

Työeläkelaitoksille

OIKEUSTURVAUUDISTUS

Eläkeasioiden käsittelyä koskevan oikeusturvauudistuksen tavoitteena on oikeat ratkaisut nopeasti, tehokkaasti ja taloudellisesti. Tarkoituksena on poistaa turhia käsittelyvaiheita ja parantaa asiakkaan oikeusturvaa.

Yksityisten alojen työeläkkeiden käsittelystä ei ole ollut juurikaan säännöksiä laissa. Nyt menettelytapasäännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että käsittelyssä noudatettaisiin pääosin hallintomenettelylain keskeisiä menettelyperiaatteita.

Muutoksenhakua tehostetaan siten, että valitus ohjataan päätöksen antaneeseen eläkelaitokseen. Suostessaan valittajan vaatimukseen eläkelaitos voi välittömästi itse oikaista päätöksensä. Näin muutoksenhakuelimissä käsitellään vain asiat, joissa eläkelaitos ei ole valmis muuttamaan päätöstään valittajan pyytämällä tavalla.

Uudet säännökset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.1995.

Tässä yleiskirjeessä on yleisesitys uudistuksesta. Eläketurvakeskus antaa yksityiskohtaiset soveltamisohjeet myöhemmin eri yleiskirjeessä.

ELÄKETURVAKESKUS

Seppo Pietiläinen

Helena Tapio

LIITE

Hallituksen esitys eduskunnalle työ- ja kansaneläkelainsäädännön muutoksenhakusäännösten uudistamisesta (HE 117/94 vp)

Lakiosasto

14.6.1994

Hallintomenettelylain periaatteet eläkeasiain käsittelyyn

Eläkelaitoksessa tai Eläketurvakeskuksessa eläketurvan järjestämisvelvollisuutta, eläkehakemusta, eläkeoikeutta, eläkkeen määrää ja maksamista sekä takaisinperintää ja näihin rinnastettavia asioita käsiteltäessä asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se on hänen etunsa vuoksi ilmeisen tarpeellista. Muutoin käsittelyssä noudetaan soveltuvin osin hallintomenettelylain 4, 6, 9-11, 16, 21, 23 ja 24 §:ssä ilmaistuja periaatteita (uusi TEL:n 10 c §).

TEL:iin ehdotetaan otettavaksi eläkkeen hakijan tai saajan kuulemisesta hallintomenettelylain säännöstä suppeampi erityissäännös. Työeläkeasioissa rajoittamattoman kuulemisvelvollisuuden tarpeellisuutta vähentää maksuton muutoksenhakujärjestelmä ja itseoikaisumenettely. Siksi kuulemisvelvollisuus ulotetaan vain niihin tapauksiin, joissa se on asianosaisen kannalta ilmeisen tarpeellista.

Uudessa TEL:n 10 c §:ssä viitataan hallintomenettelylain tiettyihin pykäliin. Näin hallintomenettelylain säännökset

- viranomaisen velvollisuudesta neuvoa hakijaa asiansa vireillepanossa,
- asiamiehestä ja avustajasta,
- asiakirjassa olevan puutteen poistamisesta,
- asiaa käsittelevien henkilöiden esteellisyydestä ja esteellisyyden vaikutuksesta,
- vajaavaltaisen puhevallasta,
- asianosaiselle asetettavasta määräajasta ja päätöksen sisällöstä ja perustelemisesta

ulotetaan koskemaan soveltuvin osin myös yksityistä työeläkejärjestelmää. Kansaneläkelaitosta ja Valtiokonttoria nämä periaatteet ovat koskeneet jo aikaisemmin.

Esteellisyydestä ehdotetaan TEL:iin otettavaksi hallintomenettelylain säännöstä täydentävä säännös. Se on tarpeen, koska eläkesäätiöissä ja -kassoissa eläkeasioiden käsittelyyn saattavat osallistua työnantajan päättävissä elimissä olevat henkilöt.

Lakiosasto

14.6.1994

Vajaavaltaisen asemasta eläkkeen hakijana ja saajana on säännöksiä sekä TEL:n 19 b §:ssä että hallintomenettelylaissa. Uudistuksen jälkeen 15 vuotta täyttänyt henkilö voi itse hakea ja nostaa omaan työhönsä perustuvan eläkkeen.

Muutoksenhaku muuttuu

Uudistuksen jälkeen valitus ohjataan eläkepäätöksen antaneeseen eläkelaitokseen, joka voi itse oikaista valituksenalaisen päätöksensä.

Päätöksessä olevan asia-, kirjoitus- tai laskuvirheen korjaamista koskevia hallintomenettelylain säännöksiä vastaavat säännökset otetaan uuteen TEL:n 21 e §:ään.

Tarkoitus on, että virheellinen päätös voidaan oikaista mahdollisimman kevyessä menettelyssä hakijan oikeusturvaa kuitenkaan vaarantamatta. Säännökset koskevat myös Eläketurvakeskuksen päätöksiä.

Oikaisu valitusasiassa

Eläkelaitos saa valituksen johdosta itse oikaista päätöksensä, jos se suostuu kaikkiin valittajan vaatimuksiin. Asia ei tällöin tule lainkaan muutoksenhakuelimessä vireille, vaan hakijalle lähetetään uusi, oikaistu päätös. Oikaisupäätökseen voi hakea muutosta.

Jollei eläkelaitos oikaise päätöstään valittajan vaatimalla tavalla, eläkelaitos lähettää valituksen eläkelautakuntaan. Jotta valitus ei viipyisi eläkelaitoksessa, valitus ja eläkelaitoksen lausunto on toimitettava eläkelautakuntaan kuukauden määräajassa. Jos on hankittava lisäselvitystä, määräaika on enintään kaksi kuukautta. Samat säännöt koskevat valitusta vakuutusoikeuteen.

Jos muutoksenhaku myöhästyy, eläkelaitos voi oikaista päätöksensä lainvoimaisen päätöksen itseoikaisuna hakijan eduksi. Sen sijaan eläkelaitoksella ei ole oikeutta antaa päätöstä valituksen tutkimatta jättämisestä. Jos eläkelaitos ei oikaise päätöstään, valitus on lähetettävä muutoksenhakuelimeen, joka voi jättää valituksen tutkimatta liian myöhään saapuneena. Uuden säännöksen mukaan muutoksenhakuelin voi kuitenkin myöhästymisestä huolimatta tutkia valituksen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

Lakiosasto

14.6.1994

Lainvoimaisen päätöksen oikaisu hakijan eduksi

Aikaisempi TEL:n 21 a §:n 2 momentin säännös eläkelaitoksen oikeudesta itse oikaista lainvoimainen päätös siirretään TEL:n 21 d §:n 2 momenttiin. Sen mukaan eläkelaitos voi omasta aloitteestaan aina oikaista lainvoimaisen päätöksen hakijan eduksi. Säännöstä tarkennetaan siten, että päätöksen oikaiseminen edellyttää uutta selvitystä. Jos hakija on pyytänyt päätöksen oikaisemista esittäen uutta selvitystä, eläkelaitoksen on annettava oikaisupyyntöön joko myönteinen tai hylkäävä päätös. Päätöksestä saa valittaa.

Valituksen tutkimatta jättämisestä eläkelaitos ei siis saa antaa päätöstä, vaan valitusasia on siirrettävä muutoksenhakuelimeen. Sen sijaan oikaisupyynnön tutkimatta jättämisestä eläkelaitos antaa päätöksen, jos oikaisupyynnön tueksi ei ole esitetty mitään uutta selvitystä. Tästä päätöksestä hakija voi valittaa.

Uudistuksen jälkeen myös eläkelautakunta ja vakuutusosasto voivat muutoksenhakuasiaa käsitellessään oikaista päätöksen hakijan eduksi aikaisempien lainvoimaisten päätösten estämättä.

Päätösvirheen korjaaminen

Päätöksessä olevan virheen korjaaminen helpottuu aikaisemmasta. Aikaisemmin oli haettava päätöksen poistamista (purkua) vakuutusosastolta, jos päätöstä oli muutettava eläkkeensaajan vahingoksi.

Uusien säännösten mukaan eläkelaitos voi itse korjata päätöksessään olevan asiavirheen asianosaisen vahingoksikin, jos asianosainen siihen suostuu. Suostumus pyydetään kirjallisena. Jos asiavirheen korjaamisesta seuraa takaisinperintä, takaisinperittävä määrä ilmoitetaan jo suostumusta pyydettyäessä.

Kirjoitus- tai laskuvirheen eläkelaitos voi korjata ilman asianosaisen suostumustakin. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos se johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan lopputulokseen.

Virheen korjaamisesta annetaan päätös, josta asianosainen voi valittaa, vaikka hän olisi suostunutkin virheen korjaamiseen.

Jos asianosainen ei suostu päätöksessä olevan asiavirheen korjaamiseen tai jos kirjoitus- tai laskuvirheen korjaaminen olisi kohtuutonta, eläke-

Lakiosasto

14.6.1994

laitos voi pyytää päätöksen purkua vakuutusoikeudelta kuten ennenkin.

Voimaantulo

Uusia säännöksiä sovelletaan päätöksiin, jotka annetaan 1.1.1995 tai sen jälkeen.

Hallituksen esitys Eduskunnalle työ- ja kansaneläkelainsäädännön muutoksenhakusäännösten uudistamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi yksityisen puolen työeläkelakien ja kansaneläkelainsäädännön muutoksenhakusäännöksiä. Tarkoituksena on, että vakuutettu saisi entistä nopeammin oikean ratkaisun työ- ja kansaneläkettä koskeviin asioihinsa. Samalla korostettaisiin järjestelmiä hoitavien kansaneläke- ja työeläkelaitosten vastuuta eläkeasioiden käsittelemisessä. Nykyinen muutoksenhakumenettely nopeutuisi ja muutoksenhakuelimissä käsiteltävien asioiden määrä vähenisi.

Esityksen mukaan valitus ohjattaisiin aina päätöksen antaneeseen eläkelaitokseen. Suostuessaan valittajan vaatimukseen eläkelaitos voisi välittömästi oikaista päätöksen. Muussa tapauksessa eläkelaitos toimittaisi valituksen muutoksenhakuelimelle. Lisäksi kansaneläke-

laitos voisi eräissä tapauksissa ilman asianosaisten suostumusta tai purkumenettelyä noudattamatta oikaista antamansa päätöksen kansaneläkkeen lisäosaa koskevan virheellisen päätöksen vuoksi.

Yksityisen puolen työeläkelaitoksissa tapahtuvaa eläkeasioiden käsittelyä koskevia menettelysäännöksiä ehdotetaan lisäksi täydennettäväksi siten, että käsittelyssä noudatettaisiin pääosin hallintomenettelylain keskeisiä periaatteita. Tämä yhdenmukaistaisi eläkeasioiden käsittelyä ja lisäisi kansalaisten oikeusturvaa.

Lisäksi edellä tarkoitettuihin lakeihin ehdotetaan tehtäväksi myös joitakin pieniä muutoksia ja tarkennuksia.

Lainmuutokset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1	LAKIEHDOTUKSET	26
YLEISPERUSTELUT	3	1. Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	26
1. Nykytila	3	2. Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	28
1.1. Muutoksenhakua koskeva lainsäädäntö ja käytäntö	3	3. Laki merimieseläkelain muuttamisesta	30
1.2. Ehdokkaiden asettaminen vakuutusoiden maallikkajäsenten määräämiseksi työeläkeasioita varten	4	4. Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta	32
1.3. Vajaavaltaisen puhe- ja määräysvalta työeläkeasiassa	4	5. Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta	33
1.4. Asioiden käsitteleminen työeläkelaitoksessa	5	6. Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain 43 §:n muuttamisesta	34
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	5	7. Laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta	34
2.1. Yleistä	5	8. Laki luopumiseläkelain 24 §:n muuttamisesta	35
2.2. Päätöksen itseoikaisu muutoksenhaun yhteydessä	5	9. Laki kansaneläkelain muuttamisesta	35
2.3. Lainvoimaisesti ratkaistun asian uudelleen tutkiminen	6	10. Laki eläkkeensaajien asumistukilain 10 ja 14 §:n muuttamisesta	37
2.4. Määräajan jälkeen saapuneen valituksen käsitteleminen	8	11. Laki perhe-eläkelain 37 §:n muuttamisesta	38
2.5. Ehdokkaiden asettaminen vakuutusoiden maallikkajäsenten määräämiseksi työeläkeasioita varten	9	12. Laki rintamasotilaseläkelain 17 §:n muuttamisesta	38
2.6. Vajaavaltaisen puhe- ja määräysvalta työeläkeasiassa	9	13. Laki vammaistukilain muuttamisesta	39
2.7. Asioiden käsitteleminen työeläkelaitoksessa	10	14. Laki lapsen hoitotuesta annetun lain muuttamisesta	40
2.8. Kansaneläkelaitoksen virheellisen päätöksen korjaaminen	13	15. Laki ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 10 §:n muuttamisesta	42
3. Esityksen vaikutukset	13	LIITE	43
4. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	13	Rinnakkaistekstit	43
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	14	1. Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	43
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	14	2. Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	49
1. Lakiehdotusten perustelut	14	3. Laki merimieseläkelain muuttamisesta	51
1.1. Työntekijäin eläkelaki	14	4. Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta	56
1.2. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki	19	5. Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta	57
1.3. Merimieseläkelaki	20	6. Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain 43 §:n muuttamisesta	59
1.4. Yrittäjien eläkelaki	21	7. Laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta	59
1.5. Maatalousyrittäjien eläkelaki	22	8. Laki luopumiseläkelain 24 §:n muuttamisesta	60
1.6. Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä	22	9. Laki kansaneläkelain muuttamisesta	61
1.7. Laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta	22	10. Laki eläkkeensaajien asumistukilain 10 ja 14 §:n muuttamisesta	65
1.8. Luopumiseläkelaki	22	11. Laki perhe-eläkelain 37 §:n muuttamisesta	66
1.9. Kansaneläkelaki	22	12. Laki rintamasotilaseläkelain 17 §:n muuttamisesta	67
1.10. Eläkkeensaajien asumistukilaki	24	13. Laki vammaistukilain muuttamisesta	68
1.11. Perhe-eläkelaki	24	14. Laki lapsen hoitotuesta annetun lain muuttamisesta	71
1.12. Rintamasotilaseläkelaki	24	15. Laki ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 10 §:n muuttamisesta	73
1.13. Vammaistukilaki	24		
1.14. Laki lapsen hoitotuesta	25		
1.15. Laki ulkomaille maksettavasta rintamalisästä	25		
2. Voimaantulo	25		
3. Säättämisarjestykset	25		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Muutoksenhakua koskeva lainsäädäntö ja käytäntö

Työntekijäin eläkelain (395/61, TEL) 21 §:ssä on säännökset varsinaisesta muutoksenhausta. Pykälän 1 momentin mukaan asianosainen, joka ei tyydy eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen eläkettä taikka eläkelaitokselle tai työntantajalle tässä laissa säädettyjä velvoituksia koskevaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta kirjallisella valituksella eläkelautakunnalta viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja sai tiedon eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen päätöksestä. Edelleen 2 momentin mukaan joka ei tyydy eläkelautakunnan edellä mainitussa asiassa antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusoikeudelta kirjallisella valituksella edellä säädettyssä ajassa päätöksestä tiedon saatuaan.

TEL:n 21 a §:n 1 momentissa on säädetty ylimääräiseen muutoksenhakuun kuuluvasta lainvoimaisen päätöksen purkamisesta. Lainkohdan mukaan vakuutusoikeus voi 21 §:n mukaisen valitusajan päätyttyäkin eläkelaitoksen esityksestä tai sen hakemuksesta, jota asia koskee, kuultuaan muita asianosaisia, poistaa päätöksen ja ottaa tai määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Edellytyksenä on, että eläkelaitoksen, eläketurvakeskuksen, eläkelautakunnan tai vakuutusoikeuden päätös on perustunut väärään tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisesti ei ole ollut lainmukainen.

TEL:n 21 a §:n 2 momentissa on säädetty eläkelaitoksen oikeudesta käsitellä lainvoimaisesti päätetty asia uudelleen. Sen mukaan eläkelaitoskin voi käsitellä lainvoimaisen päätöksen estämättä asian uudelleen, jos kysymys on evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä.

TEL:n 22 §:ssä on säännökset erityisestä perustevalituksesta. Sen 1 momentin mukaan eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen TEL:n perusteella määräämän maksun maksuunpanosta voidaan tehdä kirjallinen perustevalitus eläkelautakuntaan viimeistään 2 vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta lukien, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu. Pykälän 2 momentin mukaan joka ei tyydy eläkelautakunnan 1 momentissa antamaan pää-

tökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusoikeudelta kirjallisella valituksella 21 §:ssä säädettyssä määräajassa.

TEL:n muutoksenhakusäännökset koskevat kaikkia yksityisen puolen työeläkelakeja lukuun ottamatta merimieseläkelakeja (72/56, MEL). MEL:ssa on kuitenkin vastaavat säännökset. Lisäksi MEL:n 60 §:ssä on säännös, jonka mukaan milloin vakuutusoikeudelle annettava valitus on saapunut perille määräajan päättymisen jälkeen, voidaan se tästä huolimatta ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

Eläkelaitoksen päätökseen tyytymätön eläkkeen hakija voi esittää valituksensa yhteydessä sellaista uutta selvitystä, jonka perusteella eläkelaitos muuttaisi ratkaisunsa. Tällaisessa tilanteessa, kun muutoksenhakuelin lähettää valitusasian eläkelaitokseen lausuntoa varten, eläkelaitos lausuntoa antaessaan yleensä samalla muuttaa väliaikaisella päätöksellä ratkaisunsa joko kokonaan tai osittain valittajan vaatimusten mukaiseksi. Eläkelaitos ilmoittaa muutoksenhakuelimelle antamassaan lausunnossa väliaikaisesta päätöksestään. Kuitenkin asia käsitellään vielä muutoksenhakuelimessä, joka joko vahvistaa päätöksellään eläkelaitoksen väliaikaisen ratkaisun, muuttaa sitä tai palauttaa asian uudelleen eläkelaitoksen käsiteltäväksi. Palautuksen jälkeen eläkelaitoksen on vielä annettava asiassa lopullinen päätös.

Edellä kuvattu menettely aiheuttaa turhaa valitusasioiden käsittelyä muutoksenhakuasteissa ja viivästyttää asioiden lopullista ratkaisemista, koska eläkelaitos ei voi valitusasian yhteydessä suoraan lopullisella päätöksellä itse oikaista valituksenalaista päätöstään. Sama koskee myös eläketurvakeskuksen eläkeasioissa antamia päätöksiä.

Vaikka eläkelaitos ei voi valitusasian yhteydessä suoraan muuttaa valituksenalaista päätöstä eläkkeen hakijan eduksi, se voi jo nykyistenkin säännösten nojalla uudella päätöksellä muuttaa lainvoimaisesti päätetyn asian eläkkeen hakijan eduksi. Eläkelaitoksella ei ole kuitenkaan velvollisuutta tähän.

Eläkkeen hakijan eduksi tapahtuva eläkelaitoksen oikeus käsitellä lainvoimaisesti päätetty asia uudelleen ei riipu siitä, onko lainvoimaisen päätöksen antanut eläkelaitos, eläkelautakunta vai vakuutusoikeus. Käytännössä eläkelaitoksen uudelleen käsittelyn edellytyksenä on sen

sijaan pidetty sitä, että asiassa on esitetty uutta selvitystä. Uuden selvityksen esittämistä on edellytetty tiukemmin silloin kun kysymyksessä on ollut muutoksenhakuasteen lainvoimaisella päätöksellä ratkaistun asian uudelleen käsittelemisen kuin jos kysymyksessä on ollut eläkelaitoksen päätöksellä lainvoimaisesti ratkaistun asian uudelleen käsittelemisen. Työeläkelakeihin ei eläkelautakuntaa koskien ole kirjattu vastaavaa oikeutta asian uudelleen käsittelemiseksi.

Lainvoimaisella päätöksellä vahvistettu oikeustila voidaan nykyisten säännösten mukaan muuttaa eläkkeen hakijan vahingoksi vasta sen jälkeen, kun lainvoimainen päätös on TEL:n 21 a §:n 1 momentin mukaisesti purettu. Ainoastaan vakuutusosoikeudella on oikeus purkaa lainvoimainen päätös. Purkamisen edellytyksenä on, että lainvoimainen päätös on perustunut väärään tai puutteelliseen selvitykseen tai se ei ilmeisesti ole ollut lainmukainen. Käytännössä purkumenettely on koettu liian monimutkaiseksi ja hitaaksi menettelyksi niissä tapauksissa, joissa eläkkeen hakija on eläkelaitoksen kanssa samaa mieltä lainvoimaisen päätöksen virheellisyydestä ja on valmis antamaan suostumuksensa päätöksen korjaamiseksi vahingokseen.

Yksityisen puolen eläkeasioita koskevia valituksia, jotka ovat saapuneet valitusajan jälkeen, ei voimassa olevien säännösten mukaan, edellä mainittua MEL:n 60 §:ssä tarkoitettua tilannetta lukuun ottamatta, voida ottaa tutkittavaksi. Myöhästynyt valitus voidaan tutkia ainoastaan silloin, jos se on TEL:n 21 a §:n mukaan mahdollista. Työeläkettä koskevat lait on kuitenkin säädetty erityisesti turvaamaan työntekijöiden toimeentuloa silloin, kun he eivät vanhuuden tai työkyvyttömyyden vuoksi saa toimeentuloaan enää työstä. Eläkkeen hakijoiden edun mukaista olisi, että asianomaiset muutoksenhakuelimet voisivat tutkia valituksen sen myöhästymisestä huolimatta, jos myöhästymiselle on ollut painavia syitä.

Kansaneläkejärjestelmässä eläkelaitoksen antamista etuutta koskevasta päätöksestä on valitusosoikeus tarkastuslautakuntaan. Tarkastuslautakunnan päätöksestä voi valittaa edelleen vakuutusosoikeuteen, ellei kysymyksessä ole sellaista etuutta koskeva valitusasia, jossa tarkastuslautakunta on viimeinen muutoksenhakuaste. Kansaneläkejärjestelmää koskevassa muutoksenhakujärjestelmässä on vastaavanlaisia puutteita kuin edellä työeläkejärjestelmästä

on todettu. Tosin kansaneläkelaitoksen on katsottu voivan hallintomenettelylain asiavirhettä koskevien säännösten nojalla muuttaa antamansa lainvoimaisen päätöksen asianosaisen suostumuksella myös hänen vahingokseen.

1.2. Ehdokkaiden asettaminen vakuutusosoikeuden maallikkojäsenien määräämiseksi työeläkeasioita varten

TEL 21 b §:ssä on säännökset vakuutusosoikeuden maallikkojäsenistä ja heidän varajäsenistään työeläkeasioissa. Pykälän 2 momentin mukaan työnantaja- ja työntekijäjäsenet sekä varajäsenet määrää valtioneuvosto [sosiaaliministeriön] esityksestä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Heidän määräämistään varten on asianomaisille työnantaja- ja työntekijäin edustavimmille järjestöille annettava tilaisuus tehdä omalta kohdaltaan ehdotuksensa, jonka tulee käsittää kaksi kertaa niin monta ehdokasta kuin jäseniksi ja varajäseniksi tarvitaan. MEL:n 61 §:n 2 momentissa on vastaavanlainen määräys kaksinkertaisesta ehdokkaiden asettamisesta.

Käytännössä vakuutusosoikeuden maallikkojäsenet ja heidän varajäsenensä on määrätty ensimmäiselle sijalle asetetuista ehdokkaista. Kaksinkertaisella ehdokkaiden asettamista koskevalla määräyksellä ei siten ole ollut sellaista käytännön merkitystä, jota alkuaan on ajateltu.

1.3. Vajaavaltaisen puhe- ja määräysvalta työeläkeasiassa

TEL:n 19 b §:n 1 momentissa säädetään siitä, kuka on oikeutettu käyttämään eläkkeen hakijan puolesta puhevaltaa silloin, kun eläkkeen hakija on alaikäinen tai hän ei sairauden tai muun syyn vuoksi kykene itse hakemaan eläkettä eikä hänellä ole holhoojaa tai tätä varten määrättyä uskottua miestä. Mainitun lainkohdan mukaan edellä luetelluissa tilanteissa eläkkeen hakijan puhevaltaa hänen edunvalvojanaan voi käyttää eläkelaitoksen hyväksymä hakijan lähiomainen tai muu hänestä pääasiallisesti huolehtiva henkilö. Pykälän 2 momentin mukaan eläkelaitos voi 1 momentissa säädetyn edellytyksin myös suorittaa eläkkeen sen saajan lähiomaiselle tai muulle henkilölle. MEL:n 21 §:ssä on MEL:n mukaisten eläkeasioiden

osalta säännökset, jotka vastaavat pääosiltaan TEL:n 19 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä.

Puheena olevia TEL:n ja MEL:n säännöksiä on pidettävä osittain vanhentuneina ja riittämättöminä vajaavaltaisen etua silmällä pitäen.

1.4. Asioiden käsitteleminen työeläkelaitoksessa

Yksityisten alojen työeläkeasioiden käsittelystä ei ole juurikaan eläkelaitoksia koskevia menettelysäännöksiä laissa. Kansaneläkelaitosta ja valtiokonttoria koskee sen sijaan hallintomenettelylaki, jossa on säännökset hallintoasioiden käsittelystä noudatettavista yleisistä periaatteista. Viimeksi mainittujen on siten noudatettava hallintomenettelylain periaatteita käsitellessään hoidettavanaan olevia kansaneläke- tai työeläkeasioita.

Hallintomenettelylaissa säädetään muun muassa viranomaisten velvollisuudesta neuvoa hakijaa asian vireillepanossa, asiakirjassa olevan puutteen poistamisesta, asiaa käsittelevien virkamiesten esteellisyydestä, asianosaisen kuulemisesta, päätösten perustelemisesta ja virheellisten päätösten oikaisemisesta. Siitä, kuinka yksityisten alojen työeläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen tulisi vastaavissa tilanteissa menettellä, ei ole joko ollenkaan säännöksiä tai säännökset ovat puutteelliset.

Yksityisen puolen työeläkelaitokset ovat soveltuvin osin noudattaneet hallintomenettelylaissa säädettyjä periaatteita, vaikka laissa ei siihen velvoittavaa säännöstä olekaan. Työeläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen katsotaan eläkeasioita käsitellessään hoitavan julkista tehtävää. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että hallintomenettelylain keskeiset periaatteet ulotettaisiin lainsäädännöllä soveltuvin osin koskemaan myös yksityisen puolen työeläkelaitoksia. Näin myös yhdenmukaistettaisiin kansaneläke-, julkisen puolen työeläke- ja yksityisen puolen työeläkeasioiden käsittelyä ensimmäisessä päätöksentekoaosteessa ja lisättäisiin tältä osin kansalaisten yhdenvertaista kohtelua.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Yleistä

Eläkkeiden muutoksenhakujärjestelmälle asetettavat tavoitteet ovat samansisältöiset kuin

muullekin hyvälle oikeussuojajärjestelmälle asetettavat tavoitteet. Eläkkeestä on saatava mahdollisimman pian päätös ja mahdollisimman oikeana. Tämä on tärkeää sekä yleisen edun että vakuutetun edun kannalta.

Eri järjestelmillä pitäisi soveltuvin osin olla yhtenäiset menettelytavat eläkeasioiden ratkaisemiseksi. Ne ovat omiaan vähentämään virheellistä menettelyä, ja takaavat osaltaan puitteet sille, että samanlaisessa asiassa annetaan samanlainen päätös. Tämä vähentää myös muutoksenhaun tarvetta.

Eläkelaitoksen ratkaisu on mahdollisimman nopeasti voitava saattaa muutoksenhakujärjestelmän tutkittavaksi. Sen vuoksi eläkkeen hakijoilla pitää olla tiedossa ne edellytykset, joilla päätöstä voidaan muuttaa jälkikäteen. Myös muutoksenhakumenettely pitäisi olla mahdollisimman yksinkertainen ja yhdenmukainen. Muutoksenhakuasian käsittely ei myöskään saisi kestää liian pitkään.

2.2. Päätöksen itseoikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Kuten edellä on todettu, niissä tapauksissa, joissa eläkelaitos on muutoksenhaun yhteydessä esitetyn uuden selvityksen perusteella valmis hyväksymään valituksessa esitetyt vaatimukset ja oikaisemaan päätöstään, asian käsittely muutoksenhakuelimessä on tarpeetonta. Koska asian oikaiseminen on myös yksinkertaisempaa, nopeampaa ja taloudellisempaa eläkelaitoksessa kuin muutoksenhakuasteessa, eläkelaitoksen tulisi voida selvissä tapauksissa valitusasian yhteydessä suoraan lopullisella päätöksellä itse oikaista valituksenalaisen päätöksensä. Edellä mainittu koskee myös eläketurvakeskuksen päätöksentekoa niissä asioissa, joista voidaan TEL:n 21 §:n mukaisesti valittaa.

Tämän vuoksi TEL:iin ja MEL:iin sekä kansaneläkejärjestelmää koskeviin ja eräisiin kansaneläkejärjestelmään läheisesti liittyviin lakeihin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan valituskirjelmä on toimitettava säädettyssä valitusajassa päätöksen antaneelle eläkelaitokselle tai eläketurvakeskukselle, jos kysymyksessä on sen päätös. Jos eläkelaitos hyväksyy kaikilta osin valituksessa esitetyt vaatimukset, sen olisi annettava asiassa oikaisupäätös. Tällöin valituskirjelmää ei toimitettaisi lainkaan muutoksenhakuelimeen.

Valitukset toimitettaisiin aina muutoksenha-

kuelimeen asianomaisen eläkelaitoksen kautta. Näin meneteltäisiin myös silloin, kun haetaan muutosta eläkelautakunnan tai tarkastuslautakunnan päätökseen vakuutus oikeudelta. Eläkelaitos voisi suoraan ottaa kantaa valituksen yhteydessä esitettyyn uuteen selvitykseen ja antaa heti valittajan vaatimukset täyttävän oikaisupäätöksen. Valitusta ei käsiteltäisi lainkaan muutoksenhakuelimessä, vaan muutoksenhaku alkuperäisen päätöksen osalta raukeaisi ja oikaisupäätös tulisi valitusasiassa aiemmin annettujen päätösten tilalle.

Eläkelaitoksen oikeus ja toisaalta myös velvollisuus valituksenalaisen päätöksen oikaisemiseksi tulisi kysymykseen silloin, kun valittajan vaatimusten hyväksymiselle on selvät perusteet. Siinä tapauksessa, ettei eläkelaitos voisi suostua kokonaisuudessaan valituksessa esitettyihin vaatimuksiin, se toimittaisi valituksen ja lausuntonsa muutoksenhakuelimen ratkaistavaksi. Näin meneteltäisiin myös silloin, kun asiassa on useita asianosaisia, joiden edut saattaisivat joutua oikaisun seurauksena ristiriitaan. Tällöinkin asian käsittely yksinkertaisuus siten, että erillisen vastineen pyytäminen eläkelaitokselta valituksen johdosta tulisi tarpeettomaksi.

Jos valitus saapuisi asianomaiseen eläkelaitokseen valitusajan päättymisen jälkeen, eläkelaitos voisi halutessaan oikaista päätöksen valituksen myöhästymisestä huolimatta. Jos eläkelaitos ei oikaista päätöstä, sen tulee toimittaa valitus asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Tällöin muutoksenhakuelimen ratkaistavaksi jää, tutkiiko se valituksen vai ei. Valitus tulisi toimittaa muutoksenhakuelimelle myös silloin, kun jokin muu prosessuaalinen puute kuin valituksen myöhästyminen estäisi asian käsittelyn.

Oikaisupäätökseen ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhakuoikeus. Asia voi olla tulkinnanvarainen muun muassa siltä osin, vastaako oikaisupäätös kokonaisuudessaan valituksessa esitettyjä vaatimuksia.

Jos valittajan vaatimuksia ei voida kokonaisuudessaan hyväksyä, eläkelaitoksen tulisi toimittaa valituskirjelmä ja oma lausuntonsa 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä asianomaiselle muutoksenhakuelimelle. Valituksen johdosta hankittavan lisäselvityksen vuoksi valitus voitaisiin toimittaa muutoksenhakuelimelle edellä mainitun 30 päivän jälkeenkin, kuitenkin aina viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

Mitä edellä on sanottu eläkelaitoksen itseoikaisumenettelystä, koskisi TEL:iin ehdotetun säännöksen mukaan myös eläketurvakeskusta niissä asioissa, joissa sen antamasta päätöksestä voidaan TEL:n 21 §:n mukaisesti valittaa.

Edellä selostettua menettelyä noudatettaisiin haettaessa muutosta TEL:n, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62, LEL), MEL:n, eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85, TaEL), yrittäjien eläkelain (468/69, YEL), maatalousyrittäjien eläkelain (467/69, MYEL)), maatalousyrittäjien sukupolvenvaih-doseläkkeestä annetun lain (1317/90, SPVEL) ja luopumiseläkelain (16/74, LUEL) sekä maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/92, LUKL) nojalla annettuun päätökseen. Näin meneteltäisiin myös, kun haetaan muutosta kansaneläkelain (347/56, KEL), eläkkeensaajien asumistukilain (591/78, EAL), perhe-eläkelain (38/69, PEL), rintamasotilaseläkelain (119/77, REL), vammaistukilain (124/88, VTL), lapsen hoitotuesta annetun lain (444/69, Lapsen hoitotukiL) ja ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/88, URL) nojalla annettuun päätökseen.

Ehdotettu itseoikaisumenettely ei koskisi TEL:ssä ja MEL:ssä säädettyä perustevalitusmenettelyä. Perustevalitusmenettely poikkeaa siinä määrin varsinaisesta valitusmenettelystä, ettei itseoikaisumenettelyä voida pitää perustevalituksen osalta perusteltuna.

Ehdotetun itseoikaisumenettelyn keskeisenä tavoitteena on lisätä eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen vastuuta eläkejärjestelmien toimeenpanijana ja soveltajana. Ehdotettu menettely myös nopeuttaisi eläkeasioiden käsittelyä ja vähentäisi valitusasioiden määrää muutoksenhakuelimissä niissä tapauksissa, joissa eläkelaitos tai eläketurvakeskus on valmis suostumaan valittajan vaatimuksiin.

2.3. Lainvoimaisesti ratkaistun asian uudelleen tutkiminen

Voimassa olevien yksityisen puolen työeläkelakien mukaan lainvoimaisesti päätetty asia voidaan ratkaista asianosaisen vahingoksi vasta sen jälkeen kun vakuutus oikeus katsoo päätöksen purkuedellytysten täyttyvän. Tällöin vakuutus oikeus voi joko itse ratkaista asian uudelleen tai määrätä sen alemman päätöksen-

tekoasteen ratkaistavaksi. Useimmiten vakuutusosoikeus määrää asian eläkelaitoksen uudelleen ratkaistavaksi. Tällöin asianosaisella on mahdollisuus valittaa eläkelaitoksen uudesta päätöksestä eläkelautakuntaan ja eläkelautakunnan päätöksestä edelleen vakuutusosoikeuteen normaalin valitusosoikeuden mukaisesti. Mikäli vakuutusosoikeus ratkaisee asian itse, asianosaisella ei ole vakuutusosoikeuden päätöksestä valitusosoikeutta.

Edellä sanottu koskee pääosiltaan myös kansaneläkejärjestelmän ja eräiden siihen läheisesti liittyvien lakien mukaista muutoksenhakujärjestelmää. Kansaneläkejärjestelmässä ensimmäinen muutoksenhakuaste on tarkastuslautakunta. Sen päätöksestä voidaan yleensä valittaa vakuutusosoikeuteen.

Asianosaisen oikeusturvan kannalta olisi parempi, ettei vakuutusosoikeus voisi ensimmäisenä ratkaista asiaa hänen vahingokseen, koska asianosaisella ei ole vakuutusosoikeuden päätöksestä valitusosoikeutta.

Nykyisten säännösten mukaan yksityisen puolen työeläkelaitos ja kansaneläkelaitos voivat uuden selvityksen perusteella käsitellä lainvoimaisesti päätetyn eläke- tai etuusasian uudelleen asianosaisen eduksi, jos kysymys on evätyen edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä. Vastaavaa oikeutta ei ole eläkelautakunnalla eikä tarkastuslautakunnalla. Vakuutusosoikeuskaan ei voi nykyisten säännösten mukaan muuttaa lainvoimaisesti päätettyä asiaa asianosaisen eduksi kuin purkumenetelyn yhteydessä.

Voimassa olevia säännöksiä lainvoimaisesti päätetyn asian muuttamisesta asianosaisen eduksi voidaan pitää puutteellisina. Eläkelautakunnalla, tarkastuslautakunnalla ja vakuutusosoikeudella tulisi olla mahdollisuus uuden selvityksen perusteella muuttaa aiemmin lainvoimaisesti ratkaistu asia eläkkeen hakijan eduksi, kun se valitusasiaa käsitellessään havaitsee aikaisemman lainvoimaisen päätöksen virheelliseksi. Työ- ja kansaneläkejärjestelmien sosiaalivakuutuksellisesta luonteesta johtuen voidaan lisäksi edellyttää, että eläkelaitoksella olisi velvollisuus oma-aloitteisesti tutkia lainvoimaisesti päätetty asia uudelleen, kun sen tietoon tulee uutta, aikaisempaa ratkaisua koskevaa selvitystä.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan, että lainvoimaisesti päätetyn asian uudelleen tutkimista koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, ettei vakuutusosoikeus voisi enää purkuasian

yhteydessä itse ratkaista varsinaista asiakysymystä, vaan sen olisi purkuedellytysten täytyessä aina määrättävä asia alemman päätöksen tekoasteen uudelleen ratkaistavaksi. Lisäksi eläkelaitoksen olisi aina tutkittava lainvoimaisesti ratkaistu asia uudelleen, jos seliaisessa asiassa, jossa on kysymys evätyen edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä.

Kysymyksessä oleviin säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi myös lisäys, jonka mukaan eläkelautakunta, tarkastuslautakunta ja vakuutusosoikeus voisivat valitusasiaa käsitellessään uuden selvityksen perusteella muuttaa aiemmin annetun lainvoimaisen päätöksen valittajan eduksi. Niillä ei olisi tähän kuitenkaan velvollisuutta. Eläkelaitoksen, eläkelautakunnan ja tarkastuslautakunnan antamasta päätöksestä olisi tavanmukainen valitusosoikeus. Vakuutusosoikeuden päätöksestä ei voisi valittaa.

Ehdotettujen muutoksien mukaan eläkelaitoksen tulisi uuden selvityksen perusteella, aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä, käsitellä asia uudelleen, kun kysymyksessä on evätyen edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä. Uudelleen tutkimiseen ei vaikuttaisi se, onko aikaisempi lainvoimainen ratkaisu eläkelaitoksen vai muutoksenhakuelimien antama. Eläkkeen hakijan vahingoksi ei aikaisempaa ratkaisua voitaisi tätä menettelyä käyttäen muuttaa. Jos asiassa on ilmennyt sellaista uutta selvitystä, joka ei johda lainvoimaisen päätöksen muuttamiseen asianosaisen eduksi, eläkelaitoksen on annettava asiassa hylkäävä päätös. Päätökseen saa hakea muutosta normaalisti.

Mikäli lainvoimaisesti ratkaistussa asiassa ei ole ilmennyt uutta selvitystä, uudelleen tutkimista koskeva vaatimus on jätettävä tutkimatta. Eläkelaitoksen on annettava myös asian tutkimatta jättämisestä asianosaiselle päätös. Myös tähän päätökseen saa hakea muutosta normaalisti.

Eläkelautakunnan, tarkastuslautakunnan ja vakuutusosoikeuden tehtävänä on toimia muutoksenhakueliminä valitusasioissa. Siksi nyt ehdotetun muutoksen tarkoituksena on, että eläkelaitos ottaa ensin päätöksellään kantaa uuteen selvitykseen ja muutoksenhakuelimet vasta eläkelaitoksen päätöksestä tehtyä valitusta käsitellessään. Viimeisenä muutoksenhakuasteena vakuutusosoikeus ottaisi viimeisenä kantaa myös uuteen selvitykseen.

Jos eläkelautakunta tai tarkastuslautakunta

valitusta tutkiessaan katsoo, että asia tulisi ratkaista valittajan eduksi pidemmältä ajalta kuin eläkelaitos on päätöksessään ottanut kantaa, eläkelautakunnalla ja tarkastuslautakunnalla olisi ehdotetun säännöksen mukaan oikeus tutkia asia valittajan vaatimusten mukaisesti pidemmältä ajalta kuin eläkelaitoksen päätöksessä on tehty. Eläkelautakunta ja tarkastuslautakunta voisi siten tutkia lainvoimaisesti ratkaistun asian vain valituksen käsitellyn yhteydessä. Velvollisuutta uudelleen tutkimiseen ei eläkelautakunnalla ja tarkastuslautakunnalla sen sijaan olisi. Vakuutus oikeudella olisi vastaavanlainen oikeus käsitellessään eläkelautakunnan ja tarkastuslautakunnan päätöksestä tehtyä valitusta.

Uudelleen tutkimisen edellytyksenä olisi, että asiassa on ilmennyt sellaista uutta selvitystä, joka ei ole ollut päätöksentekijän käytettävissä aikaisemmin. Aikaisemman ratkaisun muuttamista edellyttäisi sellainen uusi selvitys, jonka perusteella asia olisi jo alunperinkin ratkaistu hakijan eduksi. Eläkkeen hakijalla olisi tavallinen valitusoikeus eläkelaitoksen, eläkelautakunnan ja tarkastuslautakunnan päätöksiin myös siltä osin, kun niissä on ratkaistu lainvoimaisesti päätetty asia uudelleen.

Ehdotetut muutokset selventäisivät ja laajentaisivat lainvoimaisten päätösten uudelleentutkimismenettelyä. Ne myös nopeuttaisivat asianosaisen mahdollisuuksia saada virheellisen ratkaisu muutetuksi edukseen.

Kuten edellä on todettu nykyisin lainvoimaisesti päätetyn eläkeasian uudelleen tutkiminen asianosaisen vahingoksi on pääsääntöisesti mahdollista ainoastaan sen jälkeen, kun vakuutus oikeus on ensin purkanut lainvoimaisen päätöksen. Kansaneläkelaitos voi tosin hallintomenettelylain säännösten nojalla ilman purkumenettelyäkin muuttaa antamansa lainvoimaisen päätöksen asianosaisen vahingoksi, jos asianosainen on antanut tähän suostumuksensa.

Käytännössä tapahtuu melko usein, että sen jälkeen, kun kansaneläkelaitos on myöntänyt eläkkeen hakijalle kansaneläkkeen pohjaosan ja lisäosan, eläkkeen hakijalle myönnetään taannehtivasti jokin KEL:n 26 §:n 1 momentissa mainittu, kansaneläkkeen lisäosassa tuloksi luettava etuus. Kansaneläkelaitoksen pitäisi ottaa tällainen lisäosaa vähentävä etuus huomioon lisäosapäätöstä tehdessään, jos sanottua etuutta koskeva päätös on tehty ennen kansaneläkelaitoksen päätöstä. Jos tällaista etuutta

koskeva päätös tehdään kuitenkin vasta kansaneläkelaitoksen päätöksen jälkeen, kansaneläkelaitos ei ole voinut ottaa taannehtivasti myönnettyä etuutta huomioon päätöstä tehdessään ja on tämän vuoksi myöntänyt eläkkeen hakijalle lisäosan, johon eläkkeen hakijalla ei olisi ollenkaan oikeutta, tai on myöntänyt lisäosan määrältään liian suurena. Samoin on silloin, kun lisäosaa vähentävää etuutta on taannehtivasti korotettu. Tällaisissa selkeissä tilanteissa kansaneläkelaitoksella pitäisi lisäosan saajan suostumuksetta ja ilman purkumenettelyä olla oikeus muuttaa lisäosaa koskeva lainvoimainen päätös eläkkeen hakijan vahingoksi. Näin vältettäisiin selvästi lainvastaiten päätösten vieminen vakuutus oikeuteen purettaviksi.

Tämän vuoksi KEL:iin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan kansaneläkelaitos voisi asianosaista kultuaan ilman lainvoimaisen päätöksen purkumenettelyä käsitellä lainvoimaisella päätöksellä ratkaistun lisäosasian uudelleen, jos lisäosan saajalle on takautuvasti myönnetty KEL:n 26 §:n 1 momentissa tarkoitettu etuus tai sitä on korotettu. Mahdollinen liikamaksun takaisinperintä toteutettaisiin normaalia KEL 88 a §:n takaisinperintää koskevia säännöksiä soveltaen.

KEL 26 § 1 momentissa luetellaan ne vakuutetun jatkuvasti saamat etuudet, jotka lisäosaa määrättäessä on otettava huomioon. Näitä etuuksia ovat muun muassa työ- ja perhe-eläkkeet, tapaturmaeläke ja liikennevakuutuksen perusteella maksettu ansionmenetykskorvaus siltä osin kuin sitä maksetaan yli vuoden ajalta.

2.4. Määräajan jälkeen saapuneen valituksen käsitteleminen

Nykyisin on yksityisen puolen työeläkelakien mukaisia etuuksia koskeva valitus, joka on saapunut valitusajan jälkeen, jätettävä asianomaisissa muutoksenhakuelimissä tutkimatta. Tällöin asia, jota myöhästynyt valitus koskee, voi tulla käsiteltäväksi ainoastaan voimassa olevien TEL:n 21 a §:n 1 momentin mukaisessa purkumenettelyssä tai TEL:n 21 a §:n 2 momentin mukaisessa lainvoimaisesti päätetyn asian uudelleen käsittelyssä ja MEL:ssä tarkoitettujen valitusten osalta vastaavien MEL:n säännösten perusteella. Tästä tekee poikkeuksen ainoastaan MEL:ssä tarkoitettua etuudesta tehty valitus vakuutus oikeudelle. MEL:n 60 §:n

mukaan vakuutusosoikeus voi ottaa valitusajan jälkeen saapuneen valituksen tutkittavakseen, jos valituksen myöhästyminen on ollut painavia syitä.

Mitä edellä on sanottu työeläkkeitä koskevien myöhästyneiden valitusten käsittelemisestä muutoksenhakuelimissä, koskee pääosin myös kansaneläkejärjestelmän mukaisista etuuksista tehtyjä valituksia.

Sekä hallintolainkäytössä että yleisessä oikeudenkäytössä on valitusajan jälkeen saapuneita valituksia koskeva menetetyt määräajan palauttamismenettely. Siinä korkein hallinto-oikeus tai vastaavasti korkein oikeus voi myöntää valittajalle menetetyt määräajan, kun valituksen myöhästyminen on ollut laillinen este tai muu erittäin painava syy. Uuden selvityksen esittämistä valituksen tueksi ei tässä tapauksessa edellytetä. Myöskään ei edellytetä, että valituksenalainen päätös olisi ilmeisen lainvastainen tai se olisi perustunut vääriin tai puutteelliseen selvitykseen.

Työeläkkeitä koskevat lait on säädetty turvaamaan työntekijöiden vanhuuden ja työkyvyttömyyden aikaista toimeentuloa. Eläkkeen hakijoiden kannalta on tärkeää, että he saisivat sen eläke-etuuden, joka heille on karttunut. Myös on tärkeää, että kansaneläkejärjestelmän piiriin kuuluva eläkkeen hakija saisi kansaneläkejärjestelmän mukaisen vähimmäistoimeentuloturvan valituksensa myöhästyminen huolimatta. Siksi valitusajan jälkeen saapuneet työ- ja kansaneläkevalitukset tulisi voida tutkia asianomaisissa muutoksenhakuelimissä. Jotta valituksille asetetut määräajat eivät menettäisi kuitenkaan merkitystään, tulisi tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä olla, että valituksen myöhästyminen on painava syy. Pääsääntöisesti valitusmääräaika olisi muutoksenhakuelimissä noudatettava.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan, että TEL:iin ja kansaneläkejärjestelmää koskeviin sekä siihen läheisesti liittyviin lakeihin lisättäisiin uusi säännös, jonka mukaan asianomainen muutoksenhakuelin voisi valituksen myöhästyminen huolimatta tutkia valituksen, jos myöhästyminen on ollut painavia syitä. Ehdotettu muutos koskisi myös työeläkelakien mukaista perustevalitusta. MEL:n 60 § muutettaisiin vastaamaan TEL:iin ehdotettua uutta säännöstä.

Vastaavanlainen oikeus on jo nykyisin sosiaalivakuutuslainsäädäntöön kuuluvan tapaturmavakuutuslain (608/48) mukaisilla muutoksenhakuelimillä. Kun parhaillaan on käynnissä

sosiaalivakuutuslainsäädäntöä koskeva uudistustyö, jonka päämääränä on muutoksenhakujärjestelmien yksinkertaistaminen ja yhdenmuikaistaminen sosiaalivakuutuslainsäädännössä, ehdotettu muutos edistäisi omalta osaltaan tämän päämäärän toteutumista.

Kuten edellä on todettu, eläkelaitos ja eläketurvakeskus voisivat tässä ehdotettujen uusien säännösten estämättä halutessaan oikaista valituksenalaisen päätöksen valittajan vaatimusten mukaiseksi, vaikka valitus olisi saapunut myöhässä.

2.5. Ehdokkaiden asettaminen vakuutusosoikeuden maallikkojäsenten määräämiseksi työeläkeasioita varten

Kuten edellä on todettu, TEL:n 21 b §:n 2 momentissa ja MEL 61 §:n 2 momentissa olevalla määräyksellä kaksinkertaisesta ehdokkaiden asettamisesta ei ole ollut sellaista käytännön merkitystä, mitä alkuaan on ajateltu. Käytännössä valtioneuvosto on määrännyt lainkohtien tarkoittamiksi maallikkojäseniksi ja heidän varajäsenikseen ne henkilöt, joita ehdollepanijat ovat ensisijaisesti ehdottaneet. Tältä kannalta määräystä voidaan pitää niin sanottuna kuolleena lainkirjaimena. Kun kaksinkertaisesta ehdokkaiden asettamisesta aiheutuu lisäksi ehdollepanijoille enemmän työtä ja vaiavaa kuin yksinkertaisesta ehdokkaiden asettamisesta, puheena olevia TEL:n ja MEL:n säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että ehdotuksien tulisi käsittää yhtä monta ehdokasta kuin vakuutusosoikeuden asianomaisiksi maallikkojäseniksi ja varajäseniksi määrätään.

2.6. Vajaavaltaisen puhe- ja määräysvalta työeläkeasiassa

TEL:n 19 b §:n 1 ja 2 momentin ja MEL:n 21 §:n säännöksissä lähdetään siitä, ettei alaikaisella eläke-etuuteen oikeutetulla ole puhevaltaa eläkeasiassa, vaan hänen puolestaan puhevaltaa käyttää hänen holhoojansa tai, ellei holhoojaa tai uskottua miestä ole määrätty, muu lähiomaisensa tai hänestä muuten pääasiallisesti huolehtiva henkilö. Näillä henkilöillä on oikeus myös nostaa eläke alaikäisen puolesta.

Holhouslain (34/1898) 20 §:n 2 momentin mukaan vajaavaltaisella on oikeus määrätä

siitä, minkä hän on vajaavaltaisuuden aikana omalla työllään ansainnut, tämän omaisuuden tuotosta sekä siitä, mikä on tullut sellaisen omaisuuden sijaan. Holhouslaissa vajaavaltaisella tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta tai joka on tuomioistuimen päätöksellä julistettu holhottavaksi.

Työsopimuslain (320/70) 5 §:n 1 momentin mukaan alaikäinen, joka on täyttänyt viisitoista vuotta, saa työntekijänä yksin tehdä sekä irtisanoa ja purkaa työsopimuksen.

Alle 18-vuotiaalla henkilöllä voi olla oikeus työeläkelakien mukaisiin etuuksiin. Näin on, kun henkilö on alle 18-vuotiaana työeläkevaikutettuna tullut työkyvyttömäksi tai hänellä on vanhempansa jälkeen oikeus työeläkelakien mukaiseen lapseneläkkeeseen.

Silloin, kun kysymyksessä on omalla työllä ansaitusta eläkkeestä, tulisi 15-vuotiaalla tai tätä vanhemmalla etuuteen oikeutetulla olla, huomioon ottaen myös edellä mainitut holhouslain ja työsopimuslain säännökset, yksin oikeus käyttää puhevaltaansa työeläkeasiassa ja yksin oikeus määrätä eläkkeestään. Tämän vuoksi TEL:n 19 b §:n 1 momenttiin ja MEL:n 21 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi määräys 15 vuotta täyttäneiden eläkkeen hakijoiden oikeudesta yksin käyttää puhevaltaa työeläkeasiassa, jossa on kysymys hänen omalla työllään ansaitsemastaan eläkkeestä ja oikeudesta yksin määrätä tällaisesta eläkkeestä. Määräysvaltaa kuitenkin rajoittaisivat TEL:ssa jo nykyisin voimassa olevat muut eläkkeensaajan määräysvaltaa rajoittavat säännökset. Ne koskevat muun muassa eläkkeen maksamista eläkkeensaajan sijasta sosiaalilautakunnalle eläkkeensaajan huollettavien elatuksen turvaamiseksi ja toissijaiselle maksajalle tämän takautumisoikeuden perusteella.

Vajaavaltaisen puhevaltaa työeläkeasioissa täydentäisi soveltuvin osin hallintomenettelylain 16 §, jossa vajaavaltaisen puhevallasta on omaksuttu pääosin samat periaatteet kuin siviilioikeudessa. Lisäksi holhouslain säännökset vajaavaltaisen määräysvallasta koskisivat myös työeläkeasioita, sikäli kun ne eivät ole ristiriidassa TEL:n ja MEL:n säännösten kanssa.

2.7. Asioiden käsitteleminen työeläkelaitoksessa

Työeläkeasioiden käsittelyä koskevat menettelysäännökset ovat eläkelaitosten osalta varsin puutteelliset yksityisten alojen työeläkelaeissa.

Niistä puuttuvat muun muassa selkeät säännökset asianosaisten kuulemisesta, asiakirjoissa olevien puutteiden korjaamisesta, päätösten perustelemisesta ja virheellisten päätösten korjaamisesta. Myös esteellisyysäännökset puuttuvat. Kansaneläkelaitosta ja valtiokonttoria koskee sen sijaan hallintomenettelylaki, jossa on säännökset muun muassa edellä luetelluista hallintoasioiden käsittelyssä noudatettavista yleisistä periaatteista. Kansaneläkelaitoksen ja valtiokonttorin on noudatettava hallintomenettelylain periaatteita myös silloin, kun ne käsittelevät hoidettavanaan olevia kansaneläke- ja työeläkeasioita.

Yksityisen puolen työeläkelaitokset ovat soveltuvin osin noudattaneet hallintomenettelylain periaatteita, vaikka laissa ei ole siihen velvoittavaa säännöstä. Eläkkeen hakijoiden yhdenmukaisen kohtelun ja oikeusturvan lisäämiseksi tulisi laissa kuitenkin olla myös yksityisen puolen työeläkelaitoksia koskevat säännökset eläkeasioiden käsittelyssä noudatettavista keskeisistä periaatteista.

Hallintomenettelylain säännöksillä on tarkoitettu vahvistaa kansalaisten asemaa ja oikeussuojaa hallintomenettelyssä. Samalla on pyritty sekä kansalaisten että viranomaisten kannalta mahdollisimman halpaan menettelyyn muun muassa parantamalla hallintoviranomaisten mahdollisuuksia päästä virheettömään lopputulokseen vähentäen näin tarvetta muutoksenhakuun.

Oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen toimivallan ulottuvuutta muutettiin vuoden 1991 alusta siten, että niiden toimivaltaan kuuluu viranomaistoiminnan ohella myös muiden julkista tehtävää hoitavien valvonta. Eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen katsotaan eläkeasioita käsitellessään hoitavan julkista tehtävää. Tämän vuoksi on perusteltua, että myös yksityisen puolen työeläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen tulisi työeläkeasioiden käsittelyssä noudattaa soveltuvin osin samoja menettelyperiaatteita kuin julkishallinnossa noudatetaan. Koska hallintomenettelylaki on kuitenkin säädetty silmällä pitäen nimenomaan hallintoviranomaisten toimia, kaikki hallintomenettelylain säännökset eivät sovellu yksityisoikeudellisten eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen noudatettavaksi. Yksityisoikeudellisten eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen toimihenkilöt eivät toimi työeläkeasioita käsitellessään siten yleisen virkavastuun ja virkavelvollisuuden alaisina kuin viranomaiset ja virkamiehet

eikä heidän toimintaansa voida tässä mielessä rinnastaa virkavastuun piirissä tapahtuvaan hallintotoimintaan. Siltä osin kuin hallintomenettelylain keskeiset periaatteet eivät ole ristiriidassa eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen yksityisoikeudellisen aseman ja toiminnan kanssa, niiden tulisi soveltaa hallintomenettelylaissa omaksuttuja periaatteita työeläkeasioita käsitellessään.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että TEL:iin ja MEL:iin lisättäisiin säännökset, joissa säädetäisiin eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen velvollisuudesta kuulla asianosaista sekä viitattaisiin soveltuvin osin hallintomenettelylain säännöksissä omaksuttuihin periaatteisiin, jotka koskevat asianosaisen neuvontaa, asianosaisen oikeutta käyttää asiamiestä ja avustajaa, asiakirjassa olevan puutteen korjaamista, esteellisyyttä, vajaanvaltaisen puhevaltaa sekä päätöksen sisältöä ja perustelemista.

Päätöksessä olevan asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta ehdotetaan TEL:iin ja MEL:iin otettavaksi hallintomenettelylain 26—28 §:iä vastaavat menettelysäännökset.

Lisäksi hallintomenettelylain esteellisyys-säännöksen osalta TEL:iin ehdotetaan lisättäväksi työeläkejärjestelmän hallinnon ja toimielimien erityispuitteet huomioon ottaen rajoittava säännös. MEL:iin ei tällaista rajoitusta tarvitsisi tehdä.

Ehdotettu uudistus sisältäisi eläkelaitoksia ja eläketurvakeskusta koskevat keskeiset eläkeasioiden käsittelyperiaatteet. Uudistuksen tarkoituksena on ennen kaikkea parantaa eläkkeen hakijoiden oikeusturvaa ja yhdenvertaista kohtelua käsiteltäessä eläkeasioita eläkelaitoksissa. Uudistus yhdenmukaistaisi paitsi yksityisen puolen eläkeasioiden käsittelyä eri työeläkelaitoksissa myös yksityisen puolen eläkelaitosten, kansaneläkelaitoksen ja valtiokonttorin hoitamien eläkeasioiden käsittelyä.

Asianosaisen kuuleminen

Yksityisten alojen työeläkelaeista puuttuu yleinen säännös, joka velvoittaisi eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen oma-aloitteeseen asianosaisen kuulemiseen mainittujen työeläkelakien mukaisen asian käsittelyssä.

Työntekijäin eläkeasetuksen (183/62) 4 §:n 1 momentin mukaan eläkelaitos ja eläketurvakeskus ovat velvolliset pyydettäessä antamaan työntekijälle niiden hallussa olevat tiedot, jotka

koskevat hänen vapaakirjaansa tai muutoin hänen eläkeoikeuttaan. Samoin eläkelaitoksen on pyydettäessä annettava työnantajalle ne eläketurvajärjestelyyn liittyvät tiedot, jotka ovat tarpeellisia yrityksen hoitoa ja kirjanpitoa varten. Pykälän 2 momentin mukaan eläketurvakeskus voi antaa eläkelaitokselle teknisen käyttöyhteyden avulla hallussaan olevia tietoja työntekijän niitä pyytäessä 1 momentissa tarkoitettun tiedoksisaantioikeutensa toteuttamiseksi.

Työntekijäin eläkeasetuksen 4 § koskee työntekijän ja työnantajan oikeutta saada tietoja eläkelaitokselta ja eläketurvakeskuksesta. Säännöksessä on kysymys lähinnä asianosaisjulkisuudesta eikä sitä voida pitää asianosaisen kuulemisen kannalta riittävänä.

Asianosaisena voidaan pitää pääsääntöisesti vain työeläke-etuuksia hakeneita henkilöitä, mutta myös työnantajaa silloin, kun ratkaisu koskee tämän välitöntä taloudellista etua.

Kuulemisella tarkoitetaan sitä, että asianosaiselle varataan ennen asian ratkaisemista tilaisuus antaa selityksensä seikoista, jotka vaikuttavat asian ratkaisuun. Työeläkeasioissa rajoittamattoman kuulemisvelvollisuuden tarpeellisuutta vähentää työeläkejärjestelmän maksuton muutoksenhakujärjestelmä ja edellä ehdotettu eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen itseoikaisumenettely, jonka avulla eläkelaitos ja eläketurvakeskus voisivat nopeasti oikaista virheellisen päätöksensä. Tämän vuoksi työeläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen kuulemisvelvollisuus ehdotetaan tarkoituksenmukaisuussyistä ulotettavaksi vain niihin tapauksiin, joissa se on asianosaisen edun kannalta ilmeisen tarpeellista. Kuulemisvelvollisuus koskisi siten yleensä tapauksia, joissa korvaus joltain osin evätään tai saadut selvitykset ovat ristiriitaiset.

Neuvonta- ja palveluperiaate

Eläkkeen hakijoiden mahdollisuuksia tasa-arvoisesti huolehtia asiansa hoitamisesta ja oikeuksiensa valvomista parannettaisiin ulottamalla hallintomenettelylaissa omaksuttu yleinen neuvonta- ja palveluperiaate virallisestikin koskemaan eläkelaitoksessa ja eläketurvakeskuksessa tapahtuvaa työeläkeasioiden käsittelyä. Eläkelaitos ja eläketurvakeskus olisivat velvollisia ohjaamaan ja neuvomaan asianosaista eläkeasiensa hoitamisessa.

Esteellisyysäännökset

Yksityisen puolen työeläkelaeista puuttuvat kokonaan yleiset esteellisyysäännökset, joiden tarkoituksena on taata asianosaisille yhdenvertainen asian käsittely eläkelaitoksessa ja eläketurvakeskuksessa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että eläkelaitoksessa ja eläketurvakeskuksessa tapahtuvassa eläkeasian käsittelyssä noudatettaisiin soveltuvin osin hallintomenettelylain 10 ja 11 §:n esteellisyysäännöksistä ilmeneviä periaatteita. TEL:iin ehdotetaan samalla kuitenkin tehtäväksi nimenomainen poikkeussäännös hallintomenettelylain 10 §:n 4 ja 5 kohtien osalta.

Hallintomenettelylain 10 §:n 4 ja 5 kohdissa säädetään palvelussuhteessa taikka hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan asemassa asianosaiseen tai sellaiseen henkilöön, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa hyötyä, olevan henkilön esteellisyydestä. Ehdotettu poikkeussäännös on tarpeen yksityisen puolen työeläkelaitoksen osalta, jotta eläkelaitoksen hallituksen jäsenet ja toimihenkilöt eivät olisi esteellisiä käsittelemään laitoksen palveluksessa olevien henkilöiden vakuutus- ja eläkeasioita. Esteellisyys ei siten koskisi esimerkiksi eläkelaitoksen toimihenkilöä silloin, kun hän käsittelee asiaa, joka koskee eläkelaitosta työnantajana. Näitä TEL:iin ehdotettuja poikkeuksia ei tarvitsisi tehdä kuitenkaan MEL:iin, koska merimieseläkekassan toimihenkilöiden ja hallituksen jäsenen kohdalla ei vastaavanlaista käsittelytilannetta voi nykyisten säännösten mukaan syntyä.

Päätöksen sisältö ja perusteleminen

Työeläkeasiassa annetun päätöksen tarkoituksena on välittää asianosaiselle riittävä tieto siitä, miten hänen asiansa on ratkaistu. Tämän vuoksi päätöksestä tulee selvästi ilmetä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu tai miten asia on muutoin ratkaistu. Päätöksestä tulee ilmetä riittävän selvästi, mihin siinä on otettu kantaa.

Ratkaisun perusteleminen liittyy asianosaisen oikeusturvan toteuttamiseen. Jotta asianosainen kykenee arvostelemaan päätöksen oikeellisuutta, tulee päätöksestä ilmetä myös ne perusteet, joilla ratkaisuun on päästy. Perusteleminen velvollisuus pakottaa myös päätöksentekijän harkitsemaan ratkaisuaan perusteellisemmin ja huolehtimaan tarpeellisen selvityksen

hankkimisesta. Perusteleminen on erityisen tärkeää silloin, kun päätöksessä poiketaan esitetyistä vaatimuksista. Perustelut koskevat toisaalta ratkaisun perusteena olevia tosiasioita ja toisaalta sovellettuja säännöksiä.

Päätöksen perustelemista koskevat säännökset ovat yksityisen puolen työeläkelaeissa puutteelliset, vaikkakin mainitut säännöt on johdettavissa yleisistä oikeusperiaatteista. Nämä päätöksiä koskevat yleiset oikeusperiaatteet on kirjoitettu myös hallintomenettelylakiin. Työkyvyttömyyseläkepäästösten työryhmä kiinnitti muistiossaan (STM työryhmämuistio 1985:22) huomiota eläkelaitosten antamien työkyvyttömyyseläkepäästösten sisältöön ja perusteluihin. Tämän jälkeen on työeläkelaitoksissa yleisesti kiinnitetty entistä enemmän huomiota päätösten sisältöön ja perusteluihin. On kuitenkin perusteltua, että myös työeläkelaitokset ja eläketurvakeskus olisivat lain tasoisin säännöksiin velvolliset noudattamaan hallintomenettelylaissa ilmaistuja päätöksiin sisältöä ja perustelua koskevia yleisiä oikeusperiaatteita. Tämän vuoksi työeläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen päätöksiin ehdotetaan noudatettavaksi soveltuvin osin hallintomenettelylain 23 ja 24 §:n säännöksistä ilmeneviä periaatteita päätöksen sisällöstä ja perustelemisestä.

Virheen korjaaminen

Yksityisen puolen työeläkelaeissa ei ole säännöksiä, jotka koskisivat eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen oikeutta korjata päätöksessä oleva selvä asia- tai kirjoitusvirhe. Jos kysymyksessä on eläkelaitoksen lainvoimaisessa päätöksessä olevan asiavirheen korjaaminen eläkkeen hakijan eduksi, käytännössä on sovellettu TEL:n 21 a §:n 2 momentin mukaista menettelyä ja annettu valituskelpoinen päätös, jossa virhe on korjattu. Valituksen vireillä ollessa tällaista päätöstä ei ole voitu antaa. Jos taas kysymyksessä on asiavirheen korjaaminen eläkkeen hakijan vahingoksi, voimassa olevien säännösten mukaan virheellinen päätös tulee ensin purkaa vakuutus oikeudessa TEL:n 21 a §:n 1 momentin mukaisesti. Päätöksessä oleva kirjoitus- tai laskuvirhe on sen sijaan oikaistu oikeudenkäymiskaaren 24 luvun (1064/91) 10 §:ssä ilmaistujen periaatteiden mukaisesti.

Niissä tapauksissa, joissa eläkkeen hakija suostuisi virheellisen päätöksen oikaisemiseen vahingokseen ilman purkumenettelyä, tulisi

päätös voida korjata yksinkertaisemmin ja nopeammin kuin purkumenettelyn kautta. Tällöin olisi kuitenkin huolehdittava siitä, ettei eläkkeen hakijan oikeusturvaa vaaranneta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että TEL:iin ja MEL:iin lisättäisiin hallintomenettelylain 26—28 §:n säännöksiä vastaavat säännökset asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta. Mainitut hallintomenettelylain säännökset koskevat sekä lainvoimaisia että lainvoimaa vailla olevia päätöksiä. Eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen lainvoimaisen päätöksen kohdalla nyt ehdotettu menettely olisi vaihtoehtoinen keino purkumenettelyn kanssa. Asiavirheen korjausmenettelyn käyttöä rajoittaisi asianosaisen suostumuksen puuttuminen. Ilman asianosaisen suostumusta asiavirhettä ei saisi korjata kuin purkumenettelyn kautta.

2.8. Kansaneläkelaitoksen virheellisen päätöksen korjaaminen

Kuten edellä on todettu hallintomenettelylain säännökset koskevat kansaneläkelaitosta. Käytännössä on kuitenkin esiintynyt jonkin verran epäselvyyttä siitä, kuinka hallintomenettelylain asia- ja kirjoitusvirheen korjaamista koskevia säännöksiä on tulkittava suhteessa voimassa olevaan KEL:n 74 §:n 1 momentin säännökseen, joka koskee lainvoimaisen päätöksen purkamista. Yleensä on katsottu, että kansaneläkelaitos on voinut KEL 74 §:n 1 momentin estämättä korjata antamansa päätöksen asianosaisen suotumuksella hänen vahingokseen. Mutta käytännössä on esiintynyt myös päinvastaista tulkintaa eli KEL 74 §:n 1 momentin on erityissäännöksenä katsottu syrjäyttävän hallintomenettelylain 26 §:n.

Edellä olevan perusteella selvyden vuoksi ehdotetaan, että myös KEL:iin otettaisiin omat hallintomenettelylain 26 — 28 §:ien säännöksiä vastaavat säännökset asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta. KEL:iin otettavat säännökset koskisivat asianomaisiin lakeihin lisättävin viittauksin myös eläkkeensaajien asumistuki-, perhe-eläke-, rintamasotilaseläke- ja ulkomaille maksettavia rintamalisäasioita. Lisäksi ehdotetaan, että VTL:iin ja lapsen hoitotuki L:iin otettaisiin vastaavat säännökset, koska niissä on muutenkin muutoksenhausta omat säännöksensä.

3. Esityksen vaikutukset

Ehdotetut itseoikaisumenettelyä koskevat muutokset vähentäisivät eläkelautakunnassa, tarkastuslautakunnassa ja vakuutusosikeudessa käsiteltävien valitusten määrää arviolta viidestä kymmeneen prosenttia. Muutoksenhakuelinten työmäärä on kuitenkin muita valitusasioita jonkin verran vähäisempää niissä valitusasioissa, joissa eläkelaitos on väliaikaisella päätöksellä jo oikaissut valituksenalaisen päätöksen tai ilmoittaa vastineessaan niin tekevänsä. Tämän vuoksi muutoksenhakuelinten työmäärän vähentyminen ei itseoikaisumenettelyn osalta vastaa valitusten lukumääräistä vähentymistä. Muutoksenhakua koskevat muutosehdotukset vähentävät muutenkin muutoksenhakuelinten työmäärää. KEL:iin ehdotettu uusi säännös kansaneläkelaitoksen oikeudesta eräissä tapauksissa tutkia lainvoimaisesti ratkaistu lisäosa-asia uudelleen purkumenettelyä noudattamatta vähentäisi erityisesti vakuutusosikeuden työtä vaarantamatta kuitenkaan lisäosan saajan oikeusturvaa.

Eläkelautakunnassa yhden valitusasian käsittely ja ratkaiseminen maksaa nykyisin keskimäärin noin 1 300 markkaa ja vakuutusosikeudessa vastaavasti keskimäärin noin 1 600 markkaa. Kummankin muutoksenhakuasteen määrä vähenee ehdotetun muutoksen vuoksi arviolta viidestä kymmeneen prosenttiin. Eläkelautakunnassa tuli vuonna 1991 vireille 6348 valitusasiaa ja seuraavana vuonna 6672 valitusasiaa. Vakuutusosikeudessa tuli vuonna 1991 vireille 2709 työeläkevalitusta ja seuraavana vuonna 2791 työeläkevalitusta. Näiden lukujen valossa esityksen voidaan arvioida merkitsevän työeläkeasioissa itseoikaisumenettelyn osalta eläkelautakunnan ja vakuutusosikeuden kohdalla yhteensä noin miljoonan markan säästöä vuosittain.

Ehdotettu itseoikaisumenettely vähentäisi myös eläkelaitosten hallinnollisia kuluja jonkin verran, koska oikaisu tapauksissa ei anneta lausuntoa muutoksenhakuelimelle eikä palautuksen jälkeen tarvitse antaa uutta lopullista päätöstä.

4. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Eläketurvan muutoksenhakukomitea (komiteanmietintö 1989:14) ehdotti työeläkelakeihin säännöksiä, joiden mukaan valitus ohjattaisiin

eläkelaitokseen. Tällöin eläkelaitos voisi ensisijaisesti itse oikaista päätöksensä, johon on haettu muutosta. Komitea ehdotti myös hallintomenettelylain periaatteiden ulottamista koskemaan yksityisten alojen työeläkejärjestelmää.

Sosiaali- ja terveyshallinnon oikeussuojakomitea (komiteanmietintö 1979:59) katsoi, että hallintomenettelyssä yksityistä kansalaista koskevat menettelytavat eivät saa olla riippuvaisia laitoksen perustamistavasta tai hallintomuodosta. Hallintomenettelylaki ei saa aiheuttaa komitean mielestä tilannetta, jossa vain osa sosiaalivakuutuslakien mukaisista ratkaisuista tekevistä laitoksista on lain soveltamisen piirissä. Komitea esitti, että sosiaalivakuutusta koskeviin lakeihin otettaisiin säännökset toimivaltaisen laitoksen mahdollisuudesta itse oikaista tekemänsä päätös, josta on valitettu.

Työkyvyttömyyden arviointitoimikunta (komiteamietintö 1982:2) katsoi myös, että eläkkeenhakijoiden oikeussuoja edellyttää ratkaisun nopeaa korjaamista silloin, kun tehty päätös on selvästi virheellinen tai puutteellinen. Se ehdotti eläkelaitokselle nykyistä suurempaa mahdollisuutta oikaista tekemänsä eläkepäätös hakijalle myönteiseen suuntaan.

Hallintolainkäyttökomitea (komiteanmietintö 1985:48) ehdotti niin ikään itseoikaisun käytön laajentamista. Komitea katsoi, että muutoksenhakujärjestelmän joustavan toimimisen ja lainkäyttöjärjestelmän ruuhkien estämisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että

erilaisia yksinkertaisia oikaisumenettelyjä käytetään mahdollisimman laajasti sellaisten virheiden korjaamiseen, jotka voivat tulla korjatuiksi itseoikaisumenettelyn luonteisessa menettelyssä.

Eläketurvakeskuksen asettaman itseoikaisu-työryhmän esityksessä, joka on julkaistu 14 päivänä kesäkuuta 1976, esitetään itseoikaisusta säännöksiä työeläkelakeihin. Työryhmän mielestä menettely nopeuttaa valitusasioiden käsittelyä kaikissa niissä tapauksissa, joissa eläkelaitos katsoo valituksen kokonaan tai osittain aiheelliseksi.

Tämä esitys perustuu Eläketurvan muutoksenhakukomitean ehdotuksiin. Esitys on valmistettu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmistelun aikana on kuultu työmarkkinaosapuolia ja eläketurvakeskuksen, Tapaturmavakuutuslaitosten Liiton, kansaneläkelaitoksen sekä eläkelautakunnan, tarkastuslautakunnan, tapaturmalautakunnan ja vakuutusosikeuden edustajia.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Hallitus on antanut esityksen eduskunnalle tapaturmavakuutuslain muuttamisesta (**/1994 vp), jossa ehdotetaan vastaavan sisältöisiä itseoikaisusäännöksiä tapaturmavakuutuslakiin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Työntekijäin eläkelaki

8 c §. Pykälän 3 momentti kumotaan, sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (553/93) ja sitä koskevassa 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa voimaannapanoasetuksessa (1645/93). Nykyisellään on voimassa kaksi 8 c §:n 3 momenttia, jotka poikkeavat toisistaan. Molemmat säännökset ovat tulleet voimaan vuoden 1994 alusta. Tämä tilanne johtuu samanaikaisesta tarpeesta saattaa kansallinen lainsäädäntömme ETA-sopimusta vastaavaksi ja tehdä eläkelainsäädän-

töömme joustavaa eläkeikäjärjestelmää koskevat muutokset. ETA-sopimuksen voimaantulon ajankohta oli hyvin pitkään auki. Tämän vuoksi jouduttiin ETA-sopimuksesta aiheutuneet lainmuutokset tekemään hyvissä ajoin siten, että ne voitaisiin saattaa voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen voimaantulon kanssa. Kun vuoden 1993 lopulla ETA-sopimuksen voimaantuloajankohta varmistui, sopimuksesta aiheutuneet muutokset saatiin voimaan voimaannapanoasetuksella, josta ei voitu poistaa nyt kumottavaksi ehdotettavaa lainkohtaa. Tämän vuoksi 8 c §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta annetussa laissa (553/93) ja sitä koskevassa voimaannapanoasetuksessa

(1645/93), tulee kumota. Pykälän 3 momentti, sellaisena kuin se on 28 kesäkuuta 1993 annetussa laissa (559/93), jäisi edelleen voimaan. Siinä on otettu huomioon sekä ETA-sopimuksesta aiheutuneet muutokset että joustavaa eläkeikäjärjestelmää koskevat muutokset. Kumottavaksi ehdotetussa säännöksessä ei ole huomioitu jälkimmäisiä muutoksia, joten se on tältä osin myös virheellinen.

10 c §. Pykälä on uusi. Ehdotettu pykälä koskee menettelyperiaatteita käsiteltäessä työntekijän eläkelain mukaista eläketurvan järjestämisvelvollisuutta, eläkehakemusta, eläkeoikeutta, eläkkeen määrää ja maksamista, takaisinperintää ja näihin rinnastettavia asioita eläkelaitoksessa ja eläketurvakeskuksessa. Viimeksi mainittuja asioita olisivat esimerkiksi yrittäjien työtulon vahvistamista sekä työsuhdetietojen oikeellisuutta koskevat asiat.

Pykälän 1 momentissa on lueteltu ne hallintomenettelylain säännökset, joissa omaksuttuja menettelyperiaatteita eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen on soveltuvin osin noudatettava työeläkeasioita käsitellessään. Sen mukaan eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen on työeläkeasioita käsitellessään noudatettava soveltuvin osin hallintomenettelylaissa ilmeneviä periaatteita, kun on kysymys yleisestä neuvonta- ja palveluperiaatteesta, asianosaisen oikeudesta käyttää asiamiestä, eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen toimihenkilön tai hallituksen jäsenen esteellisyydestä, vajaavaltaisen puhevallasta, asiakirjassa olevan puutteen poistamisesta sekä päätöksen sisällöstä ja perusteleumisesta.

Eläkelaitoksia ja eläketurvakeskusta koskevat menettelysäännökset eivät koskisi vakuutusmaksun maksuunpanoa. Vakuutusmaksun maksuunpanon osalta asianosaisen edut voidaan katsoa jo nykyisten säännösten perusteella riittävästi turvatuksi, sillä asianosaisella on mahdollisuus tehdä vakuutusmaksun maksuunpanoa koskeva erityinen perustevalitus.

Menettelysäännökset eivät myöskään koskisi menettelyä eläkelaitosten keskinäisissä suhteissa eikä eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen välisiä yhteyksiä. Ne eivät myöskään koskisi työeläkeasian käsittelyä muutoksenhakuelimisissä. Kun eläkelaitos antaa lausunnon valituksesta, sen olisi kuitenkin noudatettava menettelyperiaatteita. Näin olisi myös silloin, kun eläkelaitos neuvoo valituksen tai päätöksen poistamista koskevan hakemuksen tekemisessä ja eläkelaitoksen oikaistessa päätöksensä. Eläkelaitosten ja eläketurvakeskuksen sisäiseen

hallintotoimintaan ja sijoitustoimintaan menettelysäännöksiä ei sen sijaan tarvitsisi soveltaa.

Yleisen neuvonta- ja palveluperiaatteen uudattamisen osalta viitattaisiin hallintomenettelylain 4 ja 9 §:n periaatteisiin. Tämä merkitsee sitä, että eläkelaitos ja eläketurvakeskus olisivat velvolliset ohjaamaan ja neuvomaan asianosaista eläkeasiansa hoitamisessa käsittelyn eri vaiheissa. Niiden olisi myös varattava asianosaiselle tilaisuus selvityksessä olevien puutteiden korjaamiseen. Neuvonta sisältäisi muun muassa sen, mitä selvityksiä asianosaisen tulisi asian ratkaisemiseksi toimittaa.

Hallintomenettelylain 6 § koskee asiamiehen ja avustajan käyttöä ja 9 § asiakirjassa olevan puutteen poistamista. Hallintomenettelylain 10—11 § koskevat esteellisyyttä ja sen vaikutuksia. Tältä osin ehdotetun pykälän 2 momentissa on säädetty eläkelaitoksen toimihenkilön ja hallituksen jäsenen esteellisyydestä hallintomenettelylain esteellisyyssäännöksestä poikkeavasti.

Pykälän 1 momentissa on lisäksi säädetty asianosaisen kuulemisesta. Asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta.

Kuuleminen asianosaisen edun valvomiseksi voi tulla tarpeelliseksi yleensä vain silloin, kun selvitys tulisi johtamaan ainakin joltakin osin eläke-etuuden hylkäämiseen. Kuulemisvelvollisuus kohdistuisi lähinnä sellaiseen selvitykseen, jota asianosaisella itsellään ei ole oikeus saada suoraan selvityksen antajalta. Tällainen selvitys on esimerkiksi työeläkelaitoksen ulkopuoliselta lääkäriltä hankkima asiantuntijalausunto eläke-etuuteen liittyvässä asiassa. Tällöinkin kuuleminen olisi aiheellista yleensä vain silloin, kun selvitys on ristiriidassa muun selvityksen kanssa ja johtaisi osittain tai kokonaan etuuden hylkäämiseen.

Asianosaista ei sen sijaan yleensä tarvitsisi kuulla hoitavan lääkärin kirjoittamien lausuntojen tai eläkelaitoksen hankkimien ansioselvitysten osalta, koska nämä tiedot asianosaisella on mahdollisuus saada itse tietojen antajalta. Jos nämä selvitykset ovat kuitenkin ristiriitaiset, olisi kuuleminen yleensä tarpeellista.

Asianosaisen kuulemista on pidettävä yleensä tarpeellisena myös aiheettomasti maksetun etuuden takaisinperinnän yhteydessä. Samoin silloin, kun on kysymys etuuden maksamisesta muulle kuin etuuteen oikeutetulle, kuten sosiaalilautakunnalle, taikka päätöksessä olevan

virheen korjaamisesta, jota koskevat säännökset ovat jäljempänä ehdotettavassa 21 e §:ssä.

Asianosaisen kuulemisvelvollisuus täyttyisi yleensä siten, että eläkelaitos tai, jos asia on eläketurvakeskuksen ratkaistavana, eläketurvakeskus tiedustelisi asianosaisen kantaa niistä seikoista, joihin ratkaisu perustuu. Tarvittaessa asianosaiselle tulisi erikseen varata tilaisuus tutustua ratkaisun perusteena olevaan selvitykseen eläkelaitoksessa tai eläketurvakeskuksessa. Asianosaisen halutessa hänelle voitaisiin myös lähettää jäljennös tarpeellisista asiakirjoista. Näitä olisivat lähinnä sellaiset ratkaisuun vaikuttavat asiakirjat, jotka eivät jo ole asianosaisen tiedossa.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkelaitoksen toimihenkilö ja hallituksen jäsen voi käsitellä asiaa, joka koskee eläkelaitoksessa eläketurvajärjestänyttä työnantajaa tai tällaisen työnantajan palveluksessa olevaa työntekijää taikka yrittäjää. Vastaava on soveltuvin osin voimassa eläketurvakeskuksen toimihenkilöstä ja hallituksen jäsenestä. Hallintomenettelylain 10 §:stä poikkeava säännös on tarpeen, koska eläkesäätiölain (469/55) ja vakuutuskassalain (1164/92) tarkoittamissa eläkelaitoksissa hallituksen jäsenet ja muut henkilöt osallistuvat eläkeasiain käsittelyyn. Työnantajat ovat perustaneet nämä eläkelaitokset ja ne toimivat työnantajan yhteydessä. Tällöin samat henkilöt ovat usein sekä työnantajan että eläkesäätiön tai kassan päättävissä elimissä. He olisivat siten ilman tämän momentin rajoitusta esteellisiä käsittelemään eläkelaitoksen palveluksessa olevien henkilöiden vakuutus- ja eläkeasioita.

Eläkeasioiden joustavan käsittelyn takaamiseksi hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädettyjä esteellisyysperusteita eli palvelussuhteeseen, toimeksiantosuhteeseen tai hallituksen taikka muun toimielimen jäsenyyteen perustuvaa esteellisyyttä ei ole vakiintuneen käytännön mukaan tähänkään mennessä sovellettu työeläkejärjestelmän toiminnoissa. Sen sijaan muita hallintomenettelylain esteellisyyssäännöksiä on käytännössä jo noudatettu myös työeläkejärjestelmässä. Hallituksen jäsen tai toimihenkilö voi siten olla esteellinen käsittelemään eläkeasiaa, jos esteellisyys perustuu hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 1—3 ja 6 kohdassa tarkoitettuun perusteeseen. Näin on esimerkiksi silloin, jos hallituksen jäsenen lähisukulainen on asianosaisena tai jos luottamus henkilön puolueettomuuteen muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Hallintomenettelylain 16 § koskee vajaavaltaisen puhevaltaa. Säännöksessä ilmaistut periaatteet puhevallasta ja kuulemisvelvollisuudesta täydentäisivät soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 19 b §:n 1 momentin säännöstä.

Hallintomenettelylain 21 § koskee asianosaiselle asetettavaa kohtuullista määräaikaasia-akirjassa olevan puutteen poistamiseksi, selityksen antamiseksi tai selvityksen esittämiseksi.

Hallintomenettelylain 23 ja 24 § koskevat päätöksen sisältöä ja perustelemista.

19 b §. Pykälän 1 momenttia muutetaan siten, että 15 vuotta täyttäneellä ja tätä vanhemmalla eläkkeen hakijalla on oikeus yksin käyttää puhevaltaansa sellaisessa eläkeasiassa, joka koskee hänen omalla työllään ansaitsemaansa eläkettä. Hänellä on myös oikeus itse määrätä tällaisesta eläkkeestä. Ehdotettu muutos ei koske perhe-eläkettä. Ehdotettu muutos ei myöskään syrjäytä työntekijäin eläkelaisissa jo voimassa olevia muita eläkkeensaajan määräysvaltaa rajoittavia erityissäännöksiä.

Nykyisin alle 18-vuotiaan eläkkeen hakijan puhevaltaa käyttää sekä perhe-eläkeen että omalla työllä ansaitun eläkkeen osalta hänen holhoojansa tai, ellei holhoojaa ole eikä hänelle ole määrätty uskottua miestä, hänen lähiomaisensa tai muu hänestä pääasiallisesti huolehtiva henkilö. Alle 18-vuotiaan eläke myös maksetaan viimeksi mainituille henkilöille. Ehdotettu muutos merkitsee käytännössä muun muassa sitä, että 15 vuotta täyttänyt eläkkeen hakija voi joko itse hakea tai valtuuttaa haluamansa henkilön hakemaan puolestaan omalla työllään ansaitsemansa eläkkeen. Tällainen eläke on myös maksettava hänelle itselleen tai hänen valtuuttamalleen henkilölle, ellei eläkettä ole esimerkiksi 19 a §:n mukaan maksettava sosiaalilautakunnalle.

Vajaavaltaisen puhevallan käyttämistä tämän lain mukaisissa eläkeasioissa täydentää soveltuvin osin hallintomenettelylain 16 §:ssä säädettyjen periaatteiden soveltamisvelvollisuus. Eläkkeensaajan määräysvallassa on lisäksi otettava soveltuvin osin huomioon holhouslain säännökset.

19 c §. Pykälää muutetaan siinä olevan vanhentuneen viittauksen vuoksi. Nykyisin pykälässä viitataan 4 §:n 3 momenttiin. Työntekijäin eläkelakiin aiemmin tehtyjen muutosten vuoksi, pykälässä pitäisi kuitenkin viitata 4 §:n 3 momentin sijasta 4 d §:n 4 momenttiin.

19 e §. Pykälä kumotaan. Pykälän nykyinen säännös eläkelaitoksen päätöksen täytäntöön-

panokelpoisuudesta siirretään sanamuodoltaan tarkistetussa muodossa 21 b §:n 2 momenttiin, jossa säädetään myös eläketurvakeskuksen ja eläkelautakunnan päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta.

Samalla ehdotetaan muutettavaksi 19 b §:n edellä oleva väliotsikko, joka koskee nykyisin voimassa olevia 19 b-19 e §:iä, paremmin vastaamaan näitä lainkohtia ehdotetut muutokset huomioon ottaen.

20 §. Pykälän 2 momentti kumotaan. Nykyinen 2 momentin säännös eläkelautakunnan päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta siirretään 21 b §:n 2 momenttiin, jossa säädetään myös eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta.

21 §. Pykälän 1 momentin säännöstä asianosaisen valitusoikeudesta muutetaan siten, että valitukselle säädetty kello 12:n määräaika, joka on erikseen kumottu, poistetaan säännöksestä. Lisäksi säännöksen sanamuotoa tarkistetaan. Myös pykälän 2 ja 3 momentin sanamuotoa tarkistetaan. Pykälän 4 momentin säännös vastapuolelta vaadittavasta vastauksesta siirretään sanamuodoltaan tarkistettuna 21 b §:n 3 momenttiin, jolloin nykyinen 21 §:n 5 momentti siirtyy sanamuodoltaan tarkistettuna pykälän 4 momentiksi. Pykälän 6 momentin säännös eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen päätöksen noudattamisesta muutoksen hakuasian vireillä ollessa siirretään 21 b §:n 1 momenttiin.

21 a §. Pykälää muutetaan siten, että sen nykyiset 1 ja 2 momentti siirretään sanamuodoltaan tarkistettuina ja osittain myös muutettuina uuden 21 d §:n 1 ja 2 momenteiksi. Nykyisten säännösten sijasta pykälään on otettu säännökset valituksen ohjaamisesta eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen kautta muutoksenhakuelimille sekä säännökset uudesta, muutoksenhaun yhteydessä tapahtuvasta eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen itseoikaisumennettelystä.

Pykälän 1 momentin mukaan 21 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu valituskirjelmä tulee toimittaa 21 §:n 1 momentissa säädettyssä valitusajassa asianomaiselle eläkelaitokselle tai eläketurvakeskukselle. Tässä asianomaisella eläkelaitoksella tarkoitetaan eläkelaitosta, joka on ensimmäisenä asteena käsitellyt ja ratkaissut valituksenalaisen asian. Jos eläketurvakeskus on antanut valituksenalaisen päätöksen, valitus on toimitettava sille.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen on, hyväksyessään kai-

kilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, annettava oikaisupäätös. Tällöin valitus raukeaa ja oikaisupäätös tulee alkuperäisen päätöksen tilalle. Oikaisupäätöksestä asianosaisella on 21 §:n mukainen uusi valitusoikeus. Koska oikaisupäätös tulee alkuperäisen päätöksen tilalle, on alkuperäisen päätöksen sijasta noudatettava oikaisupäätöstä siihen saakka, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Pykälän 3 momentissa on säännökset siitä, miten eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen on meneteltävä silloin, kun se ei suostu kaikilta osin valituksessa esitettyihin vaatimuksiin. Tällöin eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen on toimitettava valituskirjelmä ja oma lausuntonsa asianomaiseen muutoksenhakuelimelle 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Samoin on meneteltävä myös silloin, kun eläkelaitos tai eläketurvakeskus ei valituksen myöhästymisen vuoksi halua tutkia asiaa oikaisuasiana tai jos valitus muun prosessuaalisen syyn vuoksi tulisi jättää tutkimatta. Jos valittajia tai asianosaisia on useita ja heidän vaatimuksensa tai etunsa ovat keskenään ristiriidassa, ei valituksenalaisia päätöstä myöskään saa oikaista ensiasteessa, vaan asia on toimitettava valitusasiana muutoksenhakuelimelle ratkaistavaksi.

Eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen harkintaan jää käytännössä, tutkiiko se valituksen itseoikaisuasiana valituksen myöhästymisestä huolimatta. Mikäli eläkelaitos tai eläketurvakeskus on valituksen myöhästymisestä huolimatta valmis oikaisemaan päätöksensä, tämä on mahdollista ainoastaan, jos se suostuu kaikkiin valittajan esittämiin vaatimuksiin.

Silloin kun eläkelaitos tai eläketurvakeskus suostuu valituksessa esitettyihin vaatimuksiin vain osittain, se voi antaa asiasta väliaikaisen päätöksen ja samalla toimittaa valituksen lausuntoineen muutoksenhakuelimelle. Eläkelaitos tai eläketurvakeskus voi antaa väliaikaisen päätöksen nykyiseen tapaan myös silloin, kun määräajassa saapunut valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle ja vasta tämän jälkeen esitetään lisäselvitystä, jonka johdosta eläkelaitos tai eläketurvakeskus oikaisisi päätöstään. Kun asia on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Eläkelaitos tai eläketurvakeskus ei voi hyväksyä valitusta osittain, jos valitus on saapunut myöhästyneenä tai asian käsittelemiseksi on olemassa jokin muu prosessuaalinen este tai

jos valitus koskee useita asianosaisia, joiden edut ovat keskenään ristiriidassa.

Pykälän 4 momentissa säädetään mahdollisuudesta poiketa 3 momentissa säädetystä määräajasta 30 päivän lisäajalla. Valituskirjelmästä saattaa ilmetä sellaisia uusia seikkoja, joista on tarpeellista hankkia vielä lisäselvitystä. Koska eläkelaitoksen on huolehdittava siitä, että asiassa on päätöksen antamista varten riittävä selvitys, on aiheellista, että 3 momentin määräajasta voidaan tällaisessa tapauksessa poiketa. Tarkoituksena on kuitenkin, että 3 momentissa säädetty määräaika on pääsääntö, josta voidaan poiketa vain erityisestä syystä. Viivästyminen on ilmoitettava viipymättä valittajalle.

Pykälän säännöksillä ei muuteta muutoksenhaku- ja päätöksentekomenettelyä siltä osin kuin eläkelaitos ja eläketurvakeskus ovat muutoksenhakijoina. Niiden on nykyiseen tapaan toimitettava eläkelautakunnan päätöksestä tekemänsä valitukset suoraan vakuutusoskukseen.

21 b §. Pykälän nykyiset säännökset vakuutusoskueuden maallikkojäsenistä ja heidän määräämisestään siirretään sanamuodoltaan tarkistettuina ja osittain myös asiallisesti muutettuina uuteen 21 f §:ään. Pykälään otetaan siirrettyjen säännösten tilalle uudet säännökset.

Pykälän 1 momentissa säädetään eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen päätöksen noudattamisesta muutoksenhaun aikana. Säännös vastaa nykyistä 21 §:n 6 momenttia. Pykälän 2 momentissa säädetään eläkelaitoksen, eläketurvakeskuksen ja eläkelautakunnan lainvoimaisen päätöksen täytäntöönpanosta. Momentin säännös vastaa asiallisesti nykyisiä 19 e §:n ja 20 §:n 2 momentin säännöksiä yhdessä, kuitenkin siten täydennettynä, että siinä lausutaan myös eläketurvakeskuksen päätöksen täytäntöönpanosta. Pykälän 3 momentissa säädetään asianosaisen kuulemisesta valituksen johdosta. Nykyisen 21 §:n 4 momentin mukaan kuulemisvelvollisuus koskee ainoastaan vakuutusoskueutta. Ehdotetussa lainkohdassa kuulemisvelvollisuus laajennetaan koskemaan myös eläkelautakuntaa.

21 c §. Pykälä on uusi. Sen mukaan asianomainen muutoksenhakuelin voi valituksen myöhästyminen huolimatta tutkia valituksen, jos myöhästyminen on ollut painavia syitä. Säännös koskee ainoastaan muutoksenhakuelimiä. Eläkelaitosta ja eläketurvakeskusta koskevassa itseoikaisumenettelyssä säännöstä ei so-

velleta. Ne eivät ole siten itseoikaisumenettelyssä velvollisia tutkimaan, onko valituksen myöhästyminen ollut painavia syitä. Valituksen myöhästyminen huolimatta ne voivat halutesaan oikaista päätöksen valittajan vaatimusten mukaisesti. Muussa tapauksessa niiden on toimitettava valitus asianomaiselle muutoksenhakuelimelle. Sen ratkaistavaksi jää myöhästyneen valituksen mahdollinen tutkimatta jättäminen. Säännöksessä tarkoitettuna painavana syynä voidaan yleensä pitää esimerkiksi sellaisia muutoksenhakijan sairautta, joka estää valituksen toimittamisen määräajassa. Myös muu sellainen myöhästyminen syy, jota ei voida lukea muutoksenhakijan syyksi, saattaa tilanteesta riippuen olla lainkohdan tarkoittama painava syy.

21 d §. Pykälä on uusi. Sen 1 momentissa säädetään lainvoimaisen päätöksen purkamisesta eli poistamisesta. Säännös vastaa asiallisesti suurelta osin nykyistä 21 a §:n 1 momenttia. Päätöksen poistaminen edellyttää eläkelaitoksen tai asianosaisen hakemusta. Lisäksi edellytyksenä on, että päätös on perustunut vääriin tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen. Muutosta nykyiseen olisi, ettei vakuutusoskue voisi enää purkumenettelyn yhteydessä itse käsitellä asiaa uudelleen vaan sen olisi lainvoimaisen päätöksen poistamisen jälkeen aina määrättävä asia alemman päätöksentekoasteen uudelleen käsiteltäväksi. Asianosaisella on tavanomainen valitusoskue uuteen päätökseen.

Tehtyään esityksen päätöksen poistamisesta eläkelaitos voi keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisin määrin.

Pykälän 2 momentissa säädetään lainvoimaisen päätöksen oikaisemisesta eläkkeen hakijan eduksi. Nykyisin asiasta säädetään 21 a §:n 2 momentissa. Säännöstä on nykyisestään tarkennettu ja täydennetty. Ehdotetun säännöksen mukaan asian uudelleen tutkiminen edellyttää uutta selvitystä, joka ei ole ollut aikaisempaa päätöstä tehtäessä päätöksentekijän käytettävissä. Eläkelaitos on velvollinen tutkimaan asian uudelleen, kun sen tietoon tulee uutta selvitystä. Ellei uutta selvitystä ilmene, eläkelaitoksen on jätettävä asia tutkimatta. Asian uudelleen tutkiminen on laajennettu koskemaan myös eläkelautakuntaa ja vakuutusoskueutta. Eläkelautakunnalla ja vakuutusoskueudella on valitusasiaa käsitellessään oikeus uuden selvityksen perusteella ratkaista lainvoimaisesti päätetty asia valittajan eduksi myös aikaisem-

malta ajalta, mihin eläkelaitos on valituskensalaisessa päätöksessään ottanut kantaa. Muutoksenhakuelimillä ei ole kuitenkaan velvollisuutta lainvoimaisesti päätetyn asian uudelleen tutkimiseen.

Lainvoimaisen päätöksen muuttaminen on 2 momentin mukaan mahdollista ainoastaan eläkkeen hakijan eduksi. Eläkelaitoksen tulee kuitenkin myös silloin, kun aikaisempaa päätöstä ei lisäselvityksestä huolimatta muuteta eläkkeen hakijan eduksi taikka kun asia uuden selvityksen puuttumisen vuoksi jätetään tutkimatta, annettava valituskelpoinen päätös, johon eläkkeen hakija voi hakea 21 §:n mukaisesti muutosta. Eläkkeen hakijan vahingoksi ei aikaisempaa ratkaisua 2 momentin nojalla kuitenkaan voida muuttaa.

Pykälän 1 ja 2 momenteissa säännelty menettely voi tulla eräissä tapauksissa vaihtoehtoisesti sovellettaviksi uuden 21 e §:n asia- ja kirjoitusvirheiden korjaamisen menettelyn kanssa.

21 e §. Pykälä on uusi. Siihen on otettu soveltuvin osin hallintomenettelylain 26—28 §:ien säännökset päätöksessä olevan asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisedellytyksistä ja -menettelystä.

Pykälän 1 momentissa on asiavirheen korjaamisedellytykset. Edellytyksenä on, että päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen. Asiavirheen korjaaminen voisi siten kohdistua vain kiistattomiin ja helposti havaittaviin virheellisyyksiin. Asiavirhe voitaisiin korjata sekä eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen että asianosaisen aloitteesta. Asiavirheen korjaaminen olisi kuitenkin eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen harkinnassa. Niiden kieltäytymisestä asianosainen ei voisi valittaa.

Asiavirheen korjaaminen voisi tapahtua myös asianosaisen vahingoksi. Oikeusturvaväyden vuoksi tämä olisi mahdollista kuitenkin vain asianosaisen nimenomaisella suostumuksella. Sosiaaliturvan tarkoitus huomioon ottaen asiavirheen korjaamisen etuudensaajan vahingoksi pitäisi lisäksi rajoittaa vain sellaisiin tapauksiin, joissa virheellistä etuutta on maksettu vasta lyhyen aikaa. Mikäli virheelliseen päätökseen perustuvaa etuutta on jo ehditty maksaa pidemmältä ajalta, tulisi virheellinen päätös korjata purkumenettelyn kautta.

Pykälän 2 momentissa säädetään lasku- ja kirjoitusvirheenkorjaamisesta. Sen mukaan lasku- ja kirjoitusvirhe on oikaistava. Oikaistamis-

ta ei kuitenkaan tarvitsisi tehdä silloin, kun lasku- tai kirjoitusvirhe ei vaikuta olennaisesti päätöksen sisältöön tai ymmärrettävyyteen. Lasku- tai kirjoitusvirhettä ei kuitenkaan saa korjata, jos se johtaisi asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen. Tällöin päätös voitaisiin korjata vain siten, että eläkkeen hakija suostuu päätöksen korjaamiseen tai päätös ensin purettaisiin ehdotetun työntekijäin eläkelain 21 d §:n 1 momentin mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa on säännökset asia- tai kirjoitusvirheen korjaamisen menettelystä. Asia- tai kirjoitusvirheen korjaaminen tarkoittaisi käytännössä sitä, että virheellinen päätös poistetaan ja eläkelaitos tai eläketurvakeskus antaa asiasta uuden, valituskelpoisen päätöksen, joka toimitetaan asianosaiselle. Korjaaminen olisi mahdollista tehdä myös alkuperäiseen päätökseen. Myös näin korjattuun päätökseen olisi valitusoikeus.

Korjausasian käsittelyyn ottamisesta olisi ilmoitettava muutoksenhakuelimelle, jos asiasta on valitus vireillä.

Pykälän 4 momentissa säädetään valitusoikeudesta päätökseen, jolla asia- tai kirjoitusvirheen korjausvaatimus on hylätty. Sen mukaan valitusoikeutta ei ole sellaiseen päätökseen, jolla eläkelaitos tai eläketurvakeskus ei ole hyväksynyt sille esitettyä korjausvaatimusta.

21 f §. Pykälä on uusi. Se vastaa kuitenkin pääosin nykyistä 21 b §:ää. Pykälässä on säännökset vakuutusosoikeuden maallikkojäsenistä ja heidän määräämisestään työeläkeasioissa. Uudessa pykälässä on tarkistettu nykyisen 21 b §:n sanomuotoa ja lisäksi sen 2 momenttia on muutettu siten, ettei työnantajain ja työntekijäin edustavimmilta järjestöiltä enää edellytetä kaksinkertaista ehdokkaiden asettamista kun niille varataan tilaisuus tehdä omalta osaltaan ehdotuksensa vakuutusosoikeuden mallikkojäseniksi ja varajäseniksi työeläkeasioista päätettäessä. Riittää, että niiden ehdotukset käsittävät yhtä monta ehdokasta kuin jäseniksi ja varajäseniksi tarvitaan.

1.2. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki

1 §. Pykälän 1 momentista on tällä hetkellä voimassa kaksi erilaista versiota. Lainkohtaa on viimeksi muutettu 30 päivänä joulukuuta 1993 annetulla lailla (1545/93) ja tätä ennen 22 päivänä joulukuuta 1993 annetulla lailla

(1468/93). Ensin mainitulla lailla oli tarkoitus muuttaa 1 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa. Tältä osin 30 joulukuuta 1993 annetun lain (1545/93) johtolauseessa on kuitenkin viitattu virheellisesti 22 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1468/93) sijasta 30 päivänä joulukuuta annettuun lakiin (1536/93), joka ei koske ollenkaan nyt puheena olevaa lainkohtaa. Tämän vuoksi pykälän 1 momentti, sellaisena kuin se on 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1468/93), kumotaan. Samalla pykälän 1 momenttia, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1545/93), muutetaan siten, että siitä poistetaan viittaus työntekijäin eläkelain 19 e §:ään ja lisätään viittaukset työntekijäin eläkelain 10 c ja 21 c—21 f §:ään.

5 b §. Pykälän 1 momentin sanamuotoa tarkistetaan siten, että pykälän sanamuoto vastaa paremmin työntekijäin eläkelain 5 b §:n sanamuotoa, joka asiasisällöltään vastaa tämän pykälän säännöksiä.

7 b §. Pykälän 7 momenttia muutetaan siten, että siinä viitataan nykyisen 7 b §:n 1 momentin sijasta 7 a §:n 1 momenttiin. Nykyinen viittaus 7 b §:n 1 momenttiin on vanhentunut aikaisemman lainmuutoksen vuoksi.

10 §. Pykälän 5 momenttiin lisätään viittaus 7 a §:ään, jossa on kysymys tulevan ajan palkan määrittämisestä. Viittaus 7 a §:ään on jäänyt aikoinaan vahingossa pois. Viittaus 7 a §:ään merkitsee sitä, ettei työnantajan vakuutusmaksujen laiminlyönti vähennä tulevan ajan palkan määrää.

12 §. Pykälää muutetaan siinä olevien osittain vanhentuneiden viittauksien vuoksi. Pykälässä viitataan niihin markkamääräisiin rajamääriin, joita tulee korottaa työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisella indeksillä. Pykälästä on poistettava viittaus 8 §:ään, joka on aikoinaan kumottu, ja lisätävä viittaus 5 d §:n 2 momenttiin, jossa säädetään niin sanotusta korotetusta yhteensovitusperusteesta.

1.3. Merimieseläkelaki

21 §. Pykälän 1 momentti muutetaan vastaamaan edellä ehdotettua TEL:n 19 b §:n 1 momenttia lisäämällä määräykset 15 vuotta täyttäneen eläkkeen hakijan oikeudesta yksin käyttää puhevaltaansa sellaisessa eläkeasiassa, joka koskee hänen omalla työllään ansaittua

eläkettä. Vastaavasti hänellä on myös oikeus itse määrätä omalla työllään ansaitsemastaan eläkkeestä, jollei merimieseläkelain muista eläkkeensaajan määräysvaltaa koskevista säännöksistä muuta johdu. Samalla 1 momentista poistetaan vanhentuneena määräys 18 vuotta täyttäneen eläkkeenhakijan oikeudesta itse tehdä eläkehakemuksensa. Samanlainen muutos on jo aiemmin tehty työntekijäin eläkelain 19 §:n 1 momenttiin.

Pykälän 2 momentti muutetaan vastaamaan työntekijäin eläkelain 19 b §:n 2 momentin säännöstä, sellaisena kuin se on vuoden 1994 alusta voimaan tullessa laissa työntekijäin eläkelain muuttamisesta (559/93), poistamalla momentista vanhentuneena määräys eläkekassan oikeudesta suorittaa eläke 18 vuotta täytäneelle eläkkeensaajalle itselleen.

40 §. Aiemmin kumotun 40 §:n tilalle otetaan uusi pykälä. Uuden pykälän säännökset vastaavat pääasiallisesti edellä ehdotettua työntekijäin eläkelain 10 c §:n 1 momentin säännöstä. Pykälässä on määräykset eläkekassaa koskevista asianosaisen kuulemisvelvollisuuksista ja eläkeasioiden käsittelyssä noudatettavista yleisistä periaatteista.

59 §. Pykälää muutetaan siten, että sen 1 ja 2 momentin säännösten sanamuotoa tarkistetaan muuttamatta säännösten asiallista sisältöä. Samalla nykyinen 2 momentti siirretään tarkistettuna muodossaan pykälän 4 momentiksi ja nykyinen 3 momentti sanamuodoltaan tarkistettuna pykälän 2 momentiksi. Pykälän 3 momenttiin otetaan edellä ehdotetun työntekijäin eläkelain 21 §:n 3 momentin säännöstä vastaava säännös alle 18-vuotiaan eläkkeen hakijan oikeudesta valittaa eläkeasiassaan ja kenellä eläkkeen hakijan puolesta on eräissä tapauksissa oikeus valittaa. Samalla pykälän 5 momentti kumotaan. Kumottavan 5 momentin nykyinen säännös eläkekassan päätöksen noudattamisesta muutoksenhaun aikana siirretään sellaiseen uuteen 60 a §:n 1 momenttiin.

Pykälän 1—3 momentin säännökset koskevat asianosaisen oikeutta hakea muutosta valittamalla ja 4 momentti päätöksen tiedoksisaantia. Ne vastaavat pääasiallisesti edellä ehdotettua työntekijäin eläkelain 21 §:ää.

59 a §. Pykälää muutetaan siten, että sen nykyiset säännökset, 1 ja 2 momentti, jotka koskevat perustevalitusta, siirretään sanamuodoltaan tarkistettuina uuden 59 b §:n vastaaviksi 1 ja 2 momenteiksi. Nykyisten säännösten tilalle pykälään otetaan säännökset valituksen

ohjaamisesta eläkekassan kautta muutoksenhakuasteeseen ja muutoksenhaun yhteydessä tapahtuvasta eläkekassan itseoikaisumenettelystä. Pykälä vastaa pääasiallisesti edellä ehdotettua työntekijäin eläkelain 21 a §:ää.

59 b §. Pykälä on uusi. Siinä on sanamuodoltaan tarkistettuna nykyisen 59 a §:n säännökset perustevalituksesta.

60 §. Pykälää muutetaan siten, että vakuutusosoikeuden lisäksi myös eläkelautakunta voi valituksen myöhästyisestä huolimatta ottaa sen tutkittavakseen, jos myöhästyminen on painava syy. Pykälä koskee nykyisen mukaisesti myös perustevalitusta. Sen sijaan se ei koske eläkekassan itseoikaisumenettelyä. Pykälä vastaa asiasisällöltään edellä ehdotettua työntekijäin eläkelain 21 c §:ää.

60 a §. Pykälä on uusi. Sen 1 momenttiin siirretään nykyisen 59 §:n 5 momentin säännös eläkekassan päätöksen noudattamisesta muutoksenhausta huolimatta, kunnes asiasta on annettu lainvoimainen päätös. Pykälän 2 momenttiin siirretään sanamuodoltaan tarkistettuna kumottavan 63 b §:n säännös eläkekassan lainvoimaisen päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta. Samalla 2 momentissa säädetään myös eläkelautakunnan lainvoimaisen päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta. Pykälän 3 momentissa säädetään muutoksenhakuasteiden velvollisuudesta kuulla asianosaista valituksen johdosta. Tällä säännöksellä korvataan nykyinen 59 §:n 4 momentti. Pykälän säännökset vastaavat soveltuvilta osiltaan ehdotettua työntekijäin eläkelain 21 b §:n säännöksiä.

61 §. Pykälän säännökset muutetaan vastaamaan edellä ehdotetun työntekijäin eläkelain 21 d §:n säännöksiä. Pykälän 1 momenttiin, joka koskee lainvoimaisen päätöksen purkamista vakuutusosoikeudessa, on tehty säännöksen sanamuotoa koskevia tarkistuksia.

Pykälän 2 momenttia, joka koskee lainvoimaisen päätöksen muuttamista eläkkeen hakijan eduksi, on muutettu asiasisällöltään siten, että eläkekassan tulee tutkia lainvoimaisesti päätetty asia, jos sen tietoon tulee uutta selvitystä. Nykyisin uudelleen tutkiminen on eläkekassan harkinnassa. Lisäksi säännöksessä on uutta eläkelautakunnan ja vakuutusosoikeuden oikeus tutkia tällainen asia uudelleen valituksen yhteydessä. Niillä ei kuitenkaan ole velvollisuutta asian uudelleen tutkimiseen.

61 a §. Pykälän nykyiset säännökset, jotka koskevat vakuutusosoikeuden maallikkojäseniä tämän lain mukaisten asioiden käsittelyssä ja

heidän määräämistään vakuutusosoikeuteen, siirretään osittain muutettuina ja sanamuodoltaan tarkistettuina uuteen 61 b §:ään. Siirrettyjen säännösten tilalle pykälään on otettu soveltuvin osin hallintomenettelylain 26—28 §:ien säännöksiä vastaavat säännökset, jotka koskevat päätöksessä olevan asia- ja kirjoitusvirheen korjaamista. Vastaavanlaiset säännökset on edellä ehdotettu otettavaksi myös työntekijäin eläkelain 21 e §:ään.

61 b §. Pykälä on uusi. Siihen on siirretty sanamuodoltaan tarkistettuna nykyisen 61 a §:n säännökset. Samalla nykyisen 61 a §:n 2 momenttia muutetaan siten, ettei laivanvarustajain ja merenkulkijain tunnustetuilta järjestöiltä enää edellytetä kaksinkertaista ehdokkaiden asettamista kun niille varataan tilaisuus tehdä omalta osaltaan ehdotuksensa vakuutusosoikeuden laivanvarustajajäseneksi ja merenkulkijajäseneksi sekä varajäseniksi merimieseläkeasioista päätettäessä. Riittää, että niiden ehdotukset käsittävät yhtä monta ehdokasta kuin jäseniksi ja varajäseniksi tarvitaan.

63 b §. Pykälä kumotaan. Kumottavan pykälän säännös siirretään sanamuodoltaan tarkistettuna edellä ehdotetun 60 a §:n 2 momenttiin, jossa säädetään myös eläkelautakunnan lainvoimaisen päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta.

1.4. Yrittäjien eläkelaki

7 a §. Pykälän 2 momentin 3 kohdan viittaus ta muutetaan siten, että siinä viitataan nykyisen lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin sijasta sanotun lain 5 §:n 2 momenttiin. Viittaus lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momenttiin on vanhentunut sanottuun lakiin aiemmin tehtyjen muutosten vuoksi. Viittauksen pitäisi olla sanotun lain 5 §:n 2 momenttiin.

13 §. Pykälässä oleva viittaus 9 §:n 2 momenttiin poistetaan. Tämän vuoksi myös säännöksen sanamuotoa tarkistetaan. Mainittu viittaus on vanhentunut yrittäjien eläkelakiin aiemmin tehdyn lainmuutoksen johdosta, jossa poistettiin pienyrittäjien vuosituloihin perustuva vakuutusmaksualennus.

15 §. Pykälän 2 momentin viittaus työntekijäin eläkelakiin muutetaan, koska säännös vakuutusosoikeuden kokoonpanosta siirretään uu-

teen työntekijäin eläkelain 21 f §:ään. Samalla säännöksen sanamuotoa tarkistetaan.

17 §. Pykälän 1 momenttiin lisätään viittaukset työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momenttiin, 10 c ja 21 b—21 e §:ään. Samalla poistetaan viittaus työntekijäin eläkelain 5 §:n 2 momenttiin. Korjaukset työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 ja 2 momentin viittauksiin johtuvat sanottuun lakiin aiemmin tehdyistä muutoksista.

1.5. Maatalousyrittäjien eläkelaki

8 k §. Pykälän 2 momentin 3 kohdan viittaus muutetaan siten, että siinä viitataan nykyisen lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momentin sijasta sanotun lain 5 §:n 2 momenttiin. Nykyinen viittaus on aiemman lainmuutoksen vuoksi vanhentunut.

18 §. Pykälän 1 momentin viittaus 16 §:ään korjataan vastaamaan 16 §:n nykyistä muotoa. Pykälän 2 momentin viittaus työntekijäin eläkelakiin muutetaan, koska säännös vakuutus-oikeuden kokoonpanosta siirtyy mainitun lain uuteen 21 f §:ään.

19 §. Pykälän 1 momenttiin lisätään viittaus työntekijäin eläkelain 10 c ja 21 b — 21 e §:ään. Samalla poistetaan viittaus työntekijäin eläkelain 5 §:n 2 momenttiin. Lisäksi pykälän sanamuotoa muutetaan siten, että maatalousyrittäjien eläkelakiin, luopumiseläkelakiin, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annettuun lakiin ja maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annettuun lakiin sisältyvät viittaussäännökset työntekijäin eläkelakiin ovat soveltuvin osin keskenään samanlaiset.

1.6. Laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä

43 §. Pykälän 1 momentista poistetaan viittaus työntekijäin eläkelain 19 e §:ään ja lisätään viittaus työntekijäin eläkelain 10 c ja 21 b—21 e §:ään. Lisäksi pykälän sanamuoto muutetaan siten, että maatalousyrittäjien eläkelakiin, luopumiseläkelakiin, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annettuun lakiin ja maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annettuun lakiin sisältyvät viittaussäännökset työn-

tekijäin eläkelakiin ovat soveltuvin osin keskenään samanlaiset.

1.7. Laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta

37 §. Pykälän 1 momenttiin lisätään viittaus työntekijäin eläkelain 10 c ja 21 b—21 e §:ään. Lisäksi pykälän sanamuoto muutetaan siten, että maatalousyrittäjien eläkelakiin, luopumiseläkelakiin, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annettuun lakiin ja maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annettuun lakiin sisältyvät viittaussäännökset työntekijäin eläkelakiin ovat soveltuvin osin keskenään samanlaiset.

1.8. Luopumiseläkelaki

24 §. Pykälän 1 momenttiin lisätään viittaus työntekijäin eläkelain 10 c ja 21 b—21 e §:ään. Lisäksi pykälän sanamuoto muutetaan siten, että maatalousyrittäjien eläkelakiin, luopumiseläkelakiin, maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annettuun lakiin ja maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annettuun lakiin sisältyvät viittaussäännökset työntekijäin eläkelakiin ovat soveltuvin osin keskenään samanlaiset.

1.9. Kansaneläkelaki

6 §. Pykälään tehdään jäljempänä ehdotettavan kansaneläkelain 77 §:n kumoamisesta johtuvat tekniset muutokset. Tämän vuoksi pykälän 1 momentin 3 kohdan ja 2 momentin sanamuotoa muutetaan siten, että nykyisen työkyvyttömäksi toteamisen sijasta niissä puhutaan työkyvyttömyyseläkkeen saajasta.

22 a §. Pykälän 9 momentti kumotaan. Muutos on tekninen ja liittyy niin ikään jäljempänä ehdotettavaan 77 §:n kumoamiseen.

45 §. Pykälän 1 momenttia muutetaan siten, että siitä poistetaan eläkelaitoksen mahdollisuus antaa etuuden hakijan eduksi väliaikainen päätös muutoksenhaun vireillä ollessa. Eläkelaitoksella olisi kuitenkin vastaavanlainen mahdollisuus väliaikaisen päätöksen antamiseen jäljempänä ehdotettavan eläkelaitoksen itseoikaisua koskevan 73 a §:n 2 momentin nojalla. Samalla säännöksen sanamuotoa parannetaan kielellisesti.

Lisäksi pykälään lisätään uusi 3 momentti.

Momentissa ilmaistaan se periaate, että ryhdyttäessä maksamaan keskeytettyä eläkettä uudelleen, eläkkeen takautuvaan maksamiseen sovelletaan normaalia vuoden maksuaikaa.

73 §. Pykälän säännöksiä, jotka koskevat tavanomaista valitusoikeutta, selkeytetään ja yksinkertaistetaan. Nykyisellään pykälän 1 momentissa luetellaan kaikki ne asiat, joista on valitusoikeus tarkastuslautakuntaan. Luettelo kattaa käytännössä kaikki ne tilanteet, joissa voisi olla tarpeen valittaa kansaneläkelaiissa säädettyjä etuuksia koskevista eläkelaitoksen päätöksistä. Tämän vuoksi mainitusta luettelosta voidaan luopua ja säännös voidaan kirjoittaa yleisempään muotoon siten, että eläkelaitoksen kansaneläkettä ja kansaneläkelaiissa säädettyä muuta etuutta koskevaan päätökseen saa hakea muutosta tarkastuslautakunnalta. Samalla 1 momentista poistetaan vanhentuneet maininnat eläkelaitoksen toimielimien tai toimihenkilöiden päätöksistä.

Pykälän 2 momentissa säädetään, kuten nykyisinkin, muutoksenhausta vakuutus-oikeuteen. Säännöksen sanamuotoa kuitenkin tarkistetaan 1 momenttiin ehdotetun muutoksen vuoksi. Samalla muutoksenhakuoikeutta tarkennetaan nykyisestään siten, että myös tarkastuslautakunnan kansaneläkettä koskevasta takaisinperintäpäätöksestä voi valittaa vakuutus-oikeuteen. Koska 77 § ehdotetaan vähäisen merkityksensä vuoksi jäljempänä kumottavaksi, ei sanotun lainkohdan tarkoittamista työkyvyttömäksi toteamisasioista tulisi enää valituksia.

Pykälän 3 momenttia muutetaan 73 a §:ään ehdotettavan itseoikaisumenettelyn vuoksi. Valituskirjelmä olisi aina toimitettava kansaneläkelaitokseen.

Pykälän 4 momenttia muutetaan siten, että ainoastaan eläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava siihen asti, kun asia on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä. Tarkastuslautakunnan päätökseen nähden ei enää meneteltäisi vastaavasti. Lisäksi momentin sanamuotoa tarkistetaan.

Pykälän 5 momentti kumotaan samalla kun siinä oleva tarkastuslautakuntaa koskeva säännös siirretään sanamuodoltaan tarkistettuun 1 momenttiin.

73 a §. Pykälän nykyiset säännökset, jotka koskevat lisäosan epäämistä ja vähentämistä vuosina 1983 ja 1984, poistetaan tarpeettomina. Niiden tilalle pykälään otetaan säännökset valituksen ohjaamisesta eläkelaitoksen kautta

muutoksenhakuasteeseen ja muutoksenhaun yhteydessä tapahtuvasta eläkelaitoksen itseoikaisumenettelystä. Pykälä vastaa pääasiallisesti edellä ehdotettua työntekijäin eläkelain 21 a §:ää.

73 b §. Pykälä on uusi. Se koskee valituksen tutkittavaksi ottamista muutoksenhakuelimissä silloin, kun valitus on saapunut myöhästyneenä. Säännös koskee ainoastaan muutoksenhakuelimia. Itseoikaisumenettelyssä säännöstä ei sovelleta. Säännöksessä tarkoitettuna painavana syynä voidaan yleensä pitää esimerkiksi sellaista muutoksenhakijan sairautta, joka estää valituksen toimittamisen määräajassa. Myös muu sellainen myöhästymisen syy, jota ei voida lukea muutoksenhakijan syyksi, saattaa tilanteesta riippuen olla lainkohdan tarkoittama painava syy. Ehdotettu pykälä vastaa pääasiallisesti edellä ehdotettua työntekijäin eläkelain 21 c §:ää.

74 §. Päätöksen purkamista ja lainvoimaisesti päätetyn asian uudelleen tutkimista koskevaan pykälään tehdään sekä asiallisia muutoksia että kielellisiä ja säädösteknisiä tarkistuksia. Muutosta nykyiseen on, ettei vakuutus-oikeus voi enää purkumenettelyn yhteydessä itse ottaa varsinaista asiakysymystä ratkaistavakseen, vaan sen on tällöin määrättävä asia aina alemman päätöksentekoasteen uudelleen käsiteltäväksi. Lisäksi eläkelaitoksen olisi aina käsiteltävä lainvoimaisesti päätetty asia uudelleen jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä. Myös muutoksenhakuelimet voisivat menetellä vastaavasti valitusasiaa käsitellessään. Niillä ei kuitenkaan olisi velvollisuutta tähän. Ehdotettu pykälä vastaa pääasialliselta sisällöltään edellä ehdotettua työntekijäin eläkelain 21 d §:ää.

74 b §. Pykälä on uusi. Pykälään on otettu asialliselta sisällöltään hallintomenettelylain 26—28 §:ien säännöksiä vastaavat säännökset päätöksessä olevan asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta. Vastaavanlaiset säännökset on edellä ehdotettu otettavaksi myös työntekijäin eläkelain 21 c §:ään.

74 c §. Pykälä on uusi. Sen mukaan kansaneläkelaitoksella on oikeus aiemman päätöksen estämättä käsitellä lisäosaa koskeva asia uudelleen, jos lisäosassa tuloksi luettavan etuuden maksaja on takautuvasti myöntänyt lisäosan saajalle 26 §:n 1 momentissa tarkoitettua etuuden tai tällaista etuutta enemmän kuin hän sai lisäosasta aiemmin päätettäessä. Tästä seuraa,

että kansaneläkelaitoksella tulee olla oikeus käsitellä myös eläkkeensaajien asumistukea, perhe-eläkettä tai rintamasotilaseläkettä koskeva asia uudelleen lisäosan muuttuessa.

77 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska sen tosiasiallinen merkitys on jäänyt vähäiseksi kansaneläkelain soveltamisalasäännösten muuttua vuoden 1989 alusta. Pykälää on sovellettu viimeksi vuotta 1991 koskien, koska vakuutusmaksuista vapauttamista koskevaa 6 §:ää on muutettu väliaikaisesti vuosien 1992, 1993 ja 1994 osalta. Vuonna 1991 annettiin noin 20 työkyvyttömäksi toteamista koskevaa päätöstä.

83 §. Pykälän 3 momenttiin tehdään tekninen tarkistus ehdotetun 77 §:n kumoamisen johdosta. Pykälään lisätään myös maininta tarkastuslautakunnan oikeudesta saada vastaavia tietoja kuin eläkelaitos ja vakuutusosikeus.

1.10. Eläkkeensaajien asumistukilaki

10 §. Pykälä koskee muutoksenhakua asumistukipäätöksestä. Muutoksenhausta on voimassa olevassa laissa itsenäinen säännös, vaikka laissa muilta osin viitataan menettelytapasäännösten osalta kansaneläkelakiin. Muutoksenhakua koskeva säännös on vakuutetun oikeusturvan kannalta keskeinen, minkä vuoksi sitä koskevan säännöksen säilyttäminen laissa on perusteltua. Pykälää ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin vain itse muutoksenhakuoikeudesta, mutta menettelytavan osalta viitattaisiin kansaneläkelain 8 luvun asianomaisiin säännöksiin.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta eläkkeensaajien asumistukea koskevan päätökseen.

Voimassa olevat 2 ja 3 momentti ehdotetaan poistettavaksi ja uudessa 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kansaneläkelain 8 luvun muutoksenhakua ja oikaisua koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös asumistuessa. Nykyisin 14 §:n 1 momentissa oleva päätöksen poistamista koskeva säännös siirretään samalla sanamuodoltaan tarkistettuna tähän momenttiin.

14 §. Pykälästä poistetaan muutoksenhakua koskevat viittaukset kansaneläkelakiin 10 §:ään ehdotetun viittauksen vuoksi ja lisätään viittaus edellä ehdotettuun uuteen kansaneläkelain 74 b

ja 74 c §:ään. Samalla momentin viimeinen virke siirretään sanamuodoltaan tarkistettuna 10 §:n 2 momenttiin.

1.11. Perhe-eläkelaki

37 §. Pykälän 1 momentin viittauksia kansaneläkelakiin tarkistetaan edellä ehdotettujen uusien kansaneläkelain 73 a, 73 b, 74 b ja 74 c §:ien vuoksi.

1.12. Rintamasotilaseläkelaki

17 §. Pykälän 1 momentin viittauksia kansaneläkelakiin tarkistetaan kansaneläkelakiin lisättävien uusien 73 a, 73 b, 74 b ja 74 c §:ien vuoksi. Lisäksi pykälää täsmennetään kansaneläkelain 26 §:n 7 momentin viittauksen osalta siten, että mainittua kansaneläkelain säännöstä sovellettaisiin vain ylimääräistä rintamalisää määrättäessä. Täsmennys johtuu kansaneläkelain 26 §:n 7 momenttiin aiemmin tehdystä muutoksesta. Samalla pykälään tehdään myös teknisuonteisia muutoksia.

1.13. Vammaistukilaki

7 §. Pykälän säännöksiä muutetaan asiallisesti siten, ettei valituskirjelmää toimiteta enää suoraan muutoksenhakuelimille, vaan se toimitetaan aina kansaneläkelaitoksen kautta. Muutos johtuu jäljempänä ehdotettavasta eläkelaitoksen itseoikaisumenettelystä. Lisäksi säännöstä eläkelaitoksen päätöksen noudattamisesta muutoksenhaun aikana on muutettu. Samalla pykälän säännöksiä sanamuotoa on tarkistettu. Ehdotettu pykälä vastaa soveltuvin osin edellä ehdotettua kansaneläkelain 73 §:ää.

7 a §. Pykälä on uusi. Siinä on säännökset eläkelaitoksen itseoikaisumenettelystä. Pykälä vastaa asiallisesti edellä ehdotettua kansaneläkelain 73 a §:ää.

7 b §. Pykälä on uusi. Siinä on muutoksenhakuelimistä koskeva säännös menettelystä valituksen myöhästyessä. Pykälä vastaa edellä ehdotettua kansaneläkelain 73 b §:ää.

7 c §. Pykälä on uusi. Siinä on säännökset lainvoimaisen päätöksen purkamisesta ja lainvoimaisesti päätetyn asian uudelleen tutkimisesta. Pykälä vastaa asiallisesti edellä ehdotettua kansaneläkelain 74 §:ää.

7 d §. Ehdotettu pykälä on uusi. Siihen on

otettu asialliselta sisällöltään hallintomenettelylain 26—28 §:ien säännöksiä vastaavat säännökset päätöksessä olevan asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta. Samanlaiset säännökset on edellä ehdotettu otettavaksi myös kansaneläkelain 74 b §:ään.

8 §. Pykälä kumotaan sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1577/93). Nykyisellään on voimassa kaksi 8 §:n säännöstä, jotka poikkeavat toisistaan. Molemmat säännökset ovat tulleet voimaan vuoden 1994 alusta. Tämä tilanne johtuu samanaikaisesta tarpeesta saattaa kansallinen lainsäädäntömme ETA-sopimusta vastaavaksi ja tehdä muusta syystä vammaistukilakiin tarpeelliset muutokset. ETA-sopimuksen voimaantulon ajankohta oli hyvin pitkään auki. Tämän vuoksi jouduttiin ETA-sopimuksesta aiheutuneet lainmuutokset tekemään hyvissä ajoin siten, että ne voitaisiin saattaa voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen voimaantulon kanssa. Kun vuoden 1993 loppupuolella ETA-sopimuksen voimaantuloajankohta varmistui, 8 §:ää on muutettu samana päivänä vahingossa kaksi kertaa. Tämän vuoksi 8 §, sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1577/93), tulee kumota. Pykälän säännös, sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (549/93), joka on saatettu voimaan 30 päivänä joulukuuta 1993 annetulla voimaannpanoasetuksella (1645/93), jäisi edelleen voimaan. Siihen tehtäisiin kuitenkin kiellessä ja säädösteknisiä tarkistuksia.

1.14. Laki lapsen hoitotuesta

8 b §. Pykälän säännöksiä muutetaan vastavasti kuin edellä ehdotetun vammaistukilain 7 §:n säännöksiä.

8 c §. Pykälä on uusi. Siinä on säännökset eläkelaitoksen itseoikaisumenettelystä. Pykälä vastaa asiallisesti edellä ehdotettua kansaneläkelain 73 a §:ää.

8 d §. Pykälä on uusi. Siinä on muutoksenhakuelimä koskeva säännös menettelystä valituksen myöhästyessä. Pykälä vastaa edellä ehdotettua kansaneläkelain 73 b §:ään.

8 e §. Pykälä on uusi. Siinä on säännökset lainvoimaisen päätöksen purkamisesta ja lainvoimaisesti päätetyn asian uudelleen tutkimisesta. Pykälä vastaa asiallisesti edellä ehdotettua kansaneläkelain 74 §:ää.

8 f §. Pykälä on uusi. Siihen on otettu asial-

liselta sisällöltään hallintomenettelylain 26—28 §:ien säännöksiä vastaavat säännökset päätöksessä olevan asia- ja kirjoitusvirheen korjaamisesta. Samanlaiset säännökset on edellä ehdotettu otettavaksi myös kansaneläkelain 74 b §:ään.

9 §. Pykälän viittaussäännöksistä poistetaan muutoksenhakua koskevat viittaukset kansaneläkelakiin.

1.15. Laki ulkomaille maksettavasta rintamalisästä

10 §. Pykälän viittaussäännöksiin lisätään edellä kansaneläkelakiin lisättäväksi ehdotetut 73 a, 73 b ja 74 b §.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995. Niiden muutoksenhakua koskevia säännöksiä ja kansaneläkelain 74 c §:n säännöstä sovellettaisiin sellaisiin päätöksiin, jotka on annettu lakien voimassa ollessa. Tästä on selvytyden vuoksi otettu lakien voimaantulosäännökseen nimenomainen säännös. Siten, vaikka muutoksenhaku ensimmäiseen muutoksenhakuasteeseen on tapahtunut aikaisempien säännösten mukaisesti, on muutoksenhaussa vakuutusosoikeuteen noudatettava uusia säännöksiä, jos ensimmäisen muutoksenhakuasteen päätös annetaan ehdotettujen lainmuutosten voimaantulon jälkeen. Ehdotettujen lakien ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille lakien voimaantulon jälkeen. Lakien voimaan tullessa vireillä olevat ylimääräistä muutoksenhakua koskevat asiat käsitellään loppuun aikaisempien säännösten mukaisesti.

3. Säättämisjärjestys

Ehdotuksessa ei puututa kenenkään maksussa olevaan etuuteen eikä siinä ehdoteta muutoksia kansalaisten toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan. Kysymys ei siten ole valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentissa tarkoitettua toimeentulon lakisääteisen perusturvan heikentämisestä eikä 67 §:ssä tarkoitettua suojas-

ta. Tämän vuoksi ehdotetut lakimuutokset voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyksyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 8 c §:n 3 momentti, 19 e § ja 20 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 8 c §:n 3 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (553/93) sekä 19 e § ja 20 §:n 2 momentti 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa (949/92),

muutetaan 19 b §:n edellä oleva väliotsikko, 19 b §:n 1 momentti sekä 19 c, 21, 21 a ja 21 b §,

sellaisina kuin ne ovat, 19 b §:n edellä oleva väliotsikko mainitussa 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa, 19 b §:n 1 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (559/93), 19 c § 10 päivänä huhtikuuta 1981 annetussa laissa (257/81), 21 § 16 päivänä joulukuuta 1966 annetussa laissa (639/66), 21 a § muutettuna 9 päivänä helmikuuta 1962 annetulla lailla (135/62) ja mainitulla 23 päivänä lokakuuta 1992 annetulla lailla sekä 21 b § mainitussa 9 päivänä helmikuuta 1962 annetussa laissa, ja

lisätään lakiin uusi 10 c ja 21 c—21 f § seuraavasti:

10 c §

Käsiteltäessä eläkelaitoksessa tai eläketurvakeskuksessa tämän lain mukaista eläketurvan järjestämisvelvollisuutta, eläkehakemusta, eläkeoikeutta, eläkkeen määrää ja maksamista sekä takaisinperintää ja näihin rinnastettavia asioita asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se on hänen etunsa vuoksi ilmeisen tarpeellista. Muutoin käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin hallintomenettelylain (598/82) 4, 6, 9—11, 16, 21, 23 ja 24 §:ssä ilmaistuja periaatteita.

Eläkelaitoksen toimihenkilö ja hallituksen jäsen voi kuitenkin sen estämättä, mitä hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä asiaa, joka koskee eläkelaitoksessa eläketurvan järjestänyttä työnantajaa tai tällaisen työnantajan palveluksessa olevaa työntekijää taikka yrittäjää. Tämä koskee soveltuvin osin myös eläketurvakeskuksen toimihenkilöä ja hallituksen jäsentä.

Eläkkeen hakeminen, maksaminen ja viivästyskorotus

19 b §

Jos eläkkeen hakija on alle 18-vuotias taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan eläkettä ja jos hänellä ei ole

holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskottua miestä, eläkelaitoksen hyväksymä hakijan lähiomainen tai muu hakijasta pääasiallisesti huolehtiva henkilö voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa. Eläkkeen hakija, joka on 15 vuotta täyttänyt, voi kuitenkin yksin käyttää puhevaltaa sellaisessa eläkeasiassa, joka koskee hänen omalla työllään ansaitsemaansa eläkettä. Vastaavasti hän voi myös itse määrätä omalla työllään ansaitsemaan eläkkeestä, jollei tämän lain säännöksistä muuta seuraa.

19 c §

Jos eläkelaitos on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle edellyttäen, että työnantajan hakemus on saapunut eläkelaitokselle ennen takautuvasti maksettavan eläkkeen suorittamista. Eläke maksetaan työnantajalle kuitenkin enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Eläkettä ei makseta työnantajalle siltä osin kuin se on 4 d §:n 4 momentin perusteella suoritettava sairausvaikutusrahostolle eikä myöskään siinä tapauk-

nessa, että työnantaja on muun lain nojalla saanut korvauksen sairausajalta maksamastaan palkasta.

21 §

Asianosainen, joka ei tyydy eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen eläkettä taikka eläkelaitokselle tai työnantajalle tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia koskevaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta eläkelautakunnalta kirjallisella valituksella viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona asianosainen on saanut tiedon päätöksestä.

Joka ei tyydy eläkelautakunnan edellä mainitussa asiassa antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusosoikeudelta kirjallisella valituksella 1 momentissa säädettyssä määräajassa.

Mitä 19 b §:ssä säädetään eläkkeen hakemisesta, on vastaavasti voimassa haettaessa muutosta eläkelaitoksen, eläketurvakeskuksen tai eläkelautakunnan päätökseen.

Jos valituksen yhteydessä ei muuta näytetä, valittajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen.

21 a §

Asianosaisen on toimitettava 21 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu valituskirjelmänsä 21 §:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa asianomaiselle eläkelaitokselle, tai eläketurvakeskukselle, jos se on ratkaissut asian ensimmäisenä päätöksentekoasteena.

Jos eläkelaitos tai eläketurvakeskus hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 21 §:ssä säädetään.

Jos eläkelaitos tai eläketurvakeskus ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 2 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa eläkelautakunnalle tai, jos valitus koskee eläkelautakunnan päätöstä, vakuutusosoikeudelle käsiteltäväksi. Eläkelaitos tai eläketurvakeskus voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen on ilmoitettava

sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

21 b §

Eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Eläkelaitoksen, eläketurvakeskuksen ja eläkelautakunnan lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

Valituksen johdosta eläkelautakunnan ja vakuutusosoikeuden on varattava sille, jonka etua päätös koskee, tilaisuus tulla kuulluksi.

21 c §

Jos eläkelautakunnalle tai vakuutusosoikeudelle annettava valitus on saapunut asianomaiselle eläkelaitokselle tai eläketurvakeskukselle taikka asianomaiselle muutoksenhakuelimelle 21 tai 22 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

21 d §

Jos 21 §:ssä tarkoitettussa asiassa annettu lainvoimainen päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi eläkelaitoksen esityksestä tai asianosaisen hakemuksesta, varattuaan muille asianosaisille tilaisuuden tulla kuulluksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen eläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää eläkkeen maksamisen tai maksaa sen esityksen mukaisesti.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, eläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Eläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikai-

sempaa suurempana. Myös eläkelautakunta ja vakuutusosikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiasia käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 21 §:ssä säädetään.

21 e §

Jos eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen vääriin lain soveltamiseen, eläkelaitos tai eläketurvakeskus voi asianosaisten suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen tallekappaleeseen. Asianosaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös muutoksenhakuelimelle.

Päätökseen, jolla eläkelaitos tai eläketurvakeskus ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

21 f §

Niiden asioiden käsittelyä varten, joihin tätä

lakia on sovellettava, vakuutusosikeudessa on siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikkojäseninä kaksi työnantaja- ja kaksi työntekijäjäseniä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä. Heidän tulee olla työoloihin perehtyneitä ja heistä osallistuu vakuutusosikeuden istuntoon samanaikaisesti yksi työnantaja- ja yksi työntekijäjäsen.

Valtioneuvosto määrää sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä kolmeksi vuodeksi kerrallaan työnantaja- ja työntekijäjäsenet sekä varajäsenet. Heidän määräämistään varten on asianomaisille työnantajain ja työntekijäin edustavimmille järjestöille annettava tilaisuus tehdä omalta kohdaltaan ehdotuksensa, jonka tulee käsittää yhtä monta ehdokasta kuin jäseniksi ja varajäseniksi tarvitaan.

Maallikkojäsenten tulee osallistua käsitteelyyn, jos asiassa on kysymys siitä, oikeuttaako sairaus, vika tai vamma tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai, jos vakuutusosikeudesta annetussa laissa niin erikseen säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

2.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 1 §:n 1 momentti, 5 b §:n 1 momentti, 7 b §:n 7 momentti, 10 §:n 5 momentti ja 12 §.

sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1545/93), 5 b §:n 1 momentti ja 7 b §:n 7 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (560/93) sekä 10 §:n 5 momentti 14 päivänä huhtikuuta 1972 annetussa laissa (275/72), seuraavasti:

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee met-

sätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuus-

työssä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteeltaan olemattomia, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 10 c §:ssä säädetään. Jos tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3 ja 5 momentissa, 4 a—4 d ja 4 f—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c, 7 a—7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c, 12, 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 f, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 2 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään 3/5. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä. Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n mukaan. Osa-eläke on puolet täydestä eläkkeestä.

7 b §

Jos 7 §:n 1 momentissa tarkoitettujen rajamäärän ansaitseminen on estänyt täysitehoisen työkyvyttömyyseläkkeen määräämisen työntekijäin eläkelain alaisen työsuhteen taikka maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai yrittäjien eläkelain (468/69) alaisen yrittäjätoiminnan perusteella ja jos eläkkeen perusteena oleva palk-

ka tai työtulo mainitussa työsuhteessa tai yrittäjätoiminnassa vuosituloksi muutettuna ylittää 7 a §:n 1 momentissa tarkoitettua palkan vuotuisen määrän, korvataan tämä sanotulla vuosituloksi muutetulla palkalla tai työtulolla.

10 §

Työeläkekassan määräämää vakuutusmaksua ja vakuutusmaksua, jonka suorittamisesta eläketurvakeskus on vapauttanut työnantajan, pidetään 5, 7 ja 7 a §:n säännöksiä sovellettaessa suoritettuina vakuutusmaksuina. Myös sellainen tämän lain alaisessa työsuhteessa ansaittu palkka, josta vakuutusmaksua ei enää voida määrätä työnantajan suoritettavaksi, on otettava 5, 7 ja 7 a §:n säännöksiä sovellettaessa huomioon ikään kuin vakuutusmaksu olisi suoritettu, jos palkan määrästä esitetään veroviranomaisen todistus tai muu siihen verrattava luotettava selvitys.

12 §

Kun eläkkeiden perusteena olevia palkkoja muutetaan työntekijäin eläkelain 9 §:ssä tarkoitettulla tavalla, on 5 §:ssä, 5 d §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä säädetty palkkojen ja eläkkeiden markkamääräiset rajamäärät vastaavasti muutettava siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö päättää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995.

Tällä lailla kumotaan lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta 22 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1468/93) 1 §:n 1 momentti.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/56) 63 b §, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1346/90),

muutetaan 21, 59, 59 a, 60, 61 ja 61 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 21 § 11 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (768/70), 59, 59 a ja 61 § mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa ja 61 a § 17 päivänä tammikuuta 1958 annetussa laissa (18/58), sekä

lisätään lakiin siitä 29 päivänä joulukuuta 1989 annetulla lailla (1309/89) kumotun 40 §:n tilalle uusi 40 § sekä uusi 59 b, 60 a ja 61 b § seuraavasti:

21 §

Jos eläkkeen hakija on alle 18-vuotias taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan eläkettä ja jos hänellä ei ole holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskottua miestä, eläkekassan hyväksymä hakijan lähiomainen tai muu hakijasta pääasiallisesti huolehtiva henkilö voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa. Eläkkeen hakija, joka on 15 vuotta täyttänyt, voi kuitenkin yksin käyttää puhevaltaa sellaisessa eläkeasiassa, joka koskee hänen omalla työllään ansaitsemaansa eläkettä. Vastaavasti hän voi myös itse määrätä omalla työllään ansaitsemaansa eläkkeestä, jollei tämän lain säännöksistä muuta seuraa.

Edellä 1 momentissa säädettyin edellytyksin eläkekassa voi suorittaa eläkkeen sen saajan lähiomaiselle tai muulle henkilölle.

40 §

Käsiteltäessä eläkekassassa tämän lain mukaista eläketurvan järjestämisvelvollisuutta, eläkehakemusta, eläkeoikeutta, eläkkeen määrää ja maksamista sekä takaisinperintää ja näihin rinnastettavia asioita asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se on hänen etunsa vuoksi ilmeisen tarpeellista. Muutoin käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin hallintomenettelylain (598/82) 4, 6, 9—11, 16, 21, 23 ja 24 §:ssä ilmaistuja periaatteita.

59 §

Asianosainen, joka ei tyydy eläkekassan eläkettä, vakuutusmaksun palauttamista tai 1 §:n 4 momentissa tarkoitettua asiaa koskevaan päätökseen taikka vakuutusmaksun määrää-

mistä ja maksunpanoa koskevaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta työntekijäin eläkelain 20 §:ssä tarkoitettulta eläkelautakunnalta kirjallisella valituksella viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona asianosainen on saanut tiedon päätöksestä.

Joka ei tyydy eläkelautakunnan 1 momentissa mainitussa asiassa antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusosoikeudelta kirjallisella valituksella 1 momentissa säädettyssä määräajassa.

Mitä 21 §:ssä säädetään eläkkeen hakemisesta, on vastaavasti voimassa haettaessa muutosta eläkekassan tai eläkelautakunnan päätökseen.

Jos valituksen yhteydessä ei muuta näytetä, valittajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen.

59 a §

Asianosaisen on toimitettava 59 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu valituskirjelmänsä 59 §:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa eläkekassalle.

Jos eläkekassa hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 59 §:ssä säädetään.

Jos eläkekassa ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 2 momentissa mainitun tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa eläkelautakunnalle tai, jos valitus koskee eläkelautakunnan päätöstä, vakuutusosoikeudelle käsiteltäväksi. Eläkekassa voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikai-

semman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkekassan on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

59 b §

Joka katsoo, että eläkekassa on tämän lain perusteella perinyt vakuutusmaksua lain tai sopimuksen vastaisesti tai että sen määräämän maksun maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen, saa tehdä siitä kirjallisen perustevalituksen eläkelautakunnalle viimeistään kahden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu tai jona se on erääntynyt maksettavaksi. Jos valitus tehdään ulosmittauksen johdosta, on lisäksi voimassa, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin annetussa laissa perustevalituksesta säädetään.

Joka ei tyydy eläkelautakunnan 1 momentissa mainitussa asiassa antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusoikeudelta kirjallisella valituksella 59 §:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa.

60 §

Jos eläkelautakunnalle tai vakuutusoikeudelle annettava valitus on saapunut eläkekassalle tai asianomaiselle muutoksenhakuelimelle 59 tai 59 b §:ssä säädetyn valitusajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

60 a §

Eläkekassan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Eläkekassan ja eläkelautakunnan lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

Valituksen johdosta eläkelautakunnan ja va-

kuutusoikeuden on varattava sille, jonka etua päätös koskee, tilaisuus tulla kuulluksi.

61 §

Jos 59 §:ssä tarkoitettussa asiassa annettu lainvoimainen päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusoikeus voi eläkekassan esityksestä tai asianosaisen hakemuksesta, varattuaan muille asianosaisille tilaisuuden tulla kuulluksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanottu esityksen eläkekassa voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää eläkkeen maksamisen tai maksaa sen esityksen mukaisesti.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, eläkekassan on tutkittava asia uudelleen. Eläkekassa voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös eläkelautakunta ja vakuutusoikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 59 §:ssä säädetään.

61 a §

Jos eläkekassan päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen, eläkekassa voi asianosaisten suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos eläkekassan päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaisille kohtuuttomaan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä eläkekassan tallekappaleeseen. Asianosaisille on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, eläkekassan on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös muutoksenhakuelimelle.

Päätökseen, jolla eläkekassa ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

61 b §

Niiden asioiden käsittelyä varten, joihin tätä lakia on sovellettava, vakuutusoikeudessa on

siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikkojäseninä laivanvarustajajäsen ja merenkulkijajäsen.

Valtioneuvosto määrää sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä kolmeksi vuodeksi kerrallaan laivanvarustajajäsenen ja merenkulkijajäsenen sekä kummallekin kolme varajäsentä. Heidän määräämistään varten on asianomaisille laivanvarustajain ja merenkulkijain tunnus-
tetuille järjestöille annettava tilaisuus tehdä omalta kohdaltaan ehdotuksensa, jonka tulee käsittää yhtä monta ehdokasta kuin jäseniksi ja varajäseniksi tarvitaan.

Laivanvarustaja- ja merenkulkijajäsenen se-

kä heidän varamiestensä tulee olla merenkulkijain oloihin perehtyneitä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia sää-
nöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan
tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimää-
räistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä
sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muu-
toksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat
vireille tämän lain voimaan tultua.

4.

Laki

yrittäjien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/69) 7 a §:n 2 momentin 3 kohta, 13 §, 15 §:n 2 momentti ja 17 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 7 a §:n 2 momentin 3 kohta 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (562/93), 13 § 29 päivänä heinäkuuta 1976 annetussa laissa (662/76) ja 17 §:n 1 momentti 19 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (982/93), seuraavasti:

7 a §

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

3) kalenterivuodelta, jonka ajan yrittäjä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläke-
säännössä tarkoitettua virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei yrittäjä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

13 §

Vahvistetut työtulot sekä 7 §:n 1 momentissa säädetty markkamäärä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijäin eläkelain 9 §:ssä säädetään.

15 §

Niiden asioiden käsittelyä varten, joihin tätä lakia on sovellettava, vakuutus oikeudessa on

siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikkojäseninä ainakin kaksi yrittäjäjäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä. Näistä on soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 21 f §:ssä maallikkojäsenistä ja heidän määräämisestään säädetään.

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3, 4 ja 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 1 ja 3—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a, 7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1995.

Tämän lain muutoksehakua koskevia sää-
nöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan
tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimää-
räistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä
sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muu-
toksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat
vireille tämän lain voimaan tultua.

5.

Laki

maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 8 k §:n 2 momentin 3 kohta, 18 § ja 19 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 8 k §:n 2 momentin 3 kohta 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (563/93) ja 19 §:n 1 momentti 19 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (983/93), seuraavasti:

8 k §

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

3) kalenterivuodelta, jonka ajan maatalousyrittäjä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä tarkoitettussa virkattai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei maatalousyrittäjä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

18 §

Työntekijäin eläkelain 20 §:ssä tarkoitettuun eläkelautakuntaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön määrää 16 §:n 3 momentissa tarkoitettujen järjestöjen ehdotuksesta enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ainakin kaksi jäsentä.

Niiden asioiden käsittelyä varten, joihin tätä lakia on sovellettava, on vakuutusosoikeudessa siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikkajäsenenä ainakin kaksi tämän lain mukaan vakuutettuja henkilöitä edustavaa jäsentä sekä

tarpeellinen määrä varajäseniä. Näistä on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 21 f §:ssä maallikkajäsenistä ja heidän määräämisestään säädetään.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 1 ja 3—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a, 7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 3 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

6.

Laki**maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain 43 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1317/90) 43 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa (952/92), seuraavasti:

43 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on sukupolvenvaihdoseläkkeestä soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 8 g, 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3 momentissa, 17 a §:ssä, 18 §:n 2 ja 3 momentissa, 19 a §:ssä, 19 b §:n 1 ja 2 momentissa sekä 19 d, 20, 21 ja 21 a—21 e §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16 ja 17 §:ssä sekä 19 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

7.

Laki**maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta 18 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1330/92) 37 §:n 1 momentti seuraavasti:

37 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on luopumiskorvauksesta soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3 momentissa, 17 a §:ssä, 18 §:n 2 ja 3 momentissa, 19 a §:ssä, 19 b §:n 1 ja 2 momentissa sekä 19 d, 20, 21 ja 21 a—21 e §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16—18 §:ssä ja 19 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

8.

Laki**luopumiseläkelain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä tammikuuta 1974 annetun luopumiseläkelain (16/74) 24 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 29 päivänä heinäkuuta 1976 annetussa laissa (663/76), seuraavasti:

24 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on luopumiseläkkeestä soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 9, 10 c, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16—18 §:ssä ja 19 §:n 4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

9.

Laki**kansaneläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 22 a §:n 9 momentti ja 77 §,

näistä 22 a §:n 9 momentti sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (564/93),

muutetaan 6 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti, 45 §:n 1 momentti, 73, 73 a ja 74 § sekä 83 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 45 §:n 1 momentti 4 päivänä marraskuuta 1960 annetussa laissa (466/60), 73 § muutettuna 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetulla lailla (427/63) sekä 5 päivänä helmikuuta 1988, 23 päivänä joulukuuta 1988 ja 30 päivänä joulukuuta 1993 annetuilla laeilla (123 ja 1217/88 ja 1574/93), 73 a § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82) ja 74 § osittain muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1965 annetulla lailla (705/65), sekä

lisätään 45 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainitulla 4 päivänä marraskuuta 1960 annetulla lailla ja 8 päivänä elokuuta 1986 annetulla lailla (594/86), uusi 3 momentti ja lakiin uusi 73 b, 74 b ja 74 c § seuraavasti:

6 §

Vakuutusmaksua ei määrätä vakuutetulle:

3) joka tulovuoden tai sen osan aikana on saanut tämän lain mukaista työkyvyttömyyseläkettä;

Vakuutusmaksu on kuitenkin määrättävä 63-vuotiaalle tai työkyvyttömyyseläkettä saavalle vakuutetulle, jos hänen verotettavaksi

tulokseen on kunnallisverotuksessa luettu myös sen työn arvo, jonka hänen muu kuin 1 momentissa tarkoitettu kotona oleva lapsensa tai muu perheenjäsenensä on tehnyt hänen taloutensa hyväksi, tätä tuloa vastaavan vero-äyrimäärän perusteella.

45 §

Eläkkeen tai sen osan maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää, kunnes asia on lopul-

lisesti ratkaistu, jos on perusteltua syytä olettaa, että eläke olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, tai jos 46 §:n mukaista velvoitusta eläkeoikeuden tarkistamiseksi ei noudateta. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Jos 1 momentin mukaisesti keskeytettyä eläkettä aletaan maksaa uudelleen, siihen sovelletaan, mitä eläkkeen maksamisesta takautuvasti säädetään.

73 §

Eläkelaitoksen kansaneläkettä tai muuta tässä laissa säädettyä etuutta koskevaan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Tarkastuslautakunnasta säädetään sairausvakuutuslaissa.

Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta vakuutusoidelta kirjallisella valituksella, jos päätös koskee oikeutta eläkkeeseen tai hoitotukea taikka takaisinperintää. Vakuutusoiden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu valituskirjelmä on toimitettava eläkelaitokselle viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Eläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

73 a §

Jos eläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 73 §:ssä säädetään.

Jos eläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa mainitun tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Eläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkelaitoksen on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua määrääjasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta

tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

73 b §

Jos tarkastuslautakunnalle tai vakuutusoidelle annettava valitus on saapunut 73 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

74 §

Jos tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva lainvoimainen päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusoiden esityksestä tai asianomaisen hakemuksesta, varattuaan muille asianomaisille tilaisuuden tulla kuulluksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen eläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksen mukaisesti.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, eläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Eläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös tarkastuslautakunta ja vakuutusoidet voivat menetellä vastavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 73 §:ssä säädetään.

74 b §

Jos eläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen, eläkelaitos voi asianosaisten suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos eläkelaitoksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianomaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä eläkelai-

toksen tallekappaleeseen. Asianosaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, eläkelaitoksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös muutoksenhakuelimelle.

Päätökseen, jolla eläkelaitos ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

74 c §

Jos lisäosan saajalle on takautuvasti myönnetty 26 §:n 1 momentissa tarkoitettu etuus tai tällaista etuutta on korotettu, eläkelaitos voi, riippumatta siitä, mitä 74 §:ssä säädetään, asianosaista kuultuaan käsitellä asian uudelleen.

83 §

Valtion, kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen, julkisessa virassa oleva

lääkäri, sairaala sekä vakuutus- ja eläkelaitos on velvollinen pyynnöstä antamaan eläkelaitokselle, tarkastuslautakunnalle ja vakuutusosikeudelle hallussaan olevat työkyvyttömyyseläkkeen hakijan ja saajan terveydentilaa koskevat tiedot. Eläkelaitos on velvollinen maksamaan kohtuullisen palkkion tässä momentissa säädetyn velvoituksen perusteella annetusta lääkärinlausunnosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä ja 74 c §:n säännöstä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

10.

Laki

eläkkeensaajien asumistukilain 10 ja 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) 10 § ja 14 §:n 1 momentti, näistä 14 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1251/89), seuraavasti:

10 §

Kansaneläkelaitoksen eläkkeensaajien asu-
mistukea koskevaan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Tarkastuslautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan soveltuvin osin, mitä siitä kansaneläkelain 8 luvussa säädetään. Lainvoimaisen päätöksen poistamista koskevan esityksen tai hakemuksen tutkii kuitenkin kansaneläkelain 74 §:n 1 momentissa mainitun vakuutusosikeuden sijasta tarkastuslautakunta, joka voi, varattuaan muille asianosaisille tilaisuuden tulla kuulluksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi.

14 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 28 §:ssä, 31 §:n 2 momentissa, 35, 37—39, 39 a, 39 b, 40—42, 43, 43 a, 44—46, 67, 69—72, 74 b, 74 c ja 75 §:ssä, 79 §:n 1 ja 4 momentissa, 80—83 ja 84—87 §:ssä, 88 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 88 a §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä ja kansaneläkelain 74 c §:n säännöstä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

11.

Laki**perhe-eläkelain 37 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain (38/69) 37 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (548/93), seuraavasti:

37 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 35, 37—39, 39 b, 40—42, 42 b, 43, 44—46, 69—73, 73 a, 73 b, 74, 74 b, 74 c, 75, 79—83, 84—88 ja 88 a §:ssä säädetään. Jos lapseneläkkeen saaja ei ole ennen eläkkeen alkamista asunut Suomessa kansaneläkelain 41 §:ssä edellytettyä 10 vuoden aikaa, eläke voidaan ulkomailla asumisen estämättä maksaa, jos lapsen huoltaja täyttää asumisvaatimuksen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä ja kansaneläkelain 74 c §:n säännöstä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

12.

Laki**rintamasotilaseläkelain 17 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1977 annetun rintamasotilaseläkelain (119/77) 17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (596/86), seuraavasti:

17 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 35, 37—39, 39 a, 39 b, 40—42, 43, 44—46, 69—73, 73 a, 73 b, 74, 74 a—74 c, 75, 79—83, 84—88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkelaiissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) säädetään. Ylimääräistä rintamalisää määrättäessä noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 26 §:n 7 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä ja kansaneläkelain 74 c §:n säännöstä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

13.

Laki

vammainen tukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1988 annetun vammaistukilain (124/88) 7 ja 8 §, näistä 8 § sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (549/93), sekä lisätään lakiin uusi 7 a—7 d § seuraavasti:

7 §

Kansaneläkelaitoksen vammaistukea koskevaan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Tarkastuslautakunnasta säädetään sairausvakuutuslaissa (364/63).

Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta vakuutusosoikeudelta kirjallisella valituksella. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu valituskirjelmä on toimitettava eläkelaitokselle viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Eläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

7 a §

Jos eläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 7 §:ssä säädetään.

Jos eläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa mainitun tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Eläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkelaitoksen on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina

toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

7 b §

Jos tarkastuslautakunnalle tai vakuutusosikudelle annettava valitus on saapunut 7 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

7 c §

Jos tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva lainvoimainen päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosikeus voi asianosaisen hakemuksesta tai eläkelaitoksen esityksestä, varattuaan asianosaiselle tilaisuuden tulla kuuluksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen eläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisesti.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, eläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Eläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös tarkastuslautakunta ja vakuutusosikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 7 §:ssä säädetään.

7 d §

Jos eläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen, eläkelaitos voi asianosaisten suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos eläkelaitoksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohuttomaan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä eläkelaitoksen tallekappaleeseen. Asianosaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, eläkelaitoksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös muutoksenhakuelimelle.

Päätökseen, jolla eläkelaitos ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

8 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain

1 d, 23, 35—39, 39 b, 40, 42, 43, 44—46, 67, 69 ja 75 §:ssä, 79 §:n 1 ja 4 momentissa sekä 80—83, 83 a, 84—88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tällä lailla kumotaan vammaistukilain muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1577/93) 8 §.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

14.

Laki

lapsen hoitotuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lapsen hoitotuesta 4 päivänä heinäkuuta 1969 annetun lain (444/69) 8 b ja 9 §, sellaisina kuin ne ovat, 8 b § 12 päivänä joulukuuta 1986 annetussa laissa (933/86) ja 9 § 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1253/89), sekä

lisätään lakiin uusi 8 c—8 f § seuraavasti:

8 b §

Kansaneläkelaitoksen lapsen hoitotukea koskevaan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Tarkastuslautakunnasta säädetään sairausvakuutuslaissa (364/63).

Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta vakuutusoidelta kirjallisella valituksella. Vakuutusoiden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu valituskirjelmä on toimitettava eläkelaitokselle viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Eläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

8 c §

Jos eläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 8 b §:ssä säädetään.

Jos eläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa mainitun tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenha-

kuelimen käsiteltäväksi. Eläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkelaitoksen on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

8 d §

Jos tarkastuslautakunnalle tai vakuutusoi-keudelle annettava valitus on saapunut 8 b §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

8 e §

Jos tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva lainvoimainen päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi asianosaisen hakemuksesta tai eläkelaitoksen esityksestä, varattuaan asianosaiselle tilaisuuden tulla kuuluksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen eläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisesti.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, eläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Eläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös tarkastuslautakun-

ta ja vakuutusosoikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 8 b §:ssä säädetään.

8 f §

Jos eläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen, eläkelaitos voi asianosaisten suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos eläkelaitoksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä eläkelaitoksen tallekappaleeseen. Asianosaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, eläkelaitoksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös muutoksenhakuelimelle.

Päätökseen, jolla eläkelaitos ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

9 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 35 - 39, 39 b, 40, 45, 46, 69 ja 75 §:ssä, 79 §:n 1 ja 4 momentissa sekä 80—83, 83 a, 84—88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

15.

Laki**ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaille maksettavasta rintamalisästä 25 päivänä marraskuuta 1988 annetun lain (988/88) 10 § seuraavasti:

10 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 35 §:n 1 ja 2 momentissa, 37, 40, 73, 73 a, 73 b, 74, 74 a, 74 b, 75, 79, 81—83, 84—88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

Helsingissä 10 päivänä kesäkuuta 1994

Tasavallan Presidentti

Sosiaali- ja terveysministeri

1.

Laki**työntekijäin eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 8 c §:n 3 momentti, 19 e § ja 20 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 8 c §:n 3 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (553/93) sekä 19 e § ja 20 §:n 2 momentti 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa (949/92),

muutetaan 19 b §:n edellä oleva väliotsikko, 19 b §:n 1 momentti, 19 c, 21, 21 a ja 21 b §,

sellaisina kuin ne ovat, 19 b §:n edellä oleva väliotsikko mainitussa 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa, 19 b §:n 1 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (559/93), 19 c § 10 päivänä huhtikuuta 1981 annetussa laissa (257/81), 21 § 16 päivänä joulukuuta 1966 annetussa laissa (639/66), 21 a § muutettuna 9 päivänä helmikuuta 1962 annetulla lailla (135/62) ja mainitulla 23 päivänä lokakuuta 1992 annetulla lailla sekä 21 b § mainitussa 9 päivänä helmikuuta 1962 annetussa laissa, ja

lisätään lakiin uusi 10 c ja 21 c—21 f § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 c

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä pidetään sitä eläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjäntäjän kuolinpäivänä tai sinä päivänä, jona 2 momentissa tarkoitettu lapsi täyttää 18 vuotta. Näin menetellään myös vieraan valtion vastaavan etuuden osalta. Eläkettä määrättäessä ei sovelleta 6 §:n 3 momentin säännöksiä päivistä, jotka jätetään huomioon ottamatta siinä tarkoitettuja 360 päivää laskettaessa.

(3 mom. kumotaan)

10 c §

Käsiteltäessä eläkelaitoksessa tai eläketurvakeskuksessa tämän lain mukaista eläketurvan järjestämisvelvollisuutta, eläkehakemusta, eläkeoikeutta, eläkkeen määrää ja maksamista sekä takaisinperintää ja näihin rinnastettavia asioita asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuuluksi, jos se on hänen etunsa vuoksi ilmeisen tarpeellista. Muutoin käsittelyssä on noudatettava soveltuvien osin hallintomenettelylain (598/82)

Eläkkeen hakeminen ja maksaminen sekä
eläkelaitoksen päätöksen täytäntöönpano

19 b §

Jos eläkkeen hakija on alaikäinen taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan eläkettä ja jollei hänellä ole holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskotua miestä, eläkelaitoksen hyväksymä hakijan muu hänestä pääasiallisesti huolehtiva henkilö voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa.

4, 6, 9—11, 16, 21, 23 ja 24 §:ssä ilmaistuja periaatteita.

Eläkelaitoksen toimihenkilö ja hallituksen jäsen voi kuitenkin sen estämättä, mitä hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, käsitellä asiaa, joka koskee eläkelaitoksessa eläketurvan järjestänyttä työnantajaa tai tällaisen työnantajan palveluksessa olevaa työntekijää taikka yrittäjää. Tämä koskee soveltuvin osin myös eläketurvakeskuksen toimihenkilöä ja hallituksen jäsentä.

Eläkkeen hakeminen, maksaminen ja
viivästyskorotus

19 b §

Jos eläkkeen hakija on alle 18-vuotias taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan eläkettä ja jos hänellä ei ole holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskottua miestä, eläkelaitoksen hyväksymä hakijan lähiomainen tai muu hakijasta pääasiallisesti huolehtiva henkilö voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa. *Eläkkeen hakija, joka on 15 vuotta täyttänyt, voi kuitenkin yksin käyttää puhevaltaa sellaisessa eläkeasiassa, joka koskee hänen omalla työllään ansaitsemaansa eläkettä. Vastaavasti hän voi myös itse määrätä omalla työllään ansaitsemaansa eläkkeestä, jollei tämän lain säännöksistä muuta seuraa.*

19 c §

Jos eläkelaitos on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke tältä ajalta maksetaan hakemuksesta työnantajalle edellyttäen, että työnantajan hakemus on saapunut eläkelaitokselle ennen takautuvasti maksettavan eläkkeen suorittamista. Eläke maksetaan työnantajalle kuitenkin enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Eläkettä ei makseta työnantajalle siltä osin kuin se on 4 §:n 3 momentin perusteella suoritettava sairausvakuutusrahastolle eikä myöskään siinä tapauksessa, että työnantaja on muun lain nojalla saanut korvauksen sairausajalta maksamastaan palkasta.

19 c §

Jos eläkelaitos on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle edellyttäen, että työnantajan hakemus on saapunut eläkelaitokselle ennen takautuvasti maksettavan eläkkeen suorittamista. Eläke maksetaan työnantajalle kuitenkin enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Eläkettä ei makseta työnantajalle siltä osin kuin se on 4 d §:n 4 momentin perusteella suoritettava sairausvakuutusrahastolle eikä myöskään siinä tapauksessa, että työnantaja on muun lain nojalla saanut korvauksen sairausajalta maksamastaan palkasta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 e §

Eläkelaitoksen lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio, jollei toisin säädetä.

19 e §

(kumotaan)

20 §

Eläkelautakunnan lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio, jollei toisin säädetä.

(2 mom. kumotaan)

21 §

Asianosainen, joka ei tyydy eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen eläkettä taikka eläkelaitokselle tai työnantajalle tässä laissa säädettyjä velvoituksia koskevaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta kirjallisella valituksella eläkelautakunnalta viimeistään ennen klo 12 kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja sai tiedon eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen päätöksestä.

Joka ei tyydy eläkelautakunnan edellä mainitussa asiassa antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusosoikeudelta kirjallisella valituksella edellä säädettyssä ajassa päätöksestä tiedon saatuaan.

Mitä edellä 19 b §:ssä on säädetty eläkkeen hakemisesta, on vastaavasti voimassa haettaessa muutosta eläkelaitoksen, eläketurvakeskuksen tai eläkelautakunnan päätökseen.

Milloin eläkelautakunnan päätöksestä tehtyä valitusta ei ole heti jätettävä tutkimatta tai hylättävä, on vastapuolelta vaadittava vastaus viran puolesta.

Jollei valituksen yhteydessä muuta näytetä, katsotaan valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on eläkelaitoksesta, eläketurvakeskuksesta tai eläkelautakunnasta hänen ilmoittamalaan osoitteella varustettuna pantu postiin.

Eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

21 a §

Jos 21 §:ssä tarkoitettussa asiassa annettu päätös on perustunut vääraan tai puutteelliseen selvitykseen tahi ilmeisesti ei ole ollut lainmukainen, vakuutusosoikeus voi sanotussa lainkoh-

21 §

Asianosainen, joka ei tyydy eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen eläkettä taikka eläkelaitokselle tai työnantajalle tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia koskevaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta eläkelautakunnalta kirjallisella valituksella viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona *asianosainen* on saanut tiedon päätöksestä.

Joka ei tyydy eläkelautakunnan edellä mainitussa asiassa antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusosoikeudelta kirjallisella valituksella *1 momentissa* säädettyssä määräajassa.

Mitä edellä 19 b §:ssä säädetään eläkkeen hakemisesta, on vastaavasti voimassa haettaessa muutosta eläkelaitoksen, eläketurvakeskuksen tai eläkelautakunnan päätökseen.

Jos valituksen yhteydessä ei muuta näytetä, *valittajan* katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu *valittajan* ilmoittamaan osoitteeseen.

21 a §

Asianosaisen on toimitettava 21 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu valituskirjelmänsä 21 §:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa asianomaiselle eläkelaitokselle, tai eläketurvakeskuk-

Voimassa oleva laki

dassa asetetun määräajan päätyttyäkin eläkelaitoksen esityksestä tai sen hakemuksesta, jota asia koskee, kuultuaan muita asianosaisia, poistaa päätöksen ja ottaa tai määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen eläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää eläkkeen maksamisen tai maksaa sen esityksen mukaisin määrin.

Jos kysymys on evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, voi eläkelaitoskin aikaisemman päätöksen estämättä käsitellä asian uudelleen.

21 b §

Niiden asioiden käsittelyä varten, joihin tätä lakia on sovellettava, on vakuutusosoikeudessa siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikkojäseninä kaksi työnantaja- ja kaksi työntekijäjäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä. Näiden tulee olla työoloihin perehtyneitä, ja osallistuu heistä vakuutusosoikeuden istuntoon samanaikaisesti yksi työnantaja- ja yksi työntekijäjäsen.

Työnantaja- ja työntekijäjäsenet sekä varajäsenet määrää valtioneuvosto [sosiaaliministeriön] esityksestä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Heidän määräämistään varten on asianomaisille työnantajain ja työntekijäin edustavimmille järjestöille annettava tilaisuus tehdä omalta kohdaltaan ehdotuksensa, jonka tulee käsittää kaksi kertaa niin monta ehdokasta kuin jäseniksi ja varajäseniksi tarvitaan.

Maallikkojäsenten tulee osallistua käsitte-

Ehdotus

selle, jos se on ratkaissut asian ensimmäisenä päätöksentekoaikana.

Jos eläkelaitos tai eläketurvakeskus hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 21 §:ssä säädetään.

Jos eläkelaitos tai eläketurvakeskus ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 2 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa eläkelautakunnalle tai, jos valitus koskee eläkelautakunnan päätöstä, vakuutusosikeudelle käsiteltäväksi. Eläkelaitos tai eläketurvakeskus voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettusta määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

21 b §

Eläkelaitoksen ja eläketurvakeskuksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Eläkelaitoksen, eläketurvakeskuksen ja eläkelautakunnan lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

Valituksen johdosta eläkelautakunnan ja vakuutusosoikeuden on varattava sille, jonka etua päätös koskee, tilaisuus tulla kuulluksi.

Voimassa oleva laki

lyyn, jos asiassa on kysymys siitä, oikeuttaako sairaus, vika tai vamma tämän lain mukaiseen eläkkeeseen, tai jos vakuutusoikeudesta annettussa laissa niin on erikseen säädetty.

Ehdotus

21 c §

Jos eläkelautakunnalle tai vakuutusoikeudelle annettava valitus on saapunut asianomaiselle eläkelaitokselle tai eläketurvakeskukselle taikka asianomaiselle muutoksenhakuelimelle 21 tai 22 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

21 d §

Jos 21 §:ssä tarkoitettussa asiassa annettu lainvoimainen päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lainvastainen, vakuutusoikeus voi eläkelaitoksen esityksestä tai asianosaisten hakemuksesta, varattuun muille asianosaisille tilaisuuden tulla kuuluksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen eläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää eläkkeen maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisesti.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, eläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Eläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös eläkelautakunta ja vakuutusoikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 21 §:ssä säädetään.

21 e §

Jos eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen, eläkelaitos tai eläketurvakeskus voi asianosaisten suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen. Jos eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä eläkelai-

toksen tai eläketurvakeskuksen tallekappaleeseen. Asianosaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös muutoksenhakuelimelle.

Päätökseen, jolla eläkelaitos tai eläketurvakeskus ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

21 f §

Niiden asioiden käsittelyä varten, joihin tätä lakia on sovellettava, vakuutusosoikeudessa on siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikkojäseninä kaksi työnantaja- ja kaksi työntekijäjäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä. Heidän tulee olla työoloihin perehtyneitä ja heistä osallistuu vakuutusosoikeuden istuntoon samanaikaisesti yksi työnantaja- ja yksi työntekijäjäs.

Valtioneuvosto määrää sosiaali- ja terveystieteiden esityksestä kolmeksi vuodeksi kerrallaan työnantaja- ja työntekijäjäsenet sekä varajäsenet. Heidän määräämistään varten on asianomaisille työnantajain ja työntekijäin edustavimmille järjestöille annettava tilaisuus tehdä omalta kohdaltaan ehdotuksensa, jonka tulee käsittää yhtä monta ehdokasta kuin jäseniksi ja varajäseniksi tarvitaan.

Maallikkojäsenten tulee osallistua käsittelyyn, jos asiassa on kysymys siitä, oikeuttaako sairaus, vika tai vamma tämän lain mukaiseen eläkkeeseen tai, jos vakuutusosoikeudesta annettussa laissa niin erikseen säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

2.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 1 §:n 1 momentti, 5 b §:n 1 momentti, 7 b §:n 7 momentti, 10 §:n 5 momentti ja 12 §,

sellaisena kuin niistä ovat 1 §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1545/93), 5 b §:n 1 momentti ja 7 b §:n 7 momentti 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (560/93) sekä 10 §:n 5 momentti 14 päivänä huhtikuuta 1972 annetussa laissa (275/72), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteenomaisia, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 10 c §:ssä säädetään. Jos tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3 ja 5 momentissa, 4 a—4 d ja 4 f—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c, 7 a—7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a ja 12 §:ssä, 13 §:n 3 ja 4 momentissa sekä 14:ssä, 15 §:n 2 momentissa, 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 18, 19 a—19 d, 20—21 b, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

1 §

(1 mom. kumotaan)

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksissa tai, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteenomaisia, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille työeläketurva tämän lain mukaan.

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatalo- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteenomaisia, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain

Voimassa oleva laki

Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 10 c §:ssä säädetään. Jos tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain (395/61) 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3 ja 5 momentissa, 4 a—4 d ja 4 f—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c, 7 a—7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 12, 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa, 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 e, 20—21 b, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n mukaan. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 2 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään 3/5 tai jolla on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä ja sen määrä on puolet täydestä eläkkeestä.

Ehdotus

mukaan. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 10 c §:ssä säädetään. Jos tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3 ja 5 momentissa, 4 a—4 d ja 4 f—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c, 7 a—7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, 10 c, 12, 13 a, 13 b ja 14 §:ssä, 15 §:n 2 momentissa sekä 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 f, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 2 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään 3/5. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä. Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n mukaan. Osaeläke on puolet täydestä eläkkeestä.

7 b §

Jos 7 §:n 1 momentissa tarkoitettujen rajamäärän ansaitseminen on estänyt täysitehoisen työkyvyttömyyseläkkeen määräämisen työntekijäin eläkelain alaisen työsuhteen taikka maatalousyrittäjien tai yrittäjien eläkelain (468/69) alaisen yrittäjätoiminnan perusteella ja jos eläkkeen perusteena oleva palkka tai työtulo mainitussa työsuhteessa tai yrittäjätoiminnassa vuosituloksi muutettuna ylittää 1 momentissa tarkoitettua palkan vuotuisen määrän, korvataan tämä sanotulla vuosituloksi muutetulla palkalla tai työtulolla.

Jos 7 §:n 1 momentissa tarkoitettujen rajamäärän ansaitseminen on estänyt täysitehoisen työkyvyttömyyseläkkeen määräämisen työntekijäin eläkelain alaisen työsuhteen taikka maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) tai yrittäjien eläkelain (468/69) alaisen yrittäjätoiminnan perusteella ja jos eläkkeen perusteena oleva palkka tai työtulo mainitussa työsuhteessa tai yrittäjätoiminnassa vuosituloksi muutettuna ylittää 7 a §:n 1 momentissa tarkoitettua palkan vuotuisen määrän, korvataan tämä sanotulla vuosituloksi muutetulla palkalla tai työtulolla.

10 §

Työeläkekassan määräämää vakuutusmaksua ja vakuutusmaksua, jonka suorittamisesta eläketurvakeskus on vapauttanut työnantajan, pidetään 5 ja 7 §:n säännöksiä sovellettaessa suoritettuina vakuutusmaksuina. Myös sellainen tämän lain alaisessa työsuhteessa ansaittu

Työeläkekassan määräämää vakuutusmaksua ja vakuutusmaksua, jonka suorittamisesta eläketurvakeskus on vapauttanut työnantajan, pidetään 5, 7 ja 7 a §:n säännöksiä sovellettaessa suoritettuina vakuutusmaksuina. Myös sellainen tämän lain alaisessa työsuhteessa an-

Voimassa oleva laki

palkka, josta vakuutusmaksua ei enää voida määrätä työnantajan suoritettavaksi, on otettava 5 ja 7 §:n säännöksiä sovellettaessa huomioon ikään kuin vakuutusmaksu olisi suoritettu, jos palkan määrästä esitetään veroviranomaisen todistus tai muu siihen verrattava luotettava selvitys.

Ehdotus

saittu palkka, josta vakuutusmaksua ei enää voida määrätä työnantajan suoritettavaksi, on otettava 5, 7 ja 7 a §:n säännöksiä sovellettaessa huomioon ikään kuin vakuutusmaksu olisi suoritettu, jos palkan määrästä esitetään veroviranomaisen todistus tai muu siihen verrattava luotettava selvitys.

12 §

Sikäli kuin eläkkeiden perusteena olevia palkkoja muutetaan työntekijäin eläkelain 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla on 5, 7 ja 8 §:ssä säädetty palkkojen ja eläkkeiden markkamääräiset rajamäärät vastaavasti muutettava siten kuin [sosiaaliministeriö] päättää.

12 §

Kun eläkkeiden perusteena olevia palkkoja muutetaan työntekijäin eläkelain 9 §:ssä tarkoitetulla tavalla, on 5 §:ssä, 5 d §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä säädetty palkkojen ja eläkkeiden markkamääräiset rajamäärät vastaavasti muutettava siten kuin sosiaali- ja terveysministeriö päättää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995. Tällä lailla kumotaan lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta 22 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1468/93) 1 §:n 1 momentti.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

3.

Laki**merimieseläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annetun merimieseläkelain (72/56) 63 b §, sellaisena kuin se on 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1346/90),

muutetaan 21, 59, 59 a, 60, 61 ja 61 a §, sellaisina kuin niistä ovat 21 § 11 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (768/70), 59, 59 a ja 61 § mainitussa 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa ja 61 a § 17 päivänä tammikuuta 1958 annetussa laissa (18/58), sekä

lisätään lakiin siitä 29 päivänä joulukuuta 1989 annetulla lailla (1309/89) kumotun 40 §:n tilalle uusi 40 § sekä uusi 59 b, 60 a ja 61 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

21 §

Jos edunsaaja on *alaikäinen* taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse

Ehdotus

21 §

Jos eläkkeen hakija on *alle 18-vuotias* taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty

Voimassa oleva laki

hakemaan eläkettä ja jos hänellä ei ole holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskottua miestä, hallituksen hyväksymä edunsaajan lähiomainen tai muu henkilö, joka pääasiallisesti on huolehtinut hänestä, voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa. Henkilö, joka on täyttänyt 18 vuotta, voi myös, jollei erityistä estettä ole, itse tehdä eläkettään koskevan hakemuksen.

Edellä 1 momentissa säädettyin edellytyksin eläkekassa voi myös suorittaa eläkkeen sen saajan lähiomaiselle tai muulle henkilölle taikka 18 vuotta täyttäneelle eläkkeensaajalle itselleen.

40 §

Kumottu L:lla 29.12.1989/ 1309

59 §

Asianosainen, joka ei tyydy eläkekassan eläkettä, vakuutusmaksun palauttamista tai 1 §:n 4 momentissa tarkoitettua asiaa koskevaan päätökseen taikka vakuutusmaksun määräämistä ja maksuunpanoa koskevaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta työntekijäin eläkelain 20 §:ssä tarkoitettulta eläkelautakunnalta kirjallisella valituksella viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona hän sai päätöksestä tiedon.

Jollei valituksen yhteydessä muuta näytetä, katsotaan valittajan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun päätös on eläkekassasta postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen.

Joka ei tyydy eläkelautakunnan 1 momentissa mainitussa asiassa antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutus oikeudelta kirjallisella valituksella 1 momentissa säädetysissä ajassa päätöksestä tiedon saatuaan.

Ehdotus

itse hakemaan eläkettä ja jos hänellä ei ole holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskottua miestä, eläkekassan hyväksymä hakijan lähiomainen tai muu hakijasta pääasiallisesti huolehtiva henkilö voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa. Eläkkeen hakija, joka on 15 vuotta täyttänyt, voi kuitenkin yksin käyttää puhevaltaa sellaisessa eläkeasiassa, joka koskee hänen omalla työllään ansaitsemaansa eläkettä. Vastaavasti hän voi myös itse määrätä omalla työllään ansaitsemastaan eläkkeestä, jollei tämän lain säännöksistä muuta seuraa.

Edellä 1 momentissa säädettyin edellytyksin eläkekassa voi suorittaa eläkkeen sen saajan lähiomaiselle tai muulle henkilölle.

40 §

Käsiteltäessä eläkekassassa tämän lain mukaista eläketurvan järjestämismääräyksiä, eläkehakemusta, eläkeoikeutta, eläkkeen määrää ja maksamista sekä takaisinperintää ja näihin rinnastettavia asioita asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi, jos se on hänen etunsa vuoksi ilmeisen tarpeellista. Muutoin käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin hallintomenettelylain (598/82) 4, 6, 9—11, 16, 21, 23 ja 24 §:ssä ilmaistuja periaatteita.

59 §

Asianosainen, joka ei tyydy eläkekassan eläkettä, vakuutusmaksun palauttamista tai 1 §:n 4 momentissa tarkoitettua asiaa koskevaan päätökseen taikka vakuutusmaksun määräämistä ja maksuunpanoa koskevaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta työntekijäin eläkelain 20 §:ssä tarkoitettulta eläkelautakunnalta kirjallisella valituksella viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona asianosainen on saanut tiedon päätöksestä.

Joka ei tyydy eläkelautakunnan 1 momentissa mainitussa asiassa antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutus oikeudelta kirjallisella valituksella 1 momentissa säädetysissä määrääjässä.

Voimassa oleva laki

Jos eläkelautakunnan päätöksestä tehtyä valitusta ei ole heti jätettävä tutkimatta tai hylättävä on vastapuolelta vaadittava vastaus viran puolesta.

Eläkekassan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

59 a §

Joka katsoo, että eläkekassa on tämän lain perusteella perinyt vakuutusmaksua lain tai sopimuksen vastaisesti tai että sen määräämän maksun maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen, saa tehdä siitä kirjallisen perustevalituksen eläkelautakunnalle viimeistään kahden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta lukien, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu tai jona se on erään-
tynyt maksettavaksi. Jos valitus tehdään ulosmittauksen johdosta, on lisäksi voimassa mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa on perustevalituksesta säädetty.

Joka ei tyydy eläkelauta kunnan 1 momentissa mainitussa asiassa antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusosoikeudelta kirjallisella valituksella 59 §:n 1 momentissa säädetyssä määräajassa.

Ehdotus

Mitä 21 §:ssä säädetään eläkkeen hakemisesta, on vastaavasti voimassa haettaessa muutosta eläkekassan tai eläkelautakunnan päätökseen.

Jos valituksen yhteydessä ei muuta näytetä, valittajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen.

(kumotaan)

59 a §

Asianosaisen on toimitettava 59 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu valituskirjelmänsä 59 §:n 1 momentissa säädetyssä määräajassa eläkekassalle.

Jos eläkekassa hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 59 §:ssä säädetään.

Jos eläkekassa ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 2 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa eläkelautakunnalle tai, jos valitus koskee eläkelautakunnan päätöstä, vakuutusosikudelle käsiteltäväksi. Eläkekassa voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkekassan on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 3 momentissa tarkoitettu määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

59 b §

Joka katsoo, että eläkekassa on tämän lain perusteella perinyt vakuutusmaksua lain tai sopimuksen vastaisesti tai että sen määräämän maksun maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen, saa tehdä siitä kirjallisen perustevalituksen eläkelautakunnalle viimeistään kahden

Voimassa oleva laki

60 §

Milloin vakuutusosoikeudelle annettava valitus on saapunut perille määräajan päättymisen jälkeen, voidaan se tästä huolimatta ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

61 §

Jos 59 §:n 1 momentissa mainitussa asiassa annettu päätös on perustunut väärään tai puutteelliseen selvitykseen tai on ilmeisesti lain vastainen, voi vakuutusosoikeus sanotussa momentissa asetetun määräajan päätyttyä eläkekassan esityksestä tai sen hakemuksesta, jota asia koskee, asianomaisia kuultuaan, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä mainitun esityksen eläkekassa voi, kunnes vakuutusosoikeus on asian ratkaissut, väliaikaisesti keskeyttää eläkkeen maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisin määrin.

Jos on kysymys evätyn etuuden myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, eläkekassa voi aikaisemman päätöksen estämättä käsitellä asian uudelleen.

Ehdotus

vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu tai jona se on erääntynyt maksettavaksi. Jos valitus tehdään ulosmittauksen johdosta, on lisäksi voimassa, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa perustevalituksesta säädetään.

Joka ei tyydy eläkelautakunnan 1 momentissa mainitussa asiassa antamaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusosoikeudelta kirjallisella valituksella 59 §:n 1 momentissa säädettyssä määräajassa.

60 §

Jos eläkelautakunnalle tai vakuutusosoikeudelle annettava valitus on saapunut eläkekassalle tai asianomaiselle muutoksenhakuelimelle 59 tai 59 b §:ssä säädetyn valitusajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

60 a §

Eläkekassan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Eläkekassan ja eläkelautakunnan lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

Valituksen johdosta eläkelautakunnan ja vakuutusosoikeuden on varattava sille, jonka etua päätös koskee, tilaisuus tulla kuulluksi.

61 §

Jos 59 §:ssä tarkoitettussa asiassa annettu lainvoimainen päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi eläkekassan esityksestä tai asianomaisen hakemuksesta, varattuaan muille asianomaisille tilaisuuden tulla kuulluksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen eläkekassa voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää eläkkeen maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisesti.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn etuuden lisäämisestä, ilmenee uutta selviytystä, eläkekassan on tutkittava asia uudelleen. Eläkekassa voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikai-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

61 a §

Laivanvarustajajäsenen ja merenkulkijajäsenen sekä kummallekin kolme varamiestä valtioneuvosto määrää [sosiaaliministeriön] esityksestä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Heidän määräämistään varten on asianomaisille laivanvarustajain ja merenkulkijain tunnustetuille järjestöille annettava tilaisuus tehdä omalta kohdaltaan ehdotuksensa, jonka tulee käsittää kaksi kertaa niin monta ehdokasta, kuin jäseniksi ja varajäseniksi tarvitaan.

61 a §

Jos eläkekassan päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen, eläkekassa voi asianosaisten suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos eläkekassan päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä eläkekassan tallekappaleeseen. Asianosaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, eläkekassan on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös muutoksenhakuelimelle.

Päätökseen, jolla eläkekassa ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

61 b §

Niiden asioiden käsittelyä varten, joihin tätä lakia on sovellettava, vakuutusosoikeudessa on siitä annettussa laissa tarkoitettuina maallikkojäseninä laivanvarustajajäsen ja merenkulkijajäsen.

Valtioneuvosto määrää sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä kolmeksi vuodeksi kerrallaan laivanvarustajajäsenen ja merenkulkijajäsenen sekä kummallekin kolme varajäsentä. Heidän määräämistään varten on asianomaisille laivanvarustajain ja merenkulkijain tunnustetuille järjestöille annettava tilaisuus tehdä omalta kohdaltaan ehdotuksensa, jonka tulee käsittää yhtä monta ehdokasta kuin jäseniksi ja varajäseniksi tarvitaan.

Laivanvarustaja- ja merenkulkijajäsenen sekä heidän varamiestensä tulee olla merenkulkijain oloihin perehtyneitä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimää-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

räistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

4.

Laki

yrittäjien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/69) 7 a §:n 2 momentin 3 kohta, 13 §, 15 §:n 2 momentti ja 17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 7 a §:n 2 momentin 3 kohta 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (562/93), 13 § 29 päivänä heinäkuuta 1976 annetussa laissa (662/76) ja 17 §:n 1 momentti 19 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (982/93), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 a §

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

3) kalenterivuodelta, jonka ajan yrittäjä on ollut työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä tarkoitetussa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei yrittäjä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijän eläkelain (134/62) mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

13 §

Vahvistetut työtulot sekä 7 §:n 1 momentissa ja 9 §:n 2 momentissa säädetyt markkamäärät tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijän eläkelain 9 §:ssä säädetään.

15 §

Niiden asioiden käsittelyä varten, joihin tätä lakia on sovellettava, on vakuutusosoikeudessa siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikko-

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

3) kalenterivuodelta, jonka ajan yrittäjä on ollut työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä tarkoitettussa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei yrittäjä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijän eläkelain (134/62) mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

13 §

Vahvistetut työtulot sekä 7 §:n 1 momentissa säädetyt markkamäärä tarkistetaan yleisten palkka- ja hintatasossa tapahtuneiden muutosten mukaan siten kuin työntekijän eläkelain 9 §:ssä säädetään.

15 §

Niiden asioiden käsittelyä varten, joihin tätä lakia on sovellettava, vakuutusosoikeudessa on siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikko-

Voimassa oleva laki

jäsenenä ainakin kaksi yrittäjäjäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä. Näistä on soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 21 b §:ssä on maallikkojäsenistä ja heidän määräämisestään säädetty.

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 2—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a ja 7 c—10 §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 14, 16 — 21 a ja 22 §:ssä säädetään.

Ehdotus

jäsenenä ainakin kaksi yrittäjäjäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä. Näistä on soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 21 f §:ssä maallikkojäsenistä ja heidän määräämisestään säädetään.

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3, 4 ja 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 1 ja 3—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a, 7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10 ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995.

Tämän lain muutoksehakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksehakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksehakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

5.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 8 k §:n 2 momentin 3 kohta, 18 § ja 19 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 8 k §:n 2 momentin 3 kohta 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (563/93) ja 19 §:n 1 momentti 19 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (983/93), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 k §

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

3) kalenterivuodelta, jonka ajan maatalousyrittäjä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

3) kalenterivuodelta, jonka ajan maatalousyrittäjä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4

Voimassa oleva laki

momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä tarkoitettussa virkattai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei maatalousyrittäjä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

18 §

Työntekijäin eläkelain 20 §:ssä tarkoitettuun eläkelautakuntaan sosiaali- ja terveysministeriö määrää 16 §:n 2 momentissa tarkoitettujen järjestöjen ehdotuksesta enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ainakin kaksi jäsentä.

Niiden asioiden käsittelyä varten, joihin tätä lakia on sovellettava, on vakuutusosoikeudessa siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikkojäsenenä ainakin kaksi tämän lain mukaan vakuutettuja henkilöitä edustavaa jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä. Näistä on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 21 b §:ssä on maallikkojäsenistä ja heidän määräämisestään säädetty.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 2—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a ja 7 c—9 a §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 14, 16—21 a ja 22 §:ssä sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 3 momentissa säädetään.

Ehdotus

momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä tarkoitettussa virkattai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei maatalousyrittäjä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

18 §

Työntekijäin eläkelain 20 §:ssä tarkoitettuun eläkelautakuntaan sosiaali- ja terveysministeriö määrää 16 §:n 3 momentissa tarkoitettujen järjestöjen ehdotuksesta enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ainakin kaksi jäsentä.

Niiden asioiden käsittelyä varten, joihin tätä lakia on sovellettava, on vakuutusosoikeudessa siitä annetussa laissa tarkoitettuina maallikkojäsenenä ainakin kaksi tämän lain mukaan vakuutettuja henkilöitä edustavaa jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä. Näistä on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 21 f §:ssä maallikkojäsenistä ja heidän määräämisestään säädetään.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 1 ja 3—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a, 7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 14, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 3 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

6.

Laki**maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain 43 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1317/90) 43 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa (952/92), seuraavasti:*Voimassa oleva laki*

43 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 8 g, 9 ja 9 a §:ssä, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3 momentissa, 17 a §:ssä, 18 §:n 2 ja 3 momentissa, 19 a §:ssä, 19 b §:n 1 ja 2 momentissa, 19 d, 19 e ja 20—21 a §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16 ja 17 §:ssä sekä 19 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään.

Ehdotus

43 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on sukupolvenvaihdoseläkkeestä soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 8 g, 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3 momentissa, 17 a §:ssä, 18 §:n 2 ja 3 momentissa, 19 a §:ssä, 19 b §:n 1 ja 2 momentissa sekä 19 d, 20, 21 ja 21 a—21 e §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16 ja 17 §:ssä sekä 19 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

7.

Laki**maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain 37 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta 18 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1330/92) 37 §:n 1 momentti seuraavasti:*Voimassa oleva laki*

37 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on luopumiskorvauksesta soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 9 ja 9 a §:ssä, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3

Ehdotus

37 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on luopumiskorvauksesta soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 9, 9 a ja 10 c §:ssä, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa, 16 §:ssä, 17 §:n 2 ja 3

Voimassa oleva laki

momentissa, 17 a §:ssä, 18 §:n 2 ja 3 momentissa, 19 a §:ssä, 19 b §:n 1 ja 2 momentissa sekä 19 d ja 20—21 a §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16—18 §:ssä ja 19 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään.

Ehdotus

momentissa, 17 a §:ssä, 18 §:n 2 ja 3 momentissa, 19 a §:ssä, 19 b §:n 1 ja 2 momentissa sekä 19 d, 20, 21 ja 21 a—21 e §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16—18 §:ssä ja 19 §:n 5 ja 6 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

8.

Laki**luopumiseläkelain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 4 päivänä tammikuuta 1974 annetun luopumiseläkelain (16/74) 24 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 29 päivänä heinäkuuta 1976 annetussa laissa (663/76), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

24 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on luopumiseläkkeestä soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 9, 16—21 a ja 22 §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16—18 §:ssä ja 19 §:n 4 momentissa on säädetty.

Ehdotus

24 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on luopumiseläkkeestä soveltuvin osin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 9, 10 c, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19, 19 a—19 d, 20, 21, 21 a—21 e ja 22 §:ssä sekä maatalousyrittäjien eläkelain 16—18 §:ssä ja 19 §:n 4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

9.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 22 a §:n 9 momentti ja 77 §,

näistä 22 a §:n 9 momentti sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (564/93),

muutetaan 6 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti, 45 §:n 1 momentti, 73, 73 a ja 74 § sekä 83 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 45 §:n 1 momentti 4 päivänä marraskuuta 1960 annetussa laissa (466/60), 73 § muutettuna 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetulla lailla (427/63) sekä 5 päivänä helmikuuta 1988, 23 päivänä joulukuuta 1988 ja 30 päivänä joulukuuta 1993 annetuilla laeilla (123 ja 1217/88 ja 1574/93), 73 a § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82) ja 74 § osittain muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1965 annetulla lailla (705/65), sekä

lisätään 45 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainitulla 4 päivänä marraskuuta 1960 annetulla lailla ja 8 päivänä elokuuta 1986 annetulla lailla (594/86), uusi 3 momentti ja lakiin uusi 73 b, 74 b ja 74 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Vakuutusmaksua ei määrätä vakuutetulle:

3) joka tulovuoden tai sen osan aikana on ollut tämän lain mukaan työkyvyttömäksi todettuna;

Vakuutusmaksu on kuitenkin määrättävä 63-vuotiaalle tai työkyvyttömäksi todetulle vakuutetulle, jos hänen verotettavaksi tulokseen on kunnallisverotuksessa luettu myös sen työn arvo, jonka hänen muu kuin 1 momentissa tarkoitettu kotona oleva lapsensa tai muu perheenjäsenensä on tehnyt hänen taloutensa hyväksi, tätä tuloa vastaavan veroäyrimäärän perusteella.

22 a §

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömäksi todetusta vakuutetusta, sovelletaan vastaavasti vakuutettuun, jonka on todettu täyttävän yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset.

45 §

Jos on perusteltua syytä olettaa, että eläke olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, tahi jos eläkeoikeuden tarkistamiseksi 46 §:n mukaisesti asetettua velvoitusta ei noudateta, voidaan eläkkeen tai sen osan maksaminen keskeyttää, kunnes asia on lopullisella päätöksellä ratkaistu. Vastaavasti voi eläkelai-

6 §

Vakuutusmaksua ei määrätä vakuutetulle:

3) joka tulovuoden tai sen osan aikana on saanut tämän lain mukaista työkyvyttömyyseläkettä;

Vakuutusmaksu on kuitenkin määrättävä 63-vuotiaalle tai työkyvyttömyyseläkettä saavalle vakuutetulle, jos hänen verotettavaksi tulokseen on kunnallisverotuksessa luettu myös sen työn arvo, jonka hänen muu kuin 1 momentissa tarkoitettu kotona oleva lapsensa tai muu perheenjäsenensä on tehnyt hänen taloutensa hyväksi, tätä tuloa vastaavan veroäyrimäärän perusteella.

22 a §

(9 mom. kumotaan)

45 §

Eläkkeen tai sen osan maksaminen voidaan väliaikaisesti keskeyttää, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu, jos on perusteltua syytä olettaa, että eläke olisi lakkautettava tai sen määrää vähennettävä, tai jos 46 §:n mukaista velvoitusta eläkeoikeuden tarkistamiseksi ei noudateta. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

tos vireillä olevan muutoksenhaun estämättä väliaikaisesti ryhtyä maksamaan eläkettä tai korottaa eläkkeen määrää, jos vakuutetun terveydentilassa tai olosuhteissa on tapahtunut hänen oikeuteensa vaikuttava olennainen muutos. Eläkelaitoksen on tällöin heti ilmoitettava toimenpiteestään [lisätylle hallitukselle] tai vakuutusosikeudelle sen mukaan, kummassa asia on 73 §:n mukaisesti vireillä.

(Lisätään uusi 3 mom.)

73 §

Eläkelaitoksen hallituksen, hallituksen jaoston tai jäsenen taikka eläkelaitoksen toimihenkilön päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta valittamalla tarkastuslautakuntaan, jos päätös koskee:

- 1) oikeutta eläkkeeseen, eläkkeen määrää tai eläkkeen maksamista;
- 2) vakuutetun toteamista työkyvyttömäksi 77 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa;
- 3) hautausavustusta;
- 4) eläkehakemuksen käsittelyn raukeamista 37 §:ssä säädettyissä tapauksissa;
- 5) korvausta matkasta, jonka vakuutettu on eläkelaitoksen määräyksestä tehnyt 36 tai 46 §:ssä tarkoitettua tarkastusta varten, sekä matkasta, jonka vakuutettu on tehnyt 34 §:ssä säädetyn lääkintähuollon, koulutuksen tai työhuollon saamiseksi, jos eläkelaitos on sitoutunut korvaamaan matkan kustannukset;
- 6) hoitotukea; tai
- 7) työntekijäin ja hänen perheenjäsentensä asumista Suomessa 1 b §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

Joka on tyytymätön tarkastuslautakunnan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusosikeudelta, jos päätös koskee oikeutta eläkkeeseen taikka 1 momentin 2, 6 tai 7 kohdassa tarkoitettuja tapauksia.

Tässä pykälässä tarkoitettu valituskirjelmä on annettava eläkelaitoksen paikallistoimistolle tai asianomaiselle valitusviranomaiselle viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä siitä, kun valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Eläkelaitoksen ja vastaavasti tarkastuslautakunnan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes tarkastuslautakunta tai vastaavasti vakuutusosikeus on ratkaissut asian.

Jos 1 momentin mukaisesti keskeytettyä eläkettä aletaan maksaa uudelleen, siihen sovelletaan, mitä eläkkeen maksamisesta takautuvasti säädetään.

73 §

Eläkelaitoksen kansaneläkettä tai muuta tässä laissa säädettyä etuutta koskevaan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Tarkastuslautakunnasta säädetään sairausvakuutuslaissa.

Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta vakuutusosikeudelta kirjallisella valituksella, jos päätös koskee oikeutta eläkkeeseen tai hoitotukea taikka takaisinperintää. Vakuutusosikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu valituskirjelmä on toimitettava eläkelaitokselle viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Eläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

(5 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

Tarkastuslautakunnasta on voimassa, mitä siitä on sairausvakuutuslaissa säädetty.

73 a §

Jos tarkastuslautakunta on antanut päätöksen valituksesta, joka koskee lisäosan epäämistä tai vähentämistä 1 päivästä tammikuun 1983 vuoden 1984 loppuun 28 a §:ssä tarkoitetun taloudellisen aseman heikentämisen tai väärin tietojen antamisen johdosta, vakuutettu voi tästä päätöksestä valittaa vakuutusoikeuteen.

74 §

Jos 73 §:ssä tarkoitettussa asiassa annettu päätös on perustunut vääriin tai puutteelliseen selvitykseen tahi ilmeisesti ei ole ollut lainmukainen, vakuutusoikeus voi sanotussa lainkohdassa aseterun määräajan päätyttyäkin eläkelaitoksen esityksestä tai sen hakemuksesta, jota asia koskee, kuultuaan muita asianosaisia, poistaa päätöksen ja ottaa tai määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen eläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää

Ehdotus

73 a §

Jos eläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 73 §:ssä säädetään.

Jos eläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Eläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkelaitoksen on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

73 b §

Jos tarkastuslautakunnalle tai vakuutusoikeudelle annettava valitus on saapunut 73 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

74 §

Jos tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva lainvoimainen päätös perustuu vääriin tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusoikeus voi eläkelaitoksen esityksestä tai asianosaisen hakemuksesta, varattuaan muille asianosaisille tilaisuuden tulla kuulluksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen eläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksen mukaisesti.

Voimassa oleva laki

eläkkeen maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisin määrin.

Jos kysymys on evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, voi eläkelaitoskin aikaisemman päätöksen estämättä käsitellä asian uudelleen.

Ehdotus

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, eläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Eläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös tarkastuslautakunta ja vakuutusosikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 73 §:ssä säädetään.

74 b §

Jos eläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen, eläkelaitos voi asianosaisten suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen. Jos eläkelaitoksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä eläkelaitoksen tallekappaleeseen. Asianosaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, eläkelaitoksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös muutoksenhakuelimelle.

Päätökseen, jolla eläkelaitos ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

74 c §

Jos lisäosan saajalle on takautuvasti myönnetty 26 §:n 1 momentissa tarkoitettu etuus tai tällaista etuutta on korotettu, eläkelaitos voi, riippumatta siitä, mitä 74 §:ssä säädetään, asianosaista kuultuaan käsitellä asian uudelleen.

83 §

Valtion, kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen, julkisessa virassa oleva lääkäri, sairaala sekä vakuutus- ja eläkelaitos on velvollinen pyynnöstä antamaan eläkelaitokselle ja vakuutusosikeudelle hallussaan olevat työkyvyttömyyseläkkeen hakijan ja saajan sekä 77 §:ssä tarkoitettun selvityksen antajan

83 §

Valtion, kunnan tai muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen, julkisessa virassa oleva lääkäri, sairaala sekä vakuutus- ja eläkelaitos on velvollinen pyynnöstä antamaan eläkelaitokselle, tarkastuslautakunnalle ja vakuutusosikeudelle hallussaan olevat työkyvyttömyyseläkkeen hakijan ja saajan terveydentilaa koskevat

Voimassa oleva laki

terveydentilaa koskevat tiedot. Eläkelaitos on velvollinen maksamaan kohtuullisen palkkion tässä momentissa säädetyn velvoituksen perusteella annetusta lääkärinlausunnosta.

Ehdotus

tiedot. Eläkelaitos on velvollinen maksamaan kohtuullisen palkkion tässä momentissa säädetyn velvoituksen perusteella annetusta lääkärinlausunnosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä ja 74 c §:n säännöstä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

10.

Laki**eläkkeensaajien asumistukilain 10 ja 14 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) 10 § ja 14 §:n 1 momentti,
näistä 14 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1251/89), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

10 §

Eläkkeensaaja, joka ei tyydy kansaneläkelaitoksen asumistukea koskevaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella.

Valitus on toimitettava kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle tai tarkastuslautakunnalle viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Kansaneläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Ehdotus

10 §

Kansaneläkelaitoksen eläkkeensaajien asumistukea koskevaan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Tarkastuslautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Muutoin muutoksenhaussa noudatetaan soveltuvin osin, mitä siitä kansaneläkelain 8 luvussa säädetään. Lainvoimaisen päätöksen poistamista koskevan esityksen tai hakemuksen tutkii kuitenkin kansaneläkelain 74 §:n 1 momentissa mainittu vakuutusosoikeuden sijasta tarkastuslautakunta, joka voi, varattuaan muille asianosaisille tilaisuuden tulla kuulluksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi.

(3 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

14 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä kansaneläkelain 26 §:n 7 momentissa, 28 §:ssä, 31 §:n 2 momentissa, 35, 37—39, 39 a, 39 b, 40—42, 43, 43 a, 44—46, 67, 69—72, 74, 74 a ja 75 §:ssä, 79 §:n 1 ja 4 momentissa, 80—83 ja 84—87 §:ssä, 88 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 88 a §:ssä on säädetty. *Esityksen tai hakemuksen päätöksen poistamisesta mainitun lain 74 §:n 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa tutkii kuitenkin tarkastuslautakunta.*

Ehdotus

14 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi mitä kansaneläkelain 28 §:ssä, 31 §:n 2 momentissa, 35, 37 - 39, 39 a, 39 b, 40—42, 43, 43 a, 44 - 46, 67, 69—72, 74 b, 74 c ja 75 §:ssä, 79 §:n 1 ja 4 momentissa, 80—83 ja 84—87 §:ssä, 88 §:n 2 ja 3 momentissa sekä 88 a §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä ja kansaneläkelain 74 c §:n säännöstä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

11.

Laki

perhe-eläkelain 37 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä tammikuuta 1969 annetun perhe-eläkelain (38/69) 37 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (548/93), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

37 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 35, 37—39, 39 b—42, 42 b—43, 44—46, 69—73, 74—75, 79—83 ja 84—88 a §:ssä säädetään. Jos lapseneläkkeen saaja ei ole ennen eläkkeen alkamista asunut Suomessa kansaneläkelain 41 §:ssä edellytettyä 10 vuoden aikaa, eläke voidaan ulkomailla asumisen estämättä maksaa, jos lapsen huoltaja täyttää asumisvaatimuksen.

Ehdotus

37 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 35, 37—39, 39 b, 40—42, 42 b, 43, 44—46, 69—73, 73 a, 73 b, 74, 74 b, 74 c, 75, 79—83, 84—88 ja 88 a §:ssä säädetään. Jos lapseneläkkeen saaja ei ole ennen eläkkeen alkamista asunut Suomessa kansaneläkelain 41 §:ssä edellytettyä 10 vuoden aikaa, eläke voidaan ulkomailla asumisen estämättä maksaa, jos lapsen huoltaja täyttää asumisvaatimuksen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä ja kansaneläkelain 74 c §:n säännöstä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

12.

Laki

rintamasotilaseläkelain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1977 annetun rintamasotilaseläkelain (119/77) 17 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (596/86), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä kansaneläkelain 26 §:n 7 momentissa, 35, 37—39, 39 a, 39 b, 40—42, 43, 44—46, 69—73, 74, 74 a, 75, 79—83, 84—88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) on säädetty.

17 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 35, 37—39, 39 a, 39 b, 40—42, 43, 44—46, 69—73, 73 a, 73 b, 74, 74 a—74 c, 75, 79—83, 84—88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) säädetään. Ylimääräistä rintamalisää määrättäessä noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 26 §:n 7 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä ja kansaneläkelain 74 c §:n säännöstä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

13.

Laki

vammaistukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1988 annetun vammaistukilain (124/88) 7 ja 8 §, näistä 8 § sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (549/93), sekä lisätään lakiin uusi 7 a—7 d § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

7 §

Joka on tyytymätön kansaneläkelaitoksen vammaistukea koskevaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Valitus on toimitettava kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon tai tarkastuslautakuntaan viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja sai tiedon eläkelaitoksen päätöksestä.

Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta vakuutusosoikeudelta 1 momentissa säädetyllä tavalla ja siinä säädetyssä ajassa päätöksestä tiedon saatuaan.

Kansaneläkelaitoksen ja vastaavasti tarkastuslautakunnan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Tarkastuslautakunnasta on voimassa, mitä siitä on sairausvakuutuslaissa (364/63) säädetty.

Ehdotus

7 §

Kansaneläkelaitoksen vammaistukea koskevaan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Tarkastuslautakunnasta säädetään sairausvakuutuslaissa (364/63).

Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta vakuutusosoikeudelta kirjallisella valituksella. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu valituskirjelmä on toimitettava eläkelaitokselle viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Eläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

7 a §

Jos eläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 7 §:ssä säädetään.

Jos eläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Eläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkelaitoksen on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tar-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

7 b §

Jos tarkastuslautakunnalle tai vakuutusosikelle annettava valitus on saapunut 7 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

7 c §

Jos tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva lainvoimainen päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lainvastainen, vakuutusosikeus voi asianosaisten hakemuksesta tai eläkelaitoksen esityksestä, varattuun asianomaiselle tilaisuuden tulla kuulluksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen eläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisesti.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, eläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Eläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös tarkastuslautakunta ja vakuutusosikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 7 §:ssä säädetään.

7 d §

Jos eläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen, eläkelaitos voi asianosaisten suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos eläkelaitoksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianomaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä eläkelai-

Voimassa oleva laki

8 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä kansaneläkelain 1 d, 23, 35—39, 39 b—43, 44—46, 67, 69, 73, 74 ja 75 §:ssä, 79 §:n 1 ja 4 momentissa ja 80—88 a §:ssä sekä kansaneläkelaiissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) on säädetty.

8 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä kansaneläkelain 1—1 d, 23, 34—39, 39 b—40, 42—43, 44—46, 67, 69, 73, 74 ja 75 §:ssä, 79 §:n 1 ja 4 momentissa ja 80—88 a §:ssä sekä kansaneläkelaiissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) säädetään.

Ehdotus

toksen tallekappaleeseen. Asianosaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätöksestä on vireillä muutoksenhaku, eläkelaitoksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös muutoksenhakuelimelle.

Päätökseen, jolla eläkelaitos ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

8 §

(kumotaan)

8 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 1 d, 23, 35—39, 39 b, 40, 42, 43, 44—46, 67, 69 ja 75 §:ssä, 79 §:n 1 ja 4 momentissa sekä 80—83, 83 a, 84—88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkelaiissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Tällä lailla kumotaan vammaistukilain muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1577/93) 8 §.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

14.

Laki

lapsen hoitotuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan lapsen hoitotuesta 4 päivänä heinäkuuta 1969 annetun lain (444/69) 8 b ja 9 §, sellaisina kuin ne ovat, 8 b § 12 päivänä joulukuuta 1986 annetussa laissa (933/86) ja 9 § 22 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1253/89), sekä lisätään lakiin uusi 8 c—8 f § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

8 b §

Joka on tyytymätön kansaneläkelaitoksen päätökseen, saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella viimeistään 30 päivänä sen jälkeen, kun valittaja on saanut tiedon eläkelaitoksen päätöksestä.

Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta vakuutusoikeudelta 1 momentissa säädetyllä tavalla ja siinä säädetyssä ajassa päätöksestä tiedon saatuaan.

Kansaneläkelaitoksen ja vastaavasti tarkastuslautakunnan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes tarkastuslautakunta tai vastaavasti vakuutusoikeus on ratkaissut asian.

Tarkastuslautakunnasta on voimassa, mitä siitä on sairausvakuutuslaissa (364/63) säädetty.

Ehdotus

8 b §

Kansaneläkelaitoksen lapsen hoitotukea koskevaan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta kirjallisella valituksella. Tarkastuslautakunnasta säädetään sairausvakuutuslaissa (364/63).

Tarkastuslautakunnan päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta vakuutusoikeudelta kirjallisella valituksella. Vakuutusoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu valituskirjelmä on toimitettava eläkelaitokselle viimeistään 30 päivänä sen päivän jälkeen, jona valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Eläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

8 c §

Jos eläkelaitos hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin 8 b §:ssä säädetään.

Jos eläkelaitos ei voi oikaista valituksen kohteena olevaa päätöstä 1 momentissa mainituin tavoin, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi. Eläkelaitos voi tällöin väliaikaisella päätöksellä oikaista aikaisemman päätöksensä siltä osin kuin se hyväksyy valituksessa esitetyn vaatimuksen. Jos valitus on jo toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkelaitoksen on ilmoitettava sille heti väliaikaisesta päätöksestä. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettusta määräajasta voidaan poiketa, jos valituksen johdosta tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin

viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin aina toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

8 d §

Jos tarkastuslautakunnalle tai vakuutusosikelle annettava valitus on saapunut 8 b §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, asianomainen muutoksenhakuelin voi tästä huolimatta ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä.

8 e §

Jos tässä laissa tarkoitettua etuutta koskeva lainvoimainen päätös perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lainvastainen, vakuutusosikeus voi asianosaisten hakeuksesta tai eläkelaitoksen esityksestä, varattuun asianosaiselle tilaisuuden tulla kuulluksi, poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tehtyään edellä sanotun esityksen eläkelaitos voi, kunnes asia on uudelleen ratkaistu, väliaikaisesti keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen esityksensä mukaisesti.

Jos asiassa, jossa on kysymys evätyn edun myöntämisestä tai myönnetyn edun lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, eläkelaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Eläkelaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn edun tai myöntää edun aikaisempaa suurempana. Myös tarkastuslautakunta ja vakuutusosikeus voivat menetellä vastaavasti muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 8 b §:ssä säädetään.

8 f §

Jos eläkelaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen, eläkelaitos voi asianosaisten suostumuksella poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Jos eläkelaitoksen päätöksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe, sen on korjattava päätöksensä. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

Korjaamisesta on tehtävä merkintä eläkelaitoksen tallekappaleeseen. Asianosaiselle on toimitettava korjattu tai uusi päätös. Jos päätök-

Voimassa oleva laki

9 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi voimassa, mitä kansaneläkelain 35—40, 45, 46, 69, 73, 74 ja 75 §:ssä, 79 §:n 1 ja 4 momentissa ja 80—88 a §:ssä sekä kansaneläkelaiissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) on säädetty.

Ehdotus

sestä on vireillä muutoksenhaku, eläkelaitoksen on ilmoitettava korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta ja toimitettava siinä tekemänsä päätös myös muutoksenhakuelimelle.

Päätökseen, jolla eläkelaitos ei ole hyväksynyt virheen korjaamista koskevaa vaatimusta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

9 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 35 - 39, 39 b, 40, 45, 46, 69 ja 75 §:ssä, 79 §:n 1 ja 4 momentissa sekä 80—83, 83 a, 84—88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkelaiissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1995.

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.

15.

Laki**ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain 10 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan ulkomaille maksettavasta rintamalisästä 25 päivänä marraskuuta 1988 annetun lain (988/88) 10 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

10 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin voimassa, mitä kansaneläkelain 35 §:n 1 ja 2 momentissa, 37, 40, 73, 74, 74 a, 75, 79, 81—83, 84—88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkelaiissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) on säädetty.

Ehdotus

10 §

Jollei tässä laissa toisin säädetä, noudatetaan soveltuvin osin lisäksi, mitä kansaneläkelain 35 §:n 1 ja 2 momentissa, 37, 40, 73, 73 a, 73 b, 74, 74 a, 74 b, 75, 79, 81—83, 84—88 ja 88 a §:ssä sekä kansaneläkelaiissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetussa laissa (348/56) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämän lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan päätökseen, joka annetaan tämän lain voimaan tultua. Tämän lain ylimääräistä muutoksenhakua koskevia säännöksiä sovelletaan kuitenkin niihin ylimääräistä muutoksenhakua koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille tämän lain voimaan tultua.
